

Tartalom

I *Állásfoglalások, ajánlások és vélemények*

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 576. plenáris ülése, 2023.2.22. – 2023.2.23.

2023/C 146/01

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása – Ukrajna: Egy évvel az orosz invázió után – az európai civil társadalom perspektívája

1

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 576. plenáris ülése, 2023.2.22. – 2023.2.23.

2023/C 146/02

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Energiapolitika és munkaerőpiac: a foglalkoztatásra gyakorolt hatások az energetikai szempontból átalakuló régiókban (saját kezdeményezésű vélemény)

4

2023/C 146/03

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A munkaerőpiaci fejlemények támogatása: a foglalkoztathatóság fenntartása, a termelékenység fokozása és a készségek fejlesztése, különösen a kkv-kban (saját kezdeményezésű vélemény)

15

III *Előkészítő jogi aktusok*

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 576. plenáris ülése, 2023.2.22. – 2023.2.23.

2023/C 146/04

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 260/2012/EU és az (EU) 2021/1230 rendeletnek az azonnali euroátutalások tekintetében történő módosításáról (COM(2022) 546 final – 2022/0341 (COD))

23

2023/C 146/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a rövid távú szálláshely-kiadási szolgáltatásokkal kapcsolatos adatgyűjtésről és -megosztásról, valamint az (EU) 2018/1724 rendelet módosításáról (COM(2022) 571 <i>final</i> – 2022/0358 (COD))	29
2023/C 146/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a települési szennyvíz kezeléséről (COM(2022) 541 <i>final</i> – 2022/0345 (COD))	35
2023/C 146/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló 2000/60/EK irányelv, a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről szóló 2006/118/EK irányelv és a vízpolitika területén a környezetminőségi előírásokról szóló 2008/105/EK irányelv módosításáról (COM(2022) 540 <i>final</i> – 2022/0344 (COD))	41
2023/C 146/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról (COM(2022) 542 <i>final</i> – 2022/0347 (COD))	46
2023/C 146/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Közlemény az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről (COM(2022) 583 <i>final</i>)	53
2023/C 146/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – 2023. évi éves fenntartható növekedési jelentés (COM(2022) 780 <i>final</i>)	59

Helyesbítések

2023/C 146/11	Helyesbítés a következőhöz: Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 575. plenáris ülése, 2022.12.14.–2022.12.15. I. (Állásfoglalások, ajánlások és vélemények), Vélemények, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sor alatt (HL C 140., 2023.4.21.)	65
2023/C 146/12	Helyesbítés a következőhöz: Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 575. plenáris ülése, 2022.12.14.–2022.12.15., a III. (Előkészítő jogi aktusok), az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sor alatt (HL C 140., 2023.4.21.)	66

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 576. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2023.2.22. –
2023.2.23.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása – Ukrajna: Egy évvel az orosz invázió után – az európai civil társadalom perspektívája

(2023/C 146/01)

Előadók: **Stefano MALLIA**

Oliver RÖPKE

Séamus BOLAND

Jogalap:	eljárési szabályzat 52. cikk (4) bekezdés
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.23.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye (mellette/ellene/tartózkodott):	160/1/4

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG (EGSZB),

Ukrajna uniós csatlakozásáról

1. rámutat arra, hogy továbbra is ukránok hálnak meg a demokrácia védelmében, valamint hogy kézzelfogható és érdemi módon el kell ismerni az ország uniós tagállammá válás iránti elkötelezettségét,
2. hangsúlyozza, hogy a bővítés kölcsönösen előnyös folyamat, mivel hozzájárul az EU stabilitásához, megerősíti geopolitikai pozícióját, előmozdítja a békét, az uniós értékeket és népeinek jólétét⁽¹⁾, továbbá egy nagyobb egységes piac révén mindenki számára előnyökkel jár, másrészt pedig a bővítési folyamat támogatni fogja Ukrajnát a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok megerősítésében,
3. hangsúlyozza, hogy Ukrajna csatlakozási folyamata tekintetében az EU-n belül egységességre van szükség, és javasolja, hogy kövessék az EU-hoz 2004 és 2013 között csatlakozott többi kelet-európai ország példáját. Ez azt jelenti, hogy az érintett minisztériumok égisze alatt eurointegrációs munkacsoportokat hoznak létre, amelyek keretében a tisztviselők képzésben részesülnek az uniós szabványokkal, normákkal, eljárásokkal és általában az uniós vívmányokkal való harmonizáció terén,

⁽¹⁾ Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikke.

4. megjegyzi, hogy bár az uniós csatlakozási folyamatot tiszteletben kell tartani, egyértelmű, hogy Ukrajna esetében a csatlakozási folyamatot (mint a Nyugat-Balkán és a keleti partnerség valamennyi tagjelölt országa esetében is) a leggyakorlatiasabb módon, a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok, az alapvető szabadságok és a piacgazdaság terén végrehajtott releváns reformok, valamint az uniós vívmányok végrehajtása alapján kell lefolytatni,

Az Ukrajna elleni agresszió büntetével foglalkozó különleges nemzetközi törvényszékről és az Oroszországi Föderációval szembeni szankciókról

5. teljes mértékben támogatja az Európai Parlament állásfoglalását, amely az Ukrajna elleni agresszió büntetével foglalkozó különleges nemzetközi törvényszék létrehozására szólít fel⁽²⁾. Ezt a törvényszéket a Nemzetközi Büntetőbírósággal és az ENSZ-szel szoros együttműködésben kell felállítani. Sürgeti továbbá az EU-t, hogy vállaljon vezető szerepet a háborús és emberiség elleni bűntettek és a népiirtás kivizsgálásában nyújtott nemzetközi segítségnyújtás terén,

6. támogatja az Oroszországi Föderációnak a terrorizmust támogató állammá nyilvánításáról szóló európai parlamenti állásfoglalást⁽³⁾, és különösen üdvözli azt a záradékot, amely arra szólítja fel az EU-t és tagállamait, hogy dolgozzanak ki uniós jogi keretet államok „terrorizmust támogató” vagy „a terrorizmus eszközeit használó” állammá nyilvánítására. Egy ilyen uniós jogi keret végrehajtásának jelentős gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális korlátozó intézkedéseket kell eredményeznie ezen országokkal szemben,

7. támogatja azt a javaslatot, hogy a Wagner-csoportot vegyék fel a terroristák uniós jegyzékére,

Az Ukrajnával kapcsolatos fásultság megelőzéséről

8. hangsúlyozza, hogy ha Ukrajna elveszítené az Oroszország elleni háborút, az világszerte katasztrofális lenne a demokrácia szempontjából. Az EU-nak minden tőle telhetőt meg kell tennie az Ukrajnával kapcsolatos fásultság megelőzése érdekében. Az EU-nak mint békeprojektnek erkölcsi kötelezettsége, hogy – többek között humanitárius segítségnyújtással és infrastruktúrával – a szükséges ideig és bármilyen módon támogassa Ukrajnát,

Ukrajna újjáépítéséről és helyreállításáról

9. rámutat arra, hogy az EU-nak már most ki kell dolgoznia az Ukrajna újjáépítéséhez szükséges terveket és eszközöket. Az Ukrajnát támogató adományozók koordinációját célzó többszereplős platform határozott jele annak, hogy a nemzetközi közösség kiáll és a jövőben is ki fog állni Ukrajna mellett, de emellett, hogy a rövid távú segítségnyújtásra összpontosít, ugyanannyi figyelmet kell fordítania Ukrajna hosszú távú újjáépítésére is,

10. hangsúlyozza, hogy az ukrán társadalomra és területre vonatkozó újjáépítési és helyreállítási terveknek ki kell terjedniük a tisztességes munkakörülményekre, a munkajog érvényesítésére, a tisztességes munka és a biztonságos és egészséges munkakörnyezethez való jog előmozdítására, valamint képzési lehetőségek biztosítására mindenki számára,

11. hangsúlyozza, hogy Ukrajna újjáépítése hatalmas feladat lesz, és már most minden szükséges rendelkezést életbe kell léptetni annak érdekében, hogy az ukránok a háború befejeződését követően a lehető leghamarabb visszatérhessenek a normális élethez, és olyan versenyképes gazdaságot építhessenek ki, amely magában foglalja a zöld, a digitális és az igazságos átállást, és jólétet teremt valamennyi ukrán számára. Ezenkívül ezeknek a folyamatoknak magukban kell foglalniuk az Ukrajna által az orosz invázió miatt elvesztett munkahelyek létrehozásának támogatását is,

12. kéri, hogy a szociális partnereket és a szervezett civil társadalmi szervezeteket vonják be az újjáépítési és helyreállítási tervek kidolgozásába, végrehajtásába és nyomon követésébe. Ez a részvétel garantálja az átláthatóságot és a méltányosságot, és biztosítja, hogy az erőforrásokat ott használják fel, ahol azokra a legnagyobb szükség van,

13. emlékeztet arra, hogy az EU és Ukrajna kölcsönös érdeke, hogy segítsék az ukrán vállalkozásokat – azok sokféleségében – a háború idején való túlélésben, valamint hogy támogassák őket a virágzó gazdaság alapjainak kiépítésében az újjáépítés során. Az Egységes piac programhoz való csatlakozáson túl Ukrajnának további hozzáférést kell biztosítani más kulcsfontosságú uniós programokhoz is. Folyamatos és továbbfejlesztett támogatási intézkedésekre van szükség a vállalkozások számára a tudásmegosztás, a logisztika, valamint a közvetlen és közvetett finanszírozáshoz való hozzáférés tekintetében,

⁽²⁾ Az Európai Parlament 2023. január 19-i állásfoglalása az Ukrajna elleni agresszió büntetével foglalkozó törvényszék létrehozásáról (2022/3017(RSP)).

⁽³⁾ Az Európai Parlament 2022. november 23-i állásfoglalása az Oroszországi Föderációnak a terrorizmust támogató állammá nyilvánításáról (2022/2896(RSP)).

14. kéri, hogy a katonai közigazgatás keretében állítsák helyre a szociális párbeszédet Ukrajnában, annak ellenére, hogy ez kihívást jelenthet. A szociális párbeszéd a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) egyezményeinek és az EU–Ukrajna társulási megállapodásnak is a középpontjában áll, és a kormány, a munkáltatók és a munkavállalók közötti, az ország gazdasági és társadalmi újjáépítésével kapcsolatos kérdésekről folytatott konzultációk egyik fő eszközévé fog válni,

15. üdvözli az ukrajnai munkajogi reformokról szóló pozitív háromoldalú megállapodásokat és a kollektív szerződésekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések várható javulását, és hangsúlyozza, hogy Ukrajna, az ILO és az EU szakértőit be kell vonni a nemzetközi munkaügyi normák, valamint a szociális és munkaügyi garanciák végrehajtásának folyamatába,

A civil társadalom támogatásáról és a népek közötti kapcsolatokról

16. elismerését fejezi ki az EU-ban és Ukrajnában működő civil társadalmi szervezetek szolidaritásáért, amelyek elsősegélyt nyújtottak és támogatást kínáltak a háború elől menekülőknél,

17. kiemeli egy olyan uniós mechanizmus létrehozásának fontosságát, amely megerősíti az ukrajnai civil társadalmat azáltal, hogy finanszírozást nyújt neki és megkönnyíti részvételét az uniós civil társadalmi hálózatokban. Különös figyelmet kell fordítani az EU–Ukrajna társulási megállapodás alapján működő EU–Ukrajna civil társadalmi platformnak és más ukrán civil társadalmi szervezeteknek, többek között a brüsszeli székhelyű ernyőhálózatoknak és az ukrán diaszpóraszervezeteknek nyújtott pénzügyi és adminisztratív támogatás biztosítására és koordinálására,

18. kéri, hogy 2024-ben terjesszék ki az Erasmus+ program költségvetését Ukrajnára annak érdekében, hogy további 1 000 ukrán kedvezményezett részesülhessen a program előnyeiből, ezáltal hidakat építve és erősítve azokat az EU és az ukrán civil társadalom között. Az EGSZB-n és más uniós intézményeken belüli hasonló gyakornoki és cserelehetőségek felhívják az ukrán fiatalok figyelmét az uniós integráció társadalmi és gazdasági előnyeire.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 576. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2023.2.22. –
2023.2.23.Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Energiapolitika és munkaerőpiac: a
foglalkoztatásra gyakorolt hatások az energetikai szempontból átalakuló régiókban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2023/C 146/02)

Előadó: **Maria del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Közgyűlési határozat:	2022.1.20.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 52. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.1.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.22.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	123/43/20

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) megállapítja, hogy az éghajlati vészhelyzet negatív hatásainak fokozódása, valamint az új geopolitikai és energiapiaci realitásokból eredő bizonytalanságok és válságok miatt az Európai Uniónak drasztikusan fel kell gyorsítania a tiszta energiára való átállást, és meg kell erősítenie Európa energiafüggetlenségét, hogy megszabaduljon a megbízhatatlan beszállítóktól és a volatilis fosszilis tüzelőanyagoktól. Az EGSZB ezért üdvözli az Európai Bizottság erre irányuló terveit (pl. a REPowerEU-t és annak a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközön keresztül történő kiegészítő finanszírozását).

1.2 Az EGSZB arra is rámutat, hogy a környezeti (éghajlati vészhelyzet) és az energetikai kockázatok (a fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség) hatással vannak a gazdasági tevékenységekre és az összes kapcsolódó szakpolitikai intézkedésre, és különböző módokon nagy hatást gyakorolnak a legkiszolgáltatottabb régiókra, gazdasági ágazatokra, munkavállalókra és népességcsoportokra. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy különös figyelmet kell fordítani az „igazságos átmenet régiókra”, ahol szorosabb kapcsolat van az energiaágazat fejlődése és a munkaerőpiaci követelmények között, és konkrét szakpolitikai intézkedésekre lesz szükség.

1.3 E tekintetben a legmegbízhatóbb tanulmányok azt mutatják, hogy általánosságban a sikeres zöld átállással, és különösen a sikeres energetikai átállással növekedhet a GDP (egyes tanulmányok becslései szerint ez a növekedés 2050-re 5,6 %-os lesz), a foglalkoztatási szint (az ILO és az IRENA becslései szerint a létrehozott munkahelyek száma négyszerese lesz a megszűnő munkahelyek számának), valamint – a magasabb képzettségi követelmények miatt – a munkahelyek minősége. A rendelkezésre álló energiaforrások, különösen a megfelelő uniós zöld taxonómia keretében megnevezett és ösztönzött megújuló energiaforrások mennyiségének növelése révén olcsóbbá váló energia javítani fogja a szolgáltatásokhoz való hozzáférést, és a termelés is fokozódni fog, aminek köszönhetően több munkahely jön létre. A megújuló energiák területén létrehozott munkahelyek általában nehezebben áthelyezhetők, ezért számos régió számára előnyösek lesznek, különösen azok számára, amelyeket jobban fenyeget az elnéptelenedés veszélye. A munkakörnyezet pozitív egészségügyi hatásait is figyelembe kell venni.

1.4 Az EGSZB-t azonban komoly aggodalommal töltik el az energetikai átmenet nyomán rövid és középtávon keletkező súlyos negatív gazdasági, foglalkoztatási és társadalmi hatások, amelyeket tovább súlyosbít az ukrajnai háború okozta jelenlegi válság és a gazdasági helyzet (a magas infláció). Az emelkedő energiaárak Unió-szerte hatással voltak a legkiszolgáltatottabb háztartásokra, valamint számos vállalatra. A magas energiaszámlák növelik a vállalatok költségeit, és hatással vannak termelési és foglalkoztatási szintjükre, ami szerkezetátalakítási tervek kidolgozására kényszeríti őket. Ez bizonyítja, hogy az energiapolitika és annak változásai lényegesek a munkaerőpiaci szereplők – a munkavállalók és a munkáltatók – alkalmazkodása és a közöttük lévő egyensúly szempontjából. Ezért fontos, hogy az energiapiacot mihamarabb stabilizálják, és a jövőben a zöld és digitális átállást, a rezilienciát és a versenyképességet figyelembe vevő új szabályokkal kezeljék.

1.5 Az új vészhelyzetekkel terhelt jelenlegi helyzetben az EGSZB az energetikai átalakulás e negatív hatásainak kiigazítása, illetve enyhítése érdekében azt javasolja, hogy a tagállamok vizsgálják meg, hogyan rendelkezhetnének olyan munkaerőpiaci politikákkal, amelyek jobban beépülnek mind a szabályozási keretekbe és a környezetvédelmi és energiapolitikákba (a fenntartható, minőségi foglalkoztatást célzó, az energetikai átállás hozzáadott értékét képviselő ösztönzők; a szerkezetátalakítási folyamatok költségeinek megosztására szolgáló alapok, akár ideiglenes, akár végleges szerkezetátalakításról van szó; a dekarbonizált gazdaságban a foglalkoztathatóság javítását célzó átképzési programok stb.), mind pedig a szociális jóléti politikákba (az energetikai szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés garanciái, a helyettesítő jövedelemhez és megfelelő minimumjövedelemhez való hozzáférés biztosítása stb.). Ezt az integrációt – a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv végrehajtását célzó nemzeti intézkedések keretében – mindig szociális párbeszéd és kollektív tárgyalások útján kell megvalósítani, az egyes államok különböző munkaügyi kapcsolatrendszerei autonómiájának és sokszínűségének sérelme nélkül.

1.6 Mivel e kihívások igen összetettek, az EGSZB azt javasolja, hogy a megújított (gazdasági, társadalmi és területi) kohéziós politika részeként kezeljék prioritásként az energetikai átmenet, a munkaerőpiacok és a regionális fejlesztés közötti összefüggéseket. Bár az uniós energiapolitika és a munkaerőpiac közötti kapcsolat regionális összefüggésben valamennyi uniós régiót érinti, az igazságos átmenet régiók esete sajátos, mivel nagymértékben a hagyományos energiákra támaszkodnak, ami hatással van a kapcsolódó iparágakra. E célból olyan hasznos mutatókat kell figyelembe venni, mint például a dekarbonizáció foglalkoztatási potenciáljára vonatkozó mutató. Az EGSZB megerősíti azt a meggyőződését, hogy az éghajlat-politika és az energetikai átmenet célkitűzéseinek eredményes megvalósításához hatékonyabban kell alkalmazni az igazságos átmenet mechanizmust, figyelembe véve, hogy ennek üteme összeegyeztethető legyen a kis- és nagyvállalatok helyzetével. Az ezt kiegészítő új, regionális szintű intézkedéseket e feltételek mellett kell végrehajtani. Ennek célja, hogy minél több munkahelyet megőrizzünk, és biztosítsuk, hogy az új munkahelyek jó minőségűek legyenek, oly módon, hogy ez mindig a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások, valamint a szociális gazdasági szervezetek tényleges vagy hatékony igénybevételével, illetve bevonásával történjen. Az Európai Bizottságnak elő kell mozdítania ezt a határozottabb szociális dimenziót. Minden mérlegelt intézkedést vagy szakpolitikát mindig úgy kell megfogalmazni, hogy az tiszteletben tartsa a nemzeti munkaügyi kapcsolatrendszerek jellemzőit, valamint a szociális partnerek szerepét, hatásköreit és autonómiáját.

1.7 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, a Parlamentet, a tagállamokat és az EU régióit, hogy innovatívabb és hatékonyabb módon vonják be a szociális partnereket és más civil társadalmi szervezeteket a foglalkoztatás és a szociális védelem szempontjából magas hozzáadott értékkel bíró energetikai átállási politikák kialakításába és végrehajtásába, valamint azok nyomon követésébe és értékelésébe. A vonatkozó esettanulmányok rámutattak az e területen tapasztalható területi egyenlőtlenségekre, ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy – a szociális párbeszédre támaszkodva és a szociális gazdaság bevonásával – hozzanak intézkedéseket a kiegyensúlyozottabb területi és társadalmi-gazdasági fejlődés elősegítése érdekében. A gazdasági, munkaügyi és társadalmi szempontból igazságos energetikai átmenet biztosítása érdekében támogatni lehet például az egyeztetési folyamatokat és adott esetben a szociális megállapodásokra irányuló folyamatokat.

1.8 Az EGSZB elismeri, hogy a geopolitikai válságtól sújtott jelenlegi helyzetben meg kell erősíteni mind az állami, mind a magánberuházásokkal kapcsolatos politikákat, valamint a szociális kompenzációs politikákat, tekintettel azokra a negatív hatásokra, amelyek az uniós nagyvállalatok és kkv-k versenyképességét, valamint a legkiszolgáltatottabb háztartásokat érik. A piaci feltételek stabilizálása és az európai polgárok egyetemes ellátásának biztosítása érdekében – egyéb mechanizmusok mellett – ösztönözni kell a REPowerEU terv alkalmazását a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében. Ezt a szükségletet és sürgős helyzetet további gazdasági és szociális beruházási intézkedésekkel (pl. a magasabb üzleti költségek kompenzálására nyújtott támogatással, az energiaszegénység megelőzését szolgáló erőforrások garantálásával stb.), ám a vállalt dekarbonizációs célok csökkentése nélkül kell kezelni, mivel a további lassulásnak közép- és hosszú távon több negatív hatása lenne, mint a gyorsulásnak.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy a nagyvállalatoknak és a kkv-k-nak egyaránt fontos szerepet kell játszaniuk az energetikai átalakulás célkitűzésének elérésében, mivel szigorú feltételeket kell teljesíteniük a fenntartható, minőségi foglalkoztatás és a szociális védelem előmozdítását, valamint az energetikai szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés biztosítását illetően (például az energiaszegénység megelőzése révén). A kkv-k előtt álló legnagyobb nehézségek kezelése érdekében azonban az EGSZB kéri, hogy folyamatos támogató és segítő szolgáltatásokkal javítsák – gyorsítsák fel és egyszerűsítsék – a kkv-k finanszírozáshoz való hozzáférést szolgáló programokat.

1.10 Az EGSZB azt ajánlja továbbá, hogy az európai energetikai átalakulás felgyorsítása érdekében fokozzák a termelő-fogyasztók (passzív energiafogyasztók, akik megújulóenergia-termelőként aktív polgárokká válnak) és a polgárok (energiaközösségek) részvételét.

1.11 Az EGSZB úgy véli, hogy az energetikai átalakulásra irányuló területi terveket az igazságos társadalmi egyeztetésre vonatkozó megfelelő egyezményeknek vagy megállapodásoknak kell kísérniük. Ezek segítségével a színvonalas, fenntartható munkahelyek megteremtését és fenntartását, valamint az emberek támogatását a tervezett intézkedések kidolgozásának, végrehajtásának és értékelésének szükséges feltételévé kell tenni. Ugyanez vonatkozik az energetikai átmenet előmozdítására kapott forrásokra is.

1.12 Azonban a makropolitikai szinten megvalósuló energetikai átalakulás kapcsán folytatott szociális párbeszéd és kollektív tárgyalások során szerzett tapasztalatok nem kedvezőek. A legtöbb országban a szociális partnerek bevonása a kettős (digitális és zöld) átállással kapcsolatos szakpolitikák tervezésébe, végrehajtásába és kidolgozásába elégtelennek tekinthető.

2. Háttér és főbb elemek

2.1 Az EGSZB üdvözlöi, hogy az EU globális szinten jelentős kibocsátóként kötelező erejű kötelezettséget vállalt arra, hogy 2050-ig elérje a klímaseglegességet, és ezt a COP27 konferencián (2022. november 7–8.) a többi jelentős globális kibocsátó kétségei ellenére megerősítette. Hangsúlyozza azonban, hogy az elkövetkezendő években az európai gazdaság és az uniós energiarendszer dekarbonizálása érdekében hozott intézkedések hatékonysága nemcsak a környezetvédelmi célkitűzés elérésétől függ majd, hanem attól is, hogy az átalakulás mindenki számára igazságos-e, elősegítve egy modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdasággal és magas szintű minőségi foglalkoztatással rendelkező, fenntartható és virágzó társadalom kialakulását.

2.2 Az EGSZB a *Stratégiai jövőkép az energetikai átmenetről az EU stratégiai autonómiájának lehetővé tétele érdekében* című általános véleményében⁽¹⁾ elismeri az energia dekarbonizációs folyamatában rejlő, a jólétet érintő lehetőségeket, ugyanakkor a jelenlegi energiaválságból eredő társadalmi és gazdasági kockázatokra is figyelmeztet. Az időszakos problémák mellett – amelyek további nyomást gyakorolnak az Unióra és megnehezítik a vállalt dekarbonizációs célkitűzések elérését (háború Ukrajnában, inflációs válság stb.) – olyan strukturális problémák is fennállnak, mint az éghajlatváltozás, amelynek az EU-ra és régióira gyakorolt negatív hatásai egyre nyilvánvalóbbak.

2.3 Az EGSZB tudatában van annak, hogy a magas gáz- és villamosenergia-árak súlyosan érintenek minden vállalkozást, valamint a legkiszolgáltatottabb háztartásokat. Az inflációs spirál miatt ipari üzemek (pl. a szlovákiai Slovalco) zárnak be, számos vállalatnak pedig romlik a versenyképessége.

2.4 Az EGSZB ezenkívül megjegyzi, hogy az Eurofound jelentései⁽²⁾ szerint nőtt az energiaszegénység. Bár a tagállamok fokozott erőfeszítéseket tettek az új válságok és vészhelyzetek társadalmi-gazdasági hatásainak enyhítését célzó szociális intézkedések bevezetésére, ezek elégtelennek bizonyulnak. Ezért fontos a szociális célkitűzések megerősítése: amint azt az EEA is hangsúlyozta, az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló szakpolitikai és intézkedéscsomagok kidolgozása és végrehajtása során figyelembe kell venni a társadalmi hatások eloszlását és azt, hogy miként lehet azokat méltányosabbá tenni azokban az esetekben, amikor azok elkerülhetetlenek (*Exploring the social challenges of low-carbon energy policies in Europe* [Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiatermelésre vonatkozó európai politikákkal járó társadalmi kihívások feltárása], 2021. október⁽³⁾).

2.5 Ebben az új vészhelyzetekkel terhelt helyzetben az EGSZB kéri azon célzott uniós és nemzeti intézkedések kiterjesztését és fokozását, amelyek az ambiciózus éghajlat-politikai célok megvalósításával járó legkárosabb gazdasági, társadalmi és foglalkoztatási hatások ellensúlyozására irányulnak, anélkül, hogy megkérdőjeleznék e célokat. Úgy véli továbbá, hogy ezeket az intézkedéseket a kohéziós politikákon belül kell kialakítani. Az EGSZB már egy korábbi véleményében⁽⁴⁾ (ECO/579) is kiemelte, hogy az uniós éghajlat-politikák keretében hangsúlyt kell helyezni a kohéziós politikákra. Ennek célja egyrészt azon intézkedések előtérbe helyezése, amelyek megkönnyítik a vállalatok számára, hogy alkalmazkodjanak az energetikai átmenet követelményeihez, beleértve az ebből következő szerkezetátalakítást is, másrészt az, hogy megelőzzék az energiaszegénységet.

(1) HL C 75., 2023.2.28., 102. o.

(2) <https://www.eurofound.europa.eu/publications/customised-report/2022/the-cost-of-living-crisis-and-energy-poverty-in-the-eu-social-impact-and-policy-responses-background>.

(3) <https://www.eea.europa.eu/publications/exploring-the-social-challenges-of>.

(4) HL C 323., 2022.8.26., 54. o.

2.6 Strukturálisabb szinten az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag célja az uniós jogszabályok felülvizsgálata és aktualizálása, valamint kezdeményezések indítása annak biztosítása érdekében, hogy az uniós szakpolitikák összhangban legyenek a Tanács és az Európai Parlament által elfogadott éghajlat-politikai célokkal, amint azt az európai zöld megállapodás előrevetíti, és ahogyan azt az európai éghajlat-politikai jogszabályok kötelező jelleggel előírják. **Az EGSZB ezért úgy véli, hogy az éghajlati vészhelyzet leküzdésére irányuló politikák jelentős változásokat idézhetnek elő a gazdaságban, és rövid, közép- és hosszú távon társadalmi zavarokat okozhatnak, amelyek – különösen bizonyos régiókban – hatással lehetnek a foglalkoztatásra és a jólétre. Továbbá ahogyan nincs társadalmi fejlődés erőteljes gazdasági teljesítmény nélkül, úgy fenntartható gazdasági növekedés sem lehetséges a zöld átállás biztosítása és a szociális és foglalkoztatási szempontból igazságos energetikai átalakulás biztosítása nélkül.**

2.7 **A munkaerőpiacokra gyakorolt hatások drámaibbak lesznek egyes, nagy szén-dioxid-kibocsátású iparágakkal rendelkező ágazatokban és régiókban,** ahol az ilyen termelés leállhat. Az energetikai átmenet szükséges felgyorsítását egy „igazságos átmenet mechanizmussal” kell kísérni. Mivel ez az átmenet nem jár automatikusan kedvező hatásokkal, az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a sikeres energetikai átalakulás biztosításához elengedhetetlen, hogy **inkluzív** (a fenntartható, tisztességes munkahelyeket előmozdító) **beruházási politikákat alakítsanak ki és hajtsanak végre,** méghozzá a társadalom részvételével, a foglalkoztatottak és képviselőik szempontjainak figyelembevételével makro- (uniós és nemzeti), mezo- (ágazati) és mikroszinten (vállalatok, helyi egységek) egyaránt.

2.8 E bizonytalan és változó körülmények között az EGSZB úgy véli, hogy az energiaunió és a zöld megállapodás keretei helyesek, **de nem elégségesek az olyan éghajlat- és energiapolitikák végrehajtásához, amelyek** a technológiai innovációba, a fenntartható, minőségi munkahelyteremtésbe, a humántőke képzésbe és a regionális társadalmi tőke megteremtésbe irányuló intenzív beruházások révén **biztosítják a társadalmi és regionális kohéziót.** Az EGSZB e célból a bevált gyakorlatok alkalmazását szorgalmazza⁽⁵⁾. Emlékeztet arra, hogy léteznek ilyen stratégiák, például Portugáliában és Görögországban a korábbi barnaszénbányászati területeken a napelemes rendszerek kiépítésére irányuló projektek, vagy Litvániában a termelő-fogyasztóknak nyújtott nagyon célirányos támogatás. Az EGSZB megjegyzi, hogy ezek a tapasztalatok még mindig nem jelentenek elterjedt vagy bevett gyakorlatot.

2.9 Az Európai Parlament Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottságának felkérésére készített jelentés szerint **2050-re az EU GDP-jének 5,6 %-ába kerül az, ha az igazságos európai energetikai átmenetre irányuló politikák nem elég ambiciózusak.** Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy e költségek elkerüléséhez **eredményesen meg kell valósítani az igazságos átmenetet, többek között a foglalkoztatás területén is.** A jelentés számos uniós intézkedést javasol és számszerűsít ennek érdekében⁽⁶⁾:

- ambiciózus uniós finanszírozás a tagállami források mellett a tisztaenergia-technológiákkal kapcsolatos innováció támogatására. Az EGSZB az INT/913. sz. véleményében már kifejtette ezirányú nézeteit,
- az EU globális vezető szerepe az energetikai átalakulás terén folytatott többoldalú együttműködésben évi 94 milliárd EUR-t eredményezne,
- az uniós taxonómiai rendelet – azáltal, hogy egyértelműbbé teszi, mit jelent a felelős energetikai beruházás, valamint előmozdítja a környezetvédelmi és szociális kormányzást – évi 39 milliárd EUR-val növelné az uniós GDP-t.

2.10 Az EGSZB úgy véli, hogy nemcsak a nagyvállalatok, hanem a kkv-k is alapvető részét képezik annak a megoldásnak, amely a versenyképes, klímasemleges, körforgásos és inkluzív uniós gazdasághoz vezet. Meg kell teremteni és fenn kell tartani a megfelelő finanszírozási és támogatási feltételeket. Egyszerűsített és kiigazított adminisztratív eljárások révén hozzáférhetőbbé kell tenni a finanszírozást a kkv-k számára. A kkv-kat támogató szolgáltatások létrehozása megkönnyíti az ilyen intézkedések tényleges igénybevételeit, és elősegíti, hogy fenntartható üzleti ökoszisztémákat hozzanak létre valamennyi uniós régióban (NUTS I, II és III), és nem csak azokban, amelyek a jelenlegi minősítés szerint az igazságos átmenet szakaszában vannak (körülbelül száz NUTS III és 31 NUTS II régióban)⁽⁷⁾.

2.11 Az EGSZB üdvözli az Igazságos Átmenet Alap és a Szociális Klímaalap létrehozását⁽⁸⁾. Meggyőződése azonban, hogy ezek az alapok nem fogják biztosítani a társadalmi-gazdasági és foglalkoztatási hatások társadalmilag felelős módon történő kezeléséhez szükséges teljes pénzügyi támogatást. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az igazságos energetikai átmenet nem csupán a finanszírozásról szól, hanem magában foglalja azt a célt, hogy minőségi munkahelyek jöjjenek létre, erősödjön a demokratikus részvétel (a vállalkozások szintjén is), tiszteletben tartva a nemzeti munkaügyi kapcsolatrend-

⁽⁵⁾ Lásd: HL C 47., 2020.2.11., 30. o. és HL C 62., 2019.2.15., 269. o.

⁽⁶⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694222/EPRS_STU\(2021\)694222_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694222/EPRS_STU(2021)694222_EN.pdf).

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>.

⁽⁸⁾ HL C 152., 2022.4.6., 158. o.

szerek autonómiáját és sokszínűségét, valamint fennmaradjon és tovább növekedjen az európai vállalatok versenyképessége. Az EGSZB konkrét intézkedéseket szorgalmaz minden szinten – az európai szemeszter működését illetően is – a helyi és regionális önkormányzatok, valamint a szociális partnerek fokozott bevonása érdekében. Az EGSZB szerint elő kell írni továbbá olyan mechanizmusok létrehozását, amelyek nyomon követik és értékelik az igazságos energetikai átmenetre szánt források megfelelő felhasználását, ellenőrizve, hogy az ilyen közfinanszírozásban részesülő vállalatok teljesítik-e a szociális és foglalkoztatási célkitűzéseket.

2.12 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a nemzeti energia- és klímatervek és az igazságos átmenetre vonatkozó tagállami területi tervek értékelése során erősítse meg a foglalkoztatási és szociális célokat, például a következőket:

- olyan aktív munkaerőpiaci politikák beépítése a tervekbe, amelyek a minőségi zöld munkahelyekre való átképzés és az ezeket célzó oktatási beruházások révén megkönnyítik a munkahelyváltást,
- a dekarbonizáció miatt állásukat elvesztő emberek támogatása a kedvezményezett államok és vállalatok által biztosított pénzeszközökkel, hogy az energetikai átmenet foglalkoztatási mérlege pozitív legyen,
- a megújuló energiákban rejlő regionális gazdasági potenciál, valamint a villamosenergia-termelésben való részvétel új formáinak fejlesztése (például önellátó szövetkezetek létrehozása, amelyek képesek többletet termelni a közösség számára; az önfoglalkoztatás előmozdítása a megújuló energiatermelésben stb.),
- az energiaszegénység elleni hatékony küzdelem. A szociális jogok európai pillére (20. alapelv) meghatározza, hogy a teljes lakosság számára garantálni kell az energetikai szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Az EGSZB úgy véli, hogy e nagyratörő célok elérése érdekében mindenképpen támogatni kell a jövőre vonatkozó területi foglalkoztatási és szakképzési tervek kidolgozását, biztosítva valamennyi érdekelt fél, különösen a szociális partnerek aktív részvételét.

3. Kontextus és az igazságos energetikai átmenet foglalkoztatási hatásaival kapcsolatos főbb nemzetközi tudományos megállapítások

3.1 Az EGSZB megállapítja, hogy a hagyományos fosszilis tüzelőanyaggal működő erőművek megújuló energiaforrásokkal való felváltása különböző módokon befolyásolhatja a foglalkoztatást. Új zöld munkahelyeket teremthet a megújulóenergia-ágazatban, ugyanakkor kiszoríthatja a foglalkoztatást más ágazatokban. Figyelembe kell venni az energiaárak lehetséges emelkedését, amely elfojthatja a munkaerő iránti keresletet az energiaigényes ágazatokban, és csökkentheti a magánháztartások vásárlóerejét. Az adatok megerősítik, hogy a megújuló energiaforrásokra irányuló energiapolitika az iparosodott országokban munkahelyeket teremt, szüntet meg vagy alakít át.

3.2 Az EGSZB megjegyzi, hogy nincs teljes tudományos konszenzus az energetikai átállás végső foglalkoztatási mérlegét illetően. Egyes tanulmányok olyan esetekre mutatnak rá, ahol nem volt nettó foglalkoztatásnövekedés (Lengyelország esetében), vagy az nagyon szerény volt (Németország esetében). Az ILO becslése szerint azonban a gazdaság dekarbonizációja mintegy 6 millió munkahely megszűnésével jár majd, viszont a létrehozott munkahelyek száma megnégyszereződik: az IRENA tagországai esetében 11 milliőről 43 millióra emelkedik 2030-ra⁽⁹⁾. Az IEA valamennyi forgatókönyve szerint növekedni fog a tiszta energiával kapcsolatos foglalkoztatás, ellensúlyozva a munkahelyek megszűnését a fosszilis tüzelőanyagokra épülő ágazatokban. A 2050-es nettó nulla kibocsátási forgatókönyv szerint 16 millió munkavállaló fog átállni a tiszta energiával kapcsolatos új feladatkörökre. Az USA-ra vonatkozó USEER-jelentés⁽¹⁰⁾ (2022) hasonló becsléseket tartalmaz: az energetikai foglalkoztatás 4%-kal nőtt a tiszta energiának köszönhetően (a teljes foglalkoztatás mindössze 2,8%-kal).

3.3 Az EGSZB különböző egyensúlyhiányokat állapít meg. A tiszta energiával kapcsolatos új munkahelyek nem mindig ugyanazon a helyen találhatóak, mint azok, amelyek helyébe lépnének, és új készségeket igényelnek. Ezért a nemzeti jogszabályoknak és energiapolitikáiknak arra kell összpontosítaniuk, hogy biztosítsák a kapacitásépítést egy olyan sikeres átmenet érdekében, amely a lehető legnagyobb mértékben a többség javát szolgálja. Emellett a megújulóenergia-iparban a női munkaerő aránya magasabb (32%), mint az energiaágazat más területein, bár ez az arány csak 21% a szélenergia-ágazatban, ami azt mutatja, hogy ezen a területen továbbra is élnek a nemi sztereotípiák. Ezért a nemzeti jogszabályoknak és az azok végrehajtását célzó politikáknak kiemelten kell kezelniük a nemek közötti egyenlőséget az új munkahelyeken.

⁽⁹⁾ https://irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2019/Jan/IRENA_Gender_perspective_2019.pdf.

⁽¹⁰⁾ <https://www.energy.gov/policy/us-energy-employment-jobs-report-userer>.

3.4 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja annak felismerését, hogy az energetikai átalakulás nemcsak technológiai kérdés, valamint a köz- és magánberuházások kérdése, hanem mélyreható, globális társadalmi kihívás is. Ezért biztosítani kell és elő kell mozdítani a felhasználó civil társadalom és a termelő munkát végző társadalom részvételét (a vállalkozások és munkavállalók részvételét közvetlenül és képviselőikön keresztül). Az éghajlati szempontoknak mindenfajta szakpolitikában és döntésben jelen kell lenniük. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy ezeket a szempontokat a különböző szintű hatóságok és a szociális partnerek, valamint a civil társadalmat képviselő más szervezetek közötti társadalmi egyeztetési folyamatok, illetve adott esetben megállapodások révén kell érvényesíteni – az állami munkaügyi kapcsolatrendszerek autonómiájának és sokszínűségének mindenkorai tiszteletben tartása mellett –, hogy az energetikai átmenetet a munkavállalók, a fogasztók és általában véve a lakosság részvételével lehessen megvalósítani.

3.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy a tudományos szakirodalom és a sikeres és sikertelen esetekből leszűrt tapasztalatok alapján nincs egyetlen előre meghatározott útja az átalakulásnak, valamint hogy az, hogy az energetikai átmenet milyen módon hat a foglalkoztatásra és a munkahelyekre, függ attól, hogy milyen társadalmi feltételek mellett vezetik be a technológiákat és hajtják végre az energetikai átállással járó változtatásokat. A vállalati szintű esettanulmányokból (pl. Renault, Siemens Energy⁽¹¹⁾) származó adatok azt mutatják, hogy ahol a munkavállalókat bevonták, a változások elfogadása pozitív eredményekhez vezetett (javult a munkavállalók képzettsége, a termelékenység és a termékminőség).

3.6 Azonban az energetikai átalakulással összefüggésben folytatott szociális párbeszédéről és kollektív tárgyalásokról szóló következtetések makropolitikai szinten nem pozitívak. A legtöbb országban a szociális partnerek bevonása a kettős (digitális és zöld) átállással kapcsolatos szakpolitikák tervezésébe, végrehajtásába és kidolgozásába elégtelennek tekinthető. Egyes országok tapasztalatai alapján ez a hiányosság a szociális partnerek előtt álló két alapvető kihívásból eredhet:

- annak ellenére, hogy az intézményi keretek figyelemre méltóan sokfélék, mindegyikből hiányoznak az olyan intézkedések, amelyek előmozdítanák a szociális párbeszédet és a kollektív tárgyalásokat az igazságos energetikai átmenethez kapcsolódó szociális és munkavállalói jogok kialakítása során (pl. Olaszország, Spanyolország, Lengyelország, Németország stb.),
- a partnerek nem rendelkeznek elegendő kapacitással ahhoz, hogy megfelelően részt vegyenek az energetikai átalakulás kapcsán a munka jövőjéről szóló vitákban, prioritásokat fogalmazzanak meg és hatékonyan megvalósítsák programjaikat. Ez annak ellenére is így van, hogy egyes nemzeti jogszabályok – például az igazságos energetikai átmenet érdekében a „szociális egyeztetési megállapodások” előmozdításáról szóló spanyol jogszabály (7/2021. sz. törvény) – foglalkoznak ezzel a kérdéssel.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB tudomásul veszi azokat az elemzéseket, amelyek szerint mind az uniós szakpolitikai, mind a jogi eszközök fontosak lehetnek az energetikai átalakulás kihívásainak gazdasági, társadalmi és munkaügyi szempontból igazságosan történő kezeléséhez. Úgy véli azonban, hogy a minden tagállamban bevezetett eszközöket (pl. az európai üzemi tanácsokról szóló irányelv vagy a munkavállalók tájékoztatásának és a velük folytatott konzultációnak az általános keretéről szóló irányelv) ténylegesen alkalmazni és érvényesíteni kell. Az EGSZB kéri, hogy a különböző szinteken ösztönözzék és fogadják el a legmegfelelőbb reformokat, amelyek célja a szociális párbeszéd megerősítése, valamint a kollektív tárgyalások bevonása az igazságos energetikai átmenethez kapcsolódó folyamatokba annak érdekében, hogy elősegítsék a pozitív mérleget a fenntartható munkahelyek teremtése és a munkavállalók védelme terén, miközben minden tagállamban és régióban fenntartják a megfelelő gazdasági és üzleti szerkezetet, tiszteletben tartva a szociális partnerek autonómiáját.

4.2 A tapasztalatok azt is mutatják, hogy az energetikai átalakulásból eredő gazdasági változások és a foglalkoztatási struktúrát érintő változások sikeresek és sikertelenek is lehetnek az igazságos társadalmi és foglalkoztatási átmenet szempontjából, attól függően, hogy a foglalkoztatás volumene lényegében megmarad-e azáltal, hogy a munkaerő a szénlábnyomuk miatt nem fenntartható tevékenységekből más, fenntartható munkahelyekre helyeződik át. Az energia- és a foglalkoztatáspolitikai közötti kölcsönhatás a tágabb regionális környezetre vagy kontextusra is hatással van, lehetőségeket és kockázatokat teremtve (pl. átvételi árak; az emelkedő energiaárak veszélyeztetik az ipari munkahelyeket, mint például Németország és Spanyolország esetében). Az EGSZB megjegyzi, hogy egyes regionális tapasztalatok szerint – például az észak-spanyolországi bányászati térségben – az energetikai átalakulás által teremtett új munkahelyek száma jóval kisebb, és e munkahelyek bérezése alacsonyabb, mint a korábbiaké.

4.3 Globálisabb szempontból nézve az EGSZB megjegyzi, hogy a legmegbízhatóbb tanulmányok szerint a világ energiaipari munkavállalóinak mintegy 45 %-a magasan képzett, míg a gazdaság egészében ez az arány alig 25 %. Ez azonban nem mindenhol lehetséges, és az érintett munkavállalók számára még inkább biztosítani kell az igazságos és emberközpontú átmenetet annak érdekében, hogy a dekarbonizáció ne vezessen nettó munkanélküliséghez, mint Lengyelország esetében.

(11) [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/733972/IPOL_STU\(2022\)733972_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/733972/IPOL_STU(2022)733972_EN.pdf).

4.4 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy – az IRENA és az ILO jelentéseivel⁽¹²⁾ összhangban – a megújuló energiaforrásokban rejlő, a fenntartható, tisztességes munkahelyek létrehozására vonatkozó potenciál egyértelműen mutatja, hogy nem kell választani a környezeti fenntarthatóság és a munkahelyteremtés között. A kettő egyszerre megvalósulhat és meg is kell valósulnia, a megfelelő jogi, politikai és pénzügyi feltételek megteremtése, a finanszírozásban részesülő valamennyi vállalat megfelelő elszámoltathatóságának megkövetelése, valamint az összes érdekelt fél (területek, szociális partnerek és polgárok) irányításba való bevonása révén.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy az energiaipar egyre inkább stratégiai szerepet fog játszani a gazdaságban, mivel minden ágazat számára kulcsfontosságú hajtóerőt jelent. A jelenlegi válságforgatókönyvek és változások idején azonban számos egyensúlyhiányt és kockázatot hordoz, amelyeket megfelelő beruházásokkal, koherens szakpolitikákkal és új irányítási struktúrákkal kell kezelni a területi gazdaság, a civil társadalom és a szociális partnerek bevonásának biztosítása érdekében. Az energetikai átalakulásra irányuló területi tervek az igazságos társadalmi konzultációra vonatkozó megfelelő egyezményekkel vagy megállapodásokkal kell kísérni, amelyekben a minőségi, fenntartható foglalkoztatás megteremtése és fenntartása, valamint az emberek támogatása a tervezett intézkedések kidolgozásának, végrehajtásának és értékelésének szükséges feltétele.

5.2 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a társadalmilag igazságos átalakulási folyamatok végrehajtását és figyelemmel kísérését szolgáló alapvető irányítási rendszerek egyike az európai szemeszter. Az EGSZB már korábban kijelentette, hogy a szociális jogok európai pillérének az európai szemeszter ciklusa alatti végrehajtása és annak a szociális eredménytáblán keresztül történő nyomon követése a helyes irányba tett lépés⁽¹³⁾. Úgy véli azonban, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a környezetvédelmi és a munkaügyi politikák közötti kölcsönhatásra annak érdekében, hogy elősegítsük a fenntartható, minőségi munkahelyek létrehozásának kedvező környezet kialakulását, valamint hogy elegendő jövedelmet biztosítsunk azok számára, akik elveszítik munkahelyüket, és nem tudnak újra elhelyezkedni. Meg kell erősíteni a régiók és társadalmi tőkék szerepét, az intelligens szakosodást és a humántőke-programot.

5.3 Az EGSZB megismétli, hogy végre kell hajtani a vonatkozó uniós és tagállami vívmányokat a munkajog és a szociális biztonság területén. Az EGSZB által korábban elmondottaknak megfelelően a szociális jogok európai pillérét (a szociális pillér) kihirdették a 2017. novemberi göteborgi csúcstalálkozón, és ezzel az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság megerősítette, hogy elkötelezettek a mindenki javát szolgáló, igazságosabb és egyenlőbb Európa érdekében végzett munka iránt. A pillérnek irányt kell mutatnia a jobb élet- és munkakörülmények felé haladó megújult felzárkózás és a gazdasági, munkaerőpiaci és szociálpolitikai reformok számára⁽¹⁴⁾.

5.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai klímarendeletet végrehajtó jogszabályok között jelentős különbségek vannak. Egyes jogszabályok – például a vonatkozó francia jogszabály – hangsúlyozzák, hogy a munkáltatóknak és a munkavállalók képviselőinek szerepük van a zöld átállás és a társadalmi-foglalkoztatási kérdések közötti kölcsönhatásban, míg más jogszabályok – például az olasz és a spanyol, vagy a kelet-európai országok igazságos átmenetet megvalósító régióinak jogszabályai – alig tesznek említést ezekről a kötelezettségekről és jogokról. Az EGSZB felhívja például a figyelmet a sikeres franciaországi tapasztalatokra (2021-1104. sz. törvény), amelyek értelmében a „zöld átállás kihívásainak” fogalmát beépítették a munka törvénykönyvébe, kiegészítve azt ágazati megállapodásoknak biztosított hatáskörökkel, előremutató munkahely- és készségmenedzsment-rendszerekkel a zöld és az energetikai átállás kihívásainak való megfelelés érdekében (L2242-20. cikk), valamint a környezetvédelmi és közegészségügyi figyelmeztetésekhez való szakszervezeti joggal (L4133-1–L4133-4). Ezért az EGSZB – a különböző európai munkaügyi kapcsolatrendszerek autonómiájának és sokszínűségének szigorú tiszteletben tartása mellett – arra kéri az Európai Bizottságot, hogy támogassa a bevált gyakorlatok különböző államok és régiók közötti cseréjére irányuló kezdeményezéseket.

5.5 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a sikeres átmenet fő előfeltétele egy proaktív és inkluzív megközelítés, amely biztosítja és támogatja a célzott munkaügyi és jóléti politikákat. A sikeres szakpolitikák fontos jellemzője, hogy a munkaerőpiac valós igényeire igazodnak, különösen, de nem kizárólag azokban a régiókban, amelyeket a leginkább érint a fosszilis tüzelőanyagokról a megújuló energiaforrásokra való átállás, illetve az, hogy kiaknázzák az ilyen erőforrásokban gazdag régiók által kínált lehetőségeket. Az Igazságos Átmenet Alap hasznos ugyan, de megvannak a korlátai, melyeket orvosolni kell, és nem jelent átfogó választ az igazságos átmenet kihívásaira, de tagállami szinten további szakpolitikai intézkedésekkel támogatható.

5.6 Az EGSZB kéri, hogy a környezetvédelmi és az energetikai átmenettel kapcsolatos politikák, illetve a munkaerőpiaci és szociális védelmi politikák közötti kapcsolatok javítása érdekében a tervezett igazságos átmenet mechanizmus kialakítása és végrehajtása során fordítsanak nagyobb figyelmet a rendelkezésre álló fenntartható foglalkoztatási mutatókra. A

⁽¹²⁾ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/-publ/documents/publication/wcms_823807.pdf.

⁽¹³⁾ EGSZB-velemény a következő tárgyban: *További észrevételek a 2022. évi éves fenntartható növekedési jelentésről* (HL C 75., 2023.2.28., 35. o.).

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye: *Tisztességes minimálbérek Európában* (HL C 429., 2020.12.11., 159. o.).

különböző NUTS-szinteken figyelembe kell venni a **dekarbonizációs foglalkoztatási potenciálra** (DEP) vonatkozó mutatót. Az új energiaválság foglalkoztatásra gyakorolt hatására vonatkozó adatok megszerzéséhez az Eurofound Európai Szerkezetátalakítási Figyelője⁽¹⁵⁾ számos nyilvántartott eset tapasztalataival szolgál.

5.7 Az EGSZB kéri továbbá az **igazságos átmenet mechanizmus** végrehajtásának felgyorsítását és javítását⁽¹⁶⁾. Az EGSZB üdvözli, hogy 2027-ig 55 milliárd eurót mozgósítanak az energetikai átalakítás által leginkább érintett régiókban a „senkit nem hagyunk hátra” elv megvalósítása érdekében, a következő három pillérrel ellensúlyozva a klímasemleges gazdaságra való átállás társadalmi-gazdasági hatásait: az új Igazságos Átmenet Alap (több mint 25 milliárd EUR összegű beruházás), az InvestEU keretébe tartozó igazságos átmenet program (15 milliárd EUR a magánszektor számára) és az új közszektor-hitelezési eszköz (18,5 milliárd EUR közberuházást fog mozgósítani).

5.8 Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az energetikai átmenetre vonatkozó területi tervek hivatalos formába öntésekor nemcsak az átmenettel kapcsolatos megállapodásokat (regionális szociális konzultáció) kell előmozdítani, hanem a kollektív tárgyalások bevált gyakorlatait is, valamint a munkavállalók bevonását a társadalmilag igazságos energetikai átmenetbe. E tekintetben nem szabad elfelejteni, hogy a megújuló energiaforrásokra való átállás a légszennyező anyagok kibocsátásának csökkentése révén javítja a környezet minőségét, ami jótékony hatással van az egészségre és a munkaerő termelékenységére.

5.9 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja annak biztosítását, hogy Európa zöld dimenziója és az energetikai átmenet pozitív szinergiákat teremtsen az inkluzív átmenettel annak érdekében, hogy hozzájáruljon a vállalkozások sikeréhez, a munkavállalók minőségéi, fenntartható foglalkoztatási lehetőségeinek bővítéséhez és valamennyi polgár jólétéhez egy olyan ökoszisztémában, amely tiszteltben tartja a bolygó egészségét.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 22-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁵⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/european-restructuring-monitor>.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_hu.

MELLÉKLET

Az alábbi, a vita során elutasított módosító indítványoknál a támogató szavazatok száma elérte az összes leadott szavazat számának legalább egynegyedét (Esz. 74. cikk (3) bekezdés):

1. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

SOC/718 Energiapolitika és munkaerőpiac

2.12. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
<p>Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a nemzeti energia- és klímatervek és az igazságos átmenetre vonatkozó tagállami területi tervek értékelése során erősítse meg a foglalkoztatási és szociális célokat, például a következőket:</p> <ul style="list-style-type: none"> — olyan aktív munkaerőpiaci politikák beépítése a tervekbe, amelyek a minőségi zöld munkahelyekre való átképzés és az ezeket célzó oktatási beruházások révén megkönnyítik a munkahelyváltást, — a dekarbonizáció miatt állásukat elvesztő emberek támogatása a kedvezményezett államok és vállalatok által biztosított pénzeszközökkel, hogy az energetikai átmenet foglalkoztatási mérlege pozitív legyen, — a megújuló energiákban rejlő regionális gazdasági potenciál, valamint a villamosenergia-termelésben való részvétel új formáinak fejlesztése (például önálló szövetkezetek létrehozása, amelyek képesek többletet termelni a közösség számára; az önfoglalkoztatás előmozdítása a megújuló energiatermelésben stb.), — az energiaszegénység elleni hatékony küzdelem. A szociális jogok európai pillére (20. alapelv) meghatározza, hogy a teljes lakosság számára garantálni kell az energetikai szolgáltatásokhoz való hozzáférést. <p>Az EGSZB úgy véli, hogy e nagyratörő célok elérése érdekében mindenképpen támogatni kell a jövőre vonatkozó területi foglalkoztatási és szakképzési tervek kidolgozását, biztosítva valamennyi érdekelt fél, különösen a szociális partnerek aktív részvételét.</p>	<p>Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a nemzeti energia- és klímatervek és az igazságos átmenetre vonatkozó tagállami területi tervek értékelése során ösztönözze a foglalkoztatási és szociális célokat és politikákat kiemeltebb kezelést, például a következők révén:</p> <ul style="list-style-type: none"> — olyan aktív munkaerőpiaci politikák beépítése a tervekbe, amelyek a minőségi zöld munkahelyekre való átképzés és az ezeket célzó oktatási beruházások révén megkönnyítik a munkahelyváltást, — a dekarbonizáció miatt állásukat elvesztő emberek támogatása megfelelő munkaerőpiaci politikákkal és intézkedésekkel, valamint ha a nemzeti szabályok ezt előírják, a kedvezményezett államok és vállalatok által biztosított pénzeszközökkel, hogy az energetikai átmenet foglalkoztatási mérlege pozitív legyen, — a megújuló energiákban rejlő regionális gazdasági potenciál, valamint a villamosenergia-termelésben való részvétel új formáinak fejlesztése (például önálló szövetkezetek létrehozása, amelyek képesek többletet termelni a közösség számára; az önfoglalkoztatás előmozdítása a megújuló energiatermelésben stb.), — az energiaszegénység elleni hatékony küzdelem. A szociális jogok európai pillére (20. alapelv) meghatározza, hogy a teljes lakosság számára garantálni kell az energetikai szolgáltatásokhoz való hozzáférést. <p>Az EGSZB úgy véli, hogy e nagyratörő célok elérése érdekében mindenképpen támogatni kell a jövőre vonatkozó területi foglalkoztatási és szakképzési tervek kidolgozását, biztosítva valamennyi érdekelt fél, különösen a szociális partnerek aktív részvételét. Ezeknek a terveknek figyelembe kell venniük az átmenet ütemének a vállalatokra, különösen a kkv-kra gyakorolt gazdasági következményeit is.</p>

Indokolás

A cél a szöveg pontosítása a szociális és foglalkoztatási célkitűzések/célok kiemeltebb kezelése tekintetében, valamint annak egyértelművé tétele, hogy pénzeszközök kifizetése (amennyiben nemzeti szabályok előírják) önmagában nem elegendő a munkahelymegszűnés problémájának megoldásához: ennél sokkal többre (politikákra, adminisztratív intézkedésekre stb.) van szükség a munkanélküliek támogatásához és munkaerőpiacra való visszailleszkedéséhez.

Végezetül, amint azt a véleménytervezet 1.6. pontja is kiemeli, fontos, hogy az átmenet üteme összeegyeztethető legyen a vállalatok, különösen a kkv-k helyzetével.

A szavazás eredménye:

Mellette: 73

Ellene: 78

Tartózkodott: 8

2. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

SOC/718 Energiapolitika és munkaerőpiac

5.2. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
<p>Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a társadalmilag igazságos átalakulási folyamatok végrehajtását és figyelemmel kísérését szolgáló alapvető irányítási rendszerek egyike az európai szemeszter. Az EGSZB már korábban kijelentette, hogy a szociális jogok európai pillérének az európai szemeszter ciklusa alatti végrehajtása és annak a szociális eredménytáblán keresztül történő nyomon követése a helyes irányba tett lépés ⁽¹⁾. Úgy véli azonban, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a környezetvédelmi és a munkaügyi politikák közötti kölcsönhatásra annak érdekében, hogy elősegítsük a fenntartható, minőségi munkahelyek létrehozásának kedvező környezet kialakulását, valamint hogy elegendő jövedelmet biztosítsunk azok számára, akik elveszítik munkahelyüket, és nem tudnak újra elhelyezkedni. Meg kell erősíteni a régiók és társadalmi tőkéjük szerepét, az intelligens szakosodást és a humántőke-programot.</p> <p>⁽¹⁾ EGSZB-vélemény a következő tárgyban: További észrevételek a 2022. évi éves fenntartható növekedési jelentésről (még nem tették közzé).</p>	<p>Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a társadalmilag igazságos átalakulási folyamatok végrehajtását és figyelemmel kísérését szolgáló alapvető irányítási rendszerek egyike az európai szemeszter. Az EGSZB már korábban kijelentette, hogy a szociális jogok európai pillérének az európai szemeszter ciklusa alatti végrehajtása és annak a szociális eredménytáblán keresztül történő nyomon követése a helyes irányba tett lépés ⁽¹⁾. Úgy véli azonban, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a környezetvédelmi és a munkaügyi politikák közötti kölcsönhatásra annak érdekében, hogy elősegítsük a fenntartható, minőségi munkahelyek létrehozásának kedvező környezet kialakulását. A tagállamoknak ezenkívül nemzeti szabályaikkal összhangban biztosítaniuk kell a munkanélküli ellátásokhoz vagy megfelelő minimumjövedelemhez való hozzáférést azok számára, akik elveszítik munkahelyüket, és nem tudnak újra elhelyezkedni. Meg kell erősíteni a régiók és társadalmi tőkéjük szerepét, az intelligens szakosodást és a humántőke-programot.</p> <p>⁽¹⁾ EGSZB-vélemény a következő tárgyban: További észrevételek a 2022. évi éves fenntartható növekedési jelentésről (még nem tették közzé).</p>

Indokolás

Mivel a szöveg azokra utal, „akik elveszítik munkahelyüket, és nem tudnak újra elhelyezkedni”, logikusnak tűnik, hogy a „jövedelem” szó a „minimumjövedelemre” utaljon. Ebben az esetben az alkalmazott terminológiának tükröznie kell a véleménytervezet 1.5. pontjában használt megfogalmazást, ahol a „megfelelő minimumjövedelemhez való hozzáférés biztosítása” szerepel. Emellett hivatkozni lehetne a tagállamok munkanélküli-ellátási rendszereire is.

A szavazás eredménye:

Mellette: 79

Ellene: 98

Tartózkodott: 8

3. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

SOC/718 Energiapolitika és munkaerőpiac

1.9. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
<p>Az EGSZB úgy véli, hogy a nagyvállalatoknak és a kkv-knak egyaránt fontos szerepet kell játszaniuk az energetikai átalakulás célkitűzésének elérésében, mivel szigorú feltételeket kell teljesíteniük a fenntartható, minőségi foglalkoztatás és a szociális védelem előmozdítását, valamint az energetikai szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés biztosítását illetően (például az energiaszegénység megelőzése révén). A kkv-k előtt álló legnagyobb nehézségek kezelése érdekében azonban az EGSZB kéri, hogy folyamatos támogató és segítő szolgáltatásokkal javítsák – gyorsítsák fel és egyszerűsítsék – a kkv-k finanszírozáshoz való hozzáférést szolgáló programokat.</p>	<p>Az EGSZB úgy véli, hogy a nagyvállalatoknak és a kkv-knak egyaránt fontos szerepet kell játszaniuk az energetikai átalakulás célkitűzésének elérésében egyrészt azáltal, hogy előmozdítják és biztosítják a fenntartható, minőségi foglalkoztatást és így hozzájárulnak a szociális védelem biztosításához, másrészt azáltal, hogy szerepük lehet az energetikai szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés biztosításában (például így hozzájárulva az energiaszegénység megelőzéséhez). A kkv-k előtt álló legnagyobb nehézségek kezelése érdekében azonban az EGSZB kéri, hogy folyamatos támogató és segítő szolgáltatásokkal javítsák – gyorsítsák fel és egyszerűsítsék – a kkv-k finanszírozáshoz való hozzáférést szolgáló programokat.</p>

Indokolás

A módosítás célja a szöveg pontosítása, kifejtve, hogy a vállalatok és a kkv-k hogyan járulnak hozzá a fenntartható foglalkoztatás, és ezáltal a szociális védelem biztosításához.

A szavazás eredménye:

Mellette: 76

Ellene: 99

Tartózkodott: 8

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A munkaerőpiaci fejlemények támogatása: a foglalkoztathatóság fenntartása, a termelékenység fokozása és a készségek fejlesztése, különösen a kkv-kban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2023/C 146/03)

Előadó: **Mariya MINCHEVA**

Felkérés:	elnökségi határozat: 2022.1.18.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 52. cikkének (2) bekezdése
Közgyűlési határozat:	2022.1.20.
Jogalap:	eljárási szabályzat 52. cikk (2) bekezdés saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.1.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.22.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	153/2/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az **európai munkaerőpiac átalakulóban van**, és a technológiai fejlődés felgyorsulásából és a fenntartható intelligens növekedésből eredően új kihívásokkal néz szembe, amihez hozzáadódik az éghajlatváltozás, a **demográfiai változások** és a népesség elöregedése, a migráció, valamint a **digitális és a zöld átállás**. Ez az átalakulás megköveteli annak alapos megértését, hogy a fenntartható foglalkoztathatóság fenntartása és a magas szintű termelékenység elősegítése, valamint a munkaerőhiány csökkentése érdekében **milyen típusú készségekre** van szükség a jövőbeli munkaerőpiaci átalakulásokhoz, többek között a kkv-k esetében is.

1.2. A **készségfejlesztésnek, valamint az egész életen át tartó tanuláshoz való jog és hozzáférés tényleges biztosításának az átfogóbb gazdasági növekedési stratégiák és a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek szerves részét kell képezniük**. A technológiai forradalom erőteljes hatást gyakorol a **munka és a munkahelyek jellegére**, és felgyorsítja a **foglalkoztatás szerkezetátalakításának** tendenciáit. A foglalkoztathatóság tehát közvetlenül összefügg a munkavállalók vállalati szinten megvalósuló és azt célzó továbbképzésével és átképzésével, hogy kezelni tudják a változásokat, továbbá az emberek új készségekhez való hozzáállásával, valamint a készségek fejlesztésének lehetőségeivel és az arra való motivációval.

1.3. Különböző tényezők, például az elöregedő társadalom és a demográfiai tendenciák miatt számos **kihívás merül fel a munkával töltött évek alatti váltások kezelése terén**. Ezek a következő területeket érintik: a különböző nemzedékekkel szembeni méltányos és egyenlő bánásmód; motiváció és egyenlő hozzáférés a képzéshez és a készségfejlesztéshez, illetve az át- és továbbképzési lehetőségekhez a termelékenység szintjének növelése érdekében; a személyes szakmai képességek javítása; a generációs különbségek kezelése; valamint a generációk közötti együttműködés és kölcsönös támogatás a munkahelyen. A felnőttek továbbképzéséhez elengedhetetlen a felnőttoktatás, ami egyben számos személyes, társadalmi, gazdasági és szociális előnnyel is járhat.

1.4. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) osztja azt a nézetet, hogy „**az EU-nak egy készségfejlesztési forradalmat kell elindítania annak érdekében, hogy az emberek boldogulhassanak**” ⁽¹⁾, és kéri, hogy az intézmények, a vállalkozások, a szociális partnerek és az érdekelt felek a készségfejlesztési paktum keretében mozgósítsák erőfeszítéseiket, és tegyenek hatékony közös fellépéseket, valamint valósítsák meg a paktum programjában meghatározott ambiciózus célokat. Ezzel összefüggésben az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy 2023 a készségek európai éve ⁽²⁾ legyen.

1.5. A **szociális partnerek** kulcsszerepet játszanak abban, hogy a fenntartható fejlődés megvalósítása és a foglalkoztathatósághoz szükséges készségek fenntartása érdekében ki lehessen bontakoztatni az emberekben rejlő potenciált. A stabil és hatékony kollektív tárgyalási folyamatban betöltött szerepük elengedhetetlen mind ahhoz, hogy csökkenjen a szakadék a munkavállalók szakmai előmenetellel kapcsolatos törekvései és a vállalat igényei között, mind pedig a készségek elismeréséhez, ugyanakkor ahhoz is, hogy az innováció-, ipar-, kereskedelem- és technológiafejlesztési politikákkal javuljon az oktatási rendszerek, a szakképzési rendszerek és a foglalkoztatási szolgálatok közötti kapcsolat. A szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások e célok elérésének hatékony eszközei. A civil társadalmi szervezetek megfelelő helyzetben vannak ahhoz, hogy nem formális és informális tanulási környezetet kínáljanak, valamint hogy hatékony módon kulcskompetenciák fejlesztésére ösztönözzenek vállalati önkénteseket. Az érintett civil társadalmi szervezetek is fontos szerepet játszanak, különösen azok, amelyek a szociális vállalkozás területén aktívak vagy a társadalom különböző kiszolgáltatott csoportjaival foglalkoznak.

1.6. A munkavégzés jellegének változásaiból eredő, megfelelően védett **új foglalkoztatási formák** különböző lehetőségeket nyithatnak meg az emberek számára, hogy vállalkozásba kezdjenek, diverzifikálják jövedelemforrásaikat, és olyan foglalkozásokba és tevékenységekbe kezdjenek, amelyek korábban nem álltak rendelkezésükre. A foglalkoztathatóság fenntartása ilyen körülmények között megfelelő szabályozást igényel, ez többek között kollektív tárgyalásokon, a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő vállalkozói és szakmai készségek fejlesztésére alkalmas szakképzési rendszeren, új típusú motivációs gondolkodásmódon és a megfelelő jogi és gazdasági kultúrán keresztül valósulhat meg.

1.7. A **digitális átalakulás** társadalmunk nagy része számára kihívást jelenthet a foglalkoztathatóság fenntartása és a munkaerőpiaci sikerek szempontjából. Azzal a kockázattal járhat, hogy elmélyülnek az egyenlőtlenségek az oktatásban és a szakképzésben mutatkozó különbségek miatt, ideértve az alapvető és funkcionális írástudást, az életkorral összefüggő akadályokat és a modern technológiákhoz való hozzáférést, valamint azt, hogy a készségektől és a jövedelmektől függően milyen mértékben használják ezeket a technológiákat. A **digitális készségek** munkaerőpiaci változásoknak és az új technológiák bevezetésének megfelelő, folyamatos frissítésére való képesség kétségtelenül a legfontosabb jövőbeli kihívások közé fog tartozni. E tekintetben az EGSZB üdvözli a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben a digitális készségek fejlesztésének támogatására előirányzott széles körű beruházásokat ⁽³⁾.

1.8. A **zöld átállás** sikeréhez a megfelelő készségekkel rendelkező emberekre, valamint a megfelelő munkakörnyezettel és környezetbarát termelési rendszerekkel rendelkező munkahelyekre lesz szükség. A szociális partnerek kulcsszerepet játszanak az igazságos átmenet biztosításában számos olyan gazdasági ágazatban, ahol a meglévő munkahelyek radikális változáson mennek majd keresztül. A **készségek** négy csoportja különösen fontos a **zöld** foglalkozások szempontjából: a mérnöki és műszaki készségek; a tudományos készségek; a termelésirányítási készségek és a nyomkövetési készségek. Az EGSZB támogatja azokat az uniós szinten már meghozott intézkedéseket, amelyek célja a környezeti fenntarthatósággal és a zöld átállással kapcsolatos tanulás előmozdítása az EU-ban ⁽⁴⁾, és kéri, hogy kínáljanak gyakorlati megoldásokat az uniós polgárok és vállalkozások számára.

⁽¹⁾ A fenntartható versenyképességre, a társadalmi méltányosságra és a rezilienciára vonatkozó európai készségfejlesztési program (COM(2020) 274 final).

⁽²⁾ Lásd Ursula von der Leyen elnök 2022. évi értékelő beszédét az Unió helyzetéről, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/SPEECH_22_5493.

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/assets/thematic_analysis/scoreboard_thematic_analysis_digital_skills.pdf.

⁽⁴⁾ GreenComp: európai fenntarthatósági kompetenckiakeret.

A Tanács ajánlása (2022. június 16.) a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról.

A Tanács ajánlása (2022. június 16.) a zöld átállást és a fenntartható fejlődést szolgáló tanulásról.

1.9. A jövőbeli munkaerőpiaci igények egyre nagyobb mértékben fognak fejlett, magasabb rendű kognitív készségeket megkövetelni, amelyek lehetővé teszik a kiszámíthatatlan, nem rutinszerű és dinamikus változó környezetben való működést és döntéshozatalt. A foglalkoztathatóság modern körülmények közötti fenntartásában kulcsfontosságú szerepet kapnak a „metakészségek”, amelyek javítják és felgyorsítják az egyéb készségek elsajátítását, és katalizátorként járulnak hozzá a gyorsabb tanuláshoz és a sikeres egész életen át tartó fejlődéshez.

1.10. A dinamikus változó munkaerőpiaci igények fényében a rendszerek egyre fontosabb szerepet játszanak a készségek megszerzésében, előrejelzésében és osztályozásában. Ugyanakkor egyes országokban fejlesztésre szorul a készségigények előrejelzésére szolgáló eszközök kialakítása és bevezetése, ebben minden érdekelt félnek aktívan részt kellene vennie és teljes mértékben ki kellene használnia e folyamat eredményeit.

1.11. A készségeknek és a képzéseknek az európai politikai vita középpontjába helyezésével az alábbiakat kellene ösztönözni:

1.11.1. a kormányok, a vállalkozások, a szociális partnerek és az érdekelt felek mozgósítása korszerű, átfogó készségfejlesztési stratégiák kidolgozására és végrehajtására nemzeti és ágazati szinten; több és jobb tanulási és fejlesztési lehetőség teremtése; a tehetségek vonzása és megtartása a kulcsfontosságú digitális, zöld és kognitív képességeknek, a humán készségeknek és a változáskezelési képességnek a fejlesztése érdekében; valamint több állami és magánbefektetés felszabadítása;

1.11.2. a mesterséges intelligencia alkalmazása a készségkeresletet és a készségkínálatot összehangoló rendszerekben, valamint az e területen meglévő bevált gyakorlatok tudatosítása. Ezek a rendszerek működhetnek mind az állami foglalkoztatási szolgálatokban, mind a magánszektorban;

1.11.3. a szakoktatás és -képzés korszerűsítésére és integrálására irányuló folyamatok felgyorsítása, a szakoktatás és -képzés vonzerejének, minőségének és rugalmasságának növelése, valamint alkalmazkodóképességének javítása, hogy igazodni tudjon a különböző életkorú és kategóriájú munkavállalók igényeihez, a munkaerőpiaci szükségletekhez, valamint ahhoz, hogy fel kell építeni a szilárdan versenyképes környezet, a fenntarthatóság és a zöld és digitális gazdaságra való átállás biztosításához szükséges kulcskompetenciákat;

1.11.4. a fiatalok munkaerőpiaci részvételét előmozdító feltételek és motiváció megteremtése pályaorientációs tanácsadás révén, hogy biztosítsák hozzáférésüket a jó munkakörülményekhez és a valódi szakmai előmenetelhez.

1.12. A kkv-kat bátorítani kell arra, hogy egymással együttműködő hálózatokban dolgozzanak, osszák meg egymás között a készségigényekkel kapcsolatos kutatási költségeket, és egyesítsék kapacitásaikat annak érdekében, hogy választ adjanak a kettős átállás és a készségfejlesztés kihívásaira. Fenntartható működésük szempontjából kulcsfontosságúak azon helyi közösség feltételei, amelyben működnek, ahogy kiemelt szerepe van a regionális foglalkoztatási rendszereknek, a helyi közigazgatás által nyújtott támogatásnak, valamint az új technológiákhoz, az innovációhoz és a szakképzési kiválósági központok szolgáltatásaihoz való hozzáférésüknek is.

1.13. A gazdasági szereplőknek és azok érdekelt feleinek széles körben fejleszteniük kell a készségigények előrejelzését. Támogatni kell a kkv-kat humántőke-képzési és -fejlesztési politikájuk fejlesztésében. A duális képzési rendszerek és a munkaalapú tanulás különösen igazodnak a kkv-k igényeihez. E tekintetben a szociális partnerek alapvető szerepet játszanak a tevékenységi területeiken folytatott szociális párbeszéd keretében.

2. Általános megjegyzések és háttér

2.1. A Covid19-világjárvány új környezetet teremtett számunkra, amely változásokat idézett elő a társadalom viselkedésében, hozzáállásában és kultúrájában. A fogyasztói elvárások és magatartás megváltoztak (több online kommunikáció és interakció), ahogy az üzleti modellek és a munkaszervezés is (több távoli helyről történő munkavégzés és hibrid munkavégzési formák). A zöld és digitális átállás előkészíti a terepet a meglévő oktatási és képzési rendszerek és gyakorlatok oly módon történő kiigazításához, hogy azok biztosítani tudják a megfelelő tudást, készségeket és kompetenciákat.

2.2. A készségek, a képzések és a foglalkoztatás kérdésével, a munka változó jellegével és az inkluzív munkaerőpiac kialakításával számos EGSZB-vélemény foglalkozott ⁽⁵⁾, amelyek még ma is relevánsak. Ez a vélemény azt kívánja elemezni, hogy milyen típusú készségekre van szükség a jövőbeli munkaerőpiaci átalakulásokhoz, hogyan lehet fenntartani a foglalkoztathatóságot és növelni a termelékenységet, továbbá fel kíván tárni hatékony stratégiákat a munkaerő-fejlesztés javítására és a munkaerőhiány csökkentésére, többek között a kkv-k vonatkozásában.

2.3. A készségfejlesztési stratégiákat a nemzeti növekedési politikák és tervek részévé kell tenni, szinergiát teremtve az ipari kutatással és a gazdasági fejlődéssel. A tagállamoknak ösztönözniük kell a magas hozzáadott értéket képviselő ágazatok fejlesztését, segíteniük kell a munkavállalókat és a vállalkozásokat a változások kezelésében és abban, hogy lépést tudjanak tartani a technológia, a digitalizáció és a zöld gazdaság terén megjelenő innovációval. Ehhez további erőforrásokra és tervezésre lesz szükség egy olyan oktatási és képzési rendszerhez, amely képes megfelelni az új kihívásoknak, és képes megszüntetni a munkaerőpiaci kereslet és kínálat közötti eltéréseket.

2.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a fenntartható foglalkoztathatóság megtartása egy sokrétű kérdés, ahol a fő kihívások a munka, a munkahelyek és a foglalkozások változó jellegével, az egész életen át tartó tanuláshoz és fejlődéshez való jog szavatolásának szükségességével, a digitalizációval, az emberi potenciál és a munkatermelékenység növekvő szerepével, a munkaszervezés változásaival, a demográfiai változásokkal, valamint azzal kapcsolatosak, hogy rugalmas munkaidő biztosításával újfajta egyensúly biztosítására kell törekedni a munka és a magánélet között, és támogatni kell a tevékeny időskorra vonatkozó politikákat ⁽⁶⁾. Támogató környezetre van szükség annak érdekében, hogy az emberek életszakaszuktól függetlenül megértsék és jól ismerjék az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos lehetőségeket, és képesek és motiváltak legyenek arra, hogy ki is használják azokat, megértve, hogy szakmai életükhöz milyen fontos a képzés. Ebben az összefüggésben a foglalkoztatás fenntartásának képessége közvetlenül összefügg azzal a hozzáállással és képességgel, hogy a munkaerőpiac dinamikájával összhangban új készségeket fejlesszenek ki.

2.5. A szociális partnerek kulcsfontosságú szerepet játszanak a foglalkoztathatósághoz szükséges készségek fejlesztésében és fenntartásában. Ők vannak a legjobb helyzetben annak támogatásához, hogy a munkavállaló szakmai előmenetellel kapcsolatos törekvései és a vállalatok készségigényei közeledjenek egymáshoz. Szerepük – különösen egy stabil és hatékony kollektív tárgyalási struktúra révén – alapvető fontosságú a készségek elismerésének folyamatában. Az EGSZB úgy véli, hogy az általános munkaerőpiaci eredmények javítása érdekében innováció-, ipar-, kereskedelem- és technológiafejlesztési, illetve makrogazdasági politikákkal meg kell erősíteni az oktatási rendszerek, a szakképzési rendszerek és a foglalkoztatási szolgálatok közötti koordinációt. Ez különösen helyi szinten lehet hatékony.

2.6. A munka jellegében bekövetkező változások a munkaviszonyok új és rugalmas formáinak és az atipikus foglalkoztatási modelleknek a kialakulásához is vezetnek, amelyek megváltoztatják az európai munkaerőpiac szerkezetét. A megfelelően védett, új munkavégzési formák új lehetőségeket nyithatnak meg az emberek számára, hogy vállalkozásba kezdjenek, diverzifikálják jövedelemforrásaikat, és olyan foglalkozásokba és tevékenységekbe kezdjenek, amelyek korábban nem voltak elérhetők. Másrészt az új munkavégzési formáknak garantálniuk kell a szociális védelemhez való hozzáférést, mivel ez közvetlenül kapcsolódik a szociális védelmi rendszerek pénzügyi fenntarthatóságához. A foglalkoztathatóság

⁽⁵⁾ A munkaerőpiac megfigyelőközpontja (LMO) tanulmányai: „A holnap munkája: a munkavállalók egész életen át tartó tanulásának és képzésének biztosítása” (2022); „A munka jövője – a megfelelő ismeretek és készségek megszerzése a jövőbeli munkahelyek igényeinek való megfelelés érdekében” (2017); „Az egész életen át tartó tanulás és a készségfejlesztés fenntartható finanszírozása a szakképzett munkaerő hiányával összefüggésben” (2019); „A munka változó világa és a hosszú élettartam/a népesség elöregedése – Milyen előfeltételei vannak annak, hogy az idősödő munkavállalók aktívak maradjanak a munka új világában?” (2019); „Digitalizáció, mesterséges intelligencia és méltányosság – Hogyan erősítsük meg az EU-t a jövőbeli készségek és az oktatás terén folyó globális versenyben a társadalmi befogadás biztosítása mellett?” (2019); „Szakképzés: a készségek és a munkaerőpiaci igények előrejelzésére és összehangolására szolgáló rendszerek hatékonysága, valamint a szociális partnerek és a különböző érdekelt felek szerepe” (2020); „Javaslat a tanácsi ajánlásra a fenntartható versenyképességet, társadalmi méltányosságot és rezilienciát célzó szakképzésről” (2020); „Hogyan lehet az oktatásra és képzésre építve, az egész életen át tartó tanulás szempontjából előmozdítani azokat a készségeket, amelyekre Európának szüksége van ahhoz, hogy igazságosabb, összetartóbb, fenntarthatóbb, digitálisabb és ellenállóbb társadalmat hozzon létre?” (2020); „Kkv-stratégia a fenntartható és digitális Európáért” (2020); „Ipari ökoszisztémák, stratégiai autonómia és jólét” (2021); „Vegyes tanulás” (2021); „Felsőoktatási csomag” (2022) stb.

⁽⁶⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/industrial-relations-dictionary/active-ageing>.
http://erc-online.eu/wp-content/uploads/2017/03/With-signatures_Framework-agreement-on-active-ageing.pdf.

fenntartása ilyen körülmények között megfelelő szabályozást igényel, többek között kollektív tárgyalásokon keresztül; emellett új típusú motivációs gondolkodásmódra és a megfelelő jogi és gazdasági kultúrára van szükség, és hajlandóságot kell mutatni az olyan vállalkozói és szakmai készségek fejlesztésére, amelyek megfelelnek a változó körülményeknek.

2.7. A digitális technológiák elterjedése és a munka jellegére és szervezésére gyakorolt hatásuk súlyos kihívást jelenthet a foglalkoztathatóság fenntartása és a sikeres munkaerőpiaci eredmények szempontjából. A digitalizáció azzal a kockázattal járhat, hogy a meglévő egyenlőtlenségek tovább mélyülnek az oktatásban mutatkozó hatalmas különbségek miatt, ideértve az alapvető és funkcionális írástudást, az életkorral összefüggő akadályokat és a modern technológiákhoz való hozzáférést, valamint azt, hogy a készségektől és a jövedelmektől függően milyen mértékben használják ezeket a technológiákat. Mivel a fiatalabb nemzedék nagyrészt otthon van a digitális világban, az idősebbek pedig inkább az analóg munkamódszereket részesítik előnyben, a különböző generációk egymás hasznára lehetnek. Az EGSZB üdvözi, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek keretében jelentős beruházások történtek a digitális készségek terén.

2.8. A zöld készségek azok az ismeretek, képességek, értékek és attitűdök, amelyek egy fenntartható és erőforrás-hatékony társadalomban való élethez, illetve annak fejlesztéséhez és támogatásához szükségesek⁽⁷⁾. A zöld átállás érdekében változtatni kell a termelési folyamatokon és az üzleti modelleken, és ez számos meglévő foglalkozás esetében a szükséges készségek és a velük járó feladatok változásával, illetve azzal jár, hogy továbbképzési és átképzési programokat kell kidolgozni a munkavállalók számára. A zöld átállás sikeréhez a megfelelő készségekkel rendelkező emberekre lesz szükség. Az EGSZB elismeri az erre irányuló szakpolitikai válaszokat, és kéri, hogy kínáljanak gyakorlati megoldásokat az uniós polgárok és vállalkozások számára.

2.9. A visszafordíthatatlan demográfiai tendenciák, a zsugorodó munkaerő és a megnövekedett élettartam új munkaszervezési politikákat, generációk közötti csereprogramokat tesznek szükségessé, illetve azt, hogy rugalmas munkaidő biztosításával újfajta egyensúly biztosítására törekedjünk a munka és a magánélet között, valamint olyan intézkedéseket dolgozzunk ki, amelyek hozzájárulhatnak a jobb munkatermelékenységhez és előmozdíthatják az aktív időskort. A foglalkoztathatósággal összefüggésben számos probléma és kihívás merül fel a munkához kapcsolódó életciklusokban bekövetkező átmenetek kezelése során. Ezek az egyes generációkkal szembeni igazságos és egyenlő munkaerőpiaci bánásmódra, az életkor megértésével kapcsolatos kultúrára, a generációs különbségek kezelésére és a társadalmi tőke kezelésére vonatkoznak. Az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos lehetőségekhez való egyenlő hozzáférés elősegíti a foglalkoztathatóság fenntartását és a termelékenység növelését az élet minden szakaszában, és fokozza a nemzedékek közötti együttműködést és támogatást a munkahelyen.

2.10. A speciális készségekkel rendelkező migránsok idevonzása szintén fontos eleme a jövőbeli készségkínálati láncnak. Az Európai Bizottság által „A képzett és tehetséges munkavállalók EU-ba vonzása” címmel kiadott közlemény pozitív lépés ebbe az irányba.

3. A munkaerőpiac jövőbeli átalakulásához szükséges készségek

3.1. A készségek központi szerepet játszanak abban, hogy a társadalmak, a vállalatok és az egyének képesek legyenek boldogulni az egyre inkább összekapcsolt és gyorsan változó világban. A munka jövője eltérő lesz a különböző iskolai végzettségű és képzettségű emberek számára. Az alacsony képzettséget igénylő munkahelyek iránti kereslet fokozatosan csökkenni fog, miközben számos munkahely megmarad. Az automatizálás és az intelligens rendszerek elterjedése miatt leginkább egyes fizikai vagy manuális, számolási és ügyfélszolgálati készségekhez kapcsolódó munkafeladatokat fenyegeti az átalakulás vagy a megszűnés veszélye. Ennek ellenére a kézműves és művészeti szakmák továbbra is megmaradnak, továbbképzésük pedig elengedhetetlen a gazdasági és társadalmi fejlődésben való részvételhez. A digitális és a zöld átállás miatt a magas szintű képzettség és képzések iránti kereslet jelentősen növekedni fog, míg a közepes képzettséget igénylő munkahelyek száma átmenetileg stabil maradnak, de sok közülük a munkaerőpiaci igényeknek megfelelően átalakul.

3.2. A dinamikus változó munkaerőpiaci igények fényében a rendszerek egyre fontosabb szerepet játszanak a készségek megszerzésében, előrejelzésében és osztályozásában. Az EGSZB üdvözi azt a tendenciát, hogy elindult a készségek és kompetenciák európai taxonómiáinak és szótárainak elkészítése és fejlesztése. Ilyen például az ESCO, a digitális kompetenciakeret (DigComp 2.2), a DigCompEdu, az e-kompetenciakeret, a DISCO, az uniós foglalkozások, az európai fenntarthatósági kompetenciakeret (GreenComp) stb. Ezek jelentős mértékben hozzájárulnak a munkaerőpiacon

⁽⁷⁾ Az ENSZ Iparfejlesztési Szervezete.

megkövetelt készségek átláthatóságához, a képzések hordozhatóságához, valamint az oktatás, a képzés és a humán erőforrás-fejlesztés kompetenciaalapú megközelítésének bevezetéséhez. Ugyanakkor támogatjuk azt a nézetet⁽⁸⁾, hogy egyes országokban a készségigények előrejelzésére szolgáló eszközök kialakítása és bevezetése nem éri el a szükséges szintet, nem minden érdekelt fél vesz részt aktívan, vagy nem használják ki teljes mértékben e folyamat eredményeit.

3.3. A szociális partnerek alapvető szerepet játszanak abban, hogy a szakmai és területi megfigyelőközpontokból érkező adatok alapján készségfejlesztési stratégiákat határozzanak meg. Ezért elengedhetetlen, hogy a szociális partnereket kezdettől fogva bevonják a folyamatba, így biztosítva, hogy az európai munkáltatók és munkavállalók tényleges igényei találkozzanak.

3.4. A **digitális készségek** kétségtelenül a legfontosabb készségek közé fognak tartozni a jövőben. Az európai gazdaság valamennyi ágazatában jelentősen nő a speciális és igen fejlett digitális készségek iránti igény.

3.5. Szintén nagyobb szükség van STEM-készségekre (természettudományok, technológia, műszaki tudományok, matematika) és interdiszciplináris készségkombinációkra – „hibrid készségek”, „transzverzális készségek” és „interfunkcionális készségek”. A szakértelem, a kutatási és előrejelzési készségek, az összetett információk kifinomult elemzéséhez és értelmezéséhez szükséges készségek, valamint a technológiai készségek egyre nagyobb értéket képviselnek. A zöld készségek általános mutatója⁽⁹⁾ szerint a **készségek** négy csoportja különösen fontos a **zöld** foglalkozások szempontjából: a mérnöki és műszaki készségek; a tudományos készségek; a termelésirányítási készségek és a nyomonkövetési készségek.

3.6. A jövő gazdasági és a jövőbeli munkaerőpiaci igények egyre nagyobb mértékben fognak fejlett, magasabb rendű **kognitív készségeket** megkövetelni, amelyek lehetővé teszik a kiszámíthatatlan, nem rutinszerű és dinamikusan változó környezetben való működést és döntéshozatalt. Ezek a leggyakrabban analitikai, kreatív, innovatív, nem szabványos, rendszerszintű, fogalmi, stratégiai, absztrakt, önálló és kritikus gondolkodási készségek. A foglalkoztathatóság modern körülmények közötti fenntartásában kulcsfontosságú szerepet kapnak a „**metakészségek**”, amelyek javítják és felgyorsítják az egyéb készségek elsajátítását, és katalizátorként járulnak hozzá a gyorsabb tanuláshoz és a sikeres egész életen át tartó fejlődéshez.

3.7. A gépek és algoritmusok nem fogják kiváltani a „**humán készségek**” iránti igényt a munkaerőpiacon. A munka jövője és a változó munkaköri profilok többféle társas-kommunikációs és viselkedésbeli készséget követelnek meg, amelyek közül a legkeresettebb az érzelmi intelligencia, az empátia, a kapcsolatépítés, a hálózatépítés, a hatékony kommunikáció, az érdekérvényesítés, a csapatmunka, a stílus, az üzleti etikett, az interkulturális tolerancia, a tárgyalás, a konfliktuskezelés stb.

3.8. A munkaerőpiaci kereslet előterébe kerül a személyes hatékonysággal összefüggő számos **interfunkcionális és viselkedésbeli** készség is. Ebben az összefüggésben a leginkább keresett készségek a vállalkozói készség és a csapatmunka, a döntéshozatali és problémamegoldó készségek, az eredményorientáltság, a feladatok párhuzamos végzésének képessége, a rugalmasság és az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkézség, a találékonyság, a felelősség, az önellenzés, az előrelátás, a részletekre fordított figyelem, a bizonytalanság, a feszültség és a stressz kezelése, az időgazdálkodás stb.

4. A munkaerő fejlesztése az inkluzív munkaerőpiac és a magas termelékenység érdekében

4.1. Ahhoz, hogy az európai munkaerőpiac megfeleljen az előtte álló kihívásoknak, mindenekelőtt inkluzívnak kell lennie, egyenlő versenyfeltételeket kell biztosítania, és meg kell teremtenie az olyan, jól működő foglalkoztatási rendszerekbe történő beruházások feltételeit, amelyek hozzájárulhatnak a termelékenység növeléséhez, valamint iránymutatást adhatnak a hatékony képzési és készségfejlesztési, illetve aktív munkaerőpiaci politikákhoz. A tagállamok eltérő hagyományai és gyakorlatai ellenére az EGSZB úgy véli, hogy a következőkre van szükség:

4.1.1. a munkaerőpiaci készségigények nyomon követésére, tanulmányozására és előrejelzésére szolgáló rendszerek optimalizálása;

⁽⁸⁾ Lásd például: Skill needs anticipation: systems and approaches. Analysis of stakeholder survey on skill needs assessment and anticipation. ILO – Genf, 2017, ISBN: 978-92-2-130248-3 (https://www.cedefop.europa.eu/files/2223_en.pdf).

A Tanács állásfoglalása a felnőttkori tanulásra vonatkozó új európai cselekvési programról (2021–2030) (2021/C 504/02).

⁽⁹⁾ <http://www.nber.org/papers/w21116>.

4.1.2. a szociális partnerek és valamennyi érdekelt fél nagyobb mértékű bevonása, különös figyelmet fordítva a vállalkozások azon képességére, hogy belső eljárásokat dolgozzanak ki a készséghiány és a képzési igények azonosítására, valamint hogy intézkedéseket alkalmazzanak saját munkavállalóik át- és továbbképzésére;

4.1.3. modern megközelítések és információtechnológiák alkalmazása a készségekre vonatkozó analitikus adatok megerősítésére, ágazatok és régiók közötti rendszerezésére és hozzáférhetővé tételére annak érdekében, hogy a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő képzéseket és képesítéseket biztosítsanak; például a tehetséginformációs platformok integrálhatják egyrészt a munkavállalókra vonatkozó különböző információkat (készségek, képességek, tapasztalat, szakmai fejlődés iránti vágy, demográfiai adatok, képzési igények, fejlesztési lehetőségek), másrészt a munkáltatók igényeit;

4.1.4. a szociális partnerekkel együtt stratégiai értékelés készítése a zöld és digitális gazdaságra való átállással kapcsolatos munkahelyek, foglalkozások, képesítések, tevékenységek és készségek tekintetében jelentkező kihívásokról és következményekről; a képesítések és az átképzés megfelelő formáinak kidolgozása, valamint a készségfejlesztésbe való beruházás és a változás vagy a zöld munkahelyekre való átállás által érintett személyek támogatása;

4.1.5. azoknak az akadályoknak az elemzése, amelyekkel a fiatalok szembesülnek a STEM-képesítések és -készségek megszerzésekor, valamint célzott intézkedések annak érdekében, hogy a lányok és nők körében növeljék a STEM-oktatás és -pályafutás vonzerejét;

4.1.6. intézkedések a rugalmas, reziliens és időtálló szakképzési rendszerek létrehozása érdekében, amelyek vonzzák a fiatalokat és támogatják őket a változó munkaerőpiacra való belépésükben, és biztosítják, hogy a felnőttek hozzáférjenek a szükségleteikre szabott, a kettős zöld és digitális átálláshoz igazított szakképzési programokhoz;

4.1.7. aktívabb stratégiai szerep biztosítása a szociális partnerek számára az új képesítések létrehozásának és kínálatának felgyorsításában, a tantervek aktualizálásában, valamint a finanszírozási mechanizmusokban és a minőség-ellenőrzésben. Különös figyelmet kell fordítani a mikrotanúsítványokra, azok minőségi szabványaira, valamint elismerésük és az átfogóbb képesítési hálózatokba való bevonásuk lehetőségeire; a szociális partnerek és az oktatási intézmények bevonásával pedig bővíteni kell az ágazati bizottságok létrehozásának gyakorlatát, területi szinten is, a strukturális munkaerőhiány kezelése és a vállalatok képzési igényeihez szorosan illeszkedő mikrotanúsítványok rugalmas létrehozása érdekében;

4.1.8. a kollektív tárgyalások bátorítása az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférés és a munkaerőpiaci integráció megkönnyítése érdekében, többek között a következők révén: egyéni tanulási számlák (a nemzeti gyakorlatoknak megfelelő, fizetett képzési szabadsággal kapcsolatos lehetőségek feltérképezésével) és évi minimális óraszámú képzés; ösztönzők biztosítása a tovább- és átképzéshez; a képesítések elismerése az összes uniós tagállamban; vállalati tudásmenedzsment-rendszerek fejlesztése; mentori szerződések megkötése nyugdíjas, tapasztalt munkavállalókkal stb.;

4.1.9. a tanulási és fejlődési lehetőségekhez való egyenlő hozzáférést biztosító szakpolitikák kidolgozása. Ehhez a következők szükségesek:

4.1.9.1. a „Kompetenciafejlesztési pályák: új lehetőségek felnőtteknek” című 2016. évi uniós ajánlásban meghatározott három lépés végrehajtása – készségfelmérés, személyre szabott tanulási kínálat biztosítása, valamint a megszerzett készségek validálása és elismerése;

4.1.10. különös figyelmet kell fordítani a munkavállalók azon kategóriáira, akiket a leggyakrabban rekesztenek ki a képzésből, de akiknek éppen ezért a legnagyobb szükségük van rá: az alacsonyan képzettek, a 45 év felettek, a fogyatékkal élők, a családi és gondozási kötelezettségek miatti hosszabb távollét után munkába visszatérő nők, a migránsok és a menekültek. A civil társadalmi szervezetek és a szociális vállalkozások kulcsfontosságú szerepet játszanak abban, hogy segítsék e kiszolgáltatott csoportokat képzési igényeik kielégítésében.

5. A kkv-k előtt álló kihívások a munkaerőpiac jövőbeli átalakulásához szükséges készségek fejlesztése terén

5.1. Az Unióban az összes vállalkozás 99 %-át a mikro-, kis- és középvállalkozások teszik ki. A mintegy 24 millió kkv több mint 4 billió EUR hozzáadott értéket állít elő, és több mint 90 millió embert foglalkoztat, és ezzel a vállalkozói szellem és az innováció döntő fontosságú forrása, aminek kiemelt szerepe van az európai ipar fenntartható fejlődése és versenyképessége szempontjából⁽¹⁰⁾. A kkv-k fontosságát mindig is elismerték, de a Covid19-világjárvány rávilágított arra, mennyire kiszolgáltatottak a külső hatásokkal szemben, különösen egy olyan válsággal összefüggésben, amely nagyon sok kkv-t bizonytalan pénzügyi helyzetbe hozott, és több millió munkahelyet veszélyeztet.

5.2. A kkv-k ugyanazokkal a kihívásokkal néznek szembe, mint bárki más, de sajátos problémákkal küzdenek a piacra jutás és a finanszírozás javítása, az innovációk alkalmazása, a digitalizáció, a klímasemleges üzleti modellekre való áttérés és a lineáris termelésről a körforgásos termelésre való áttérés terén.

5.3. A korlátozott erőforrások, az elégtelen szakértelem és a regionális elhelyezkedésük miatt a kkv-k túlnyomó többsége komoly nehézségekkel küzd a tehetségek vonzása, valamint a munkaerő kiválasztása, képzése, fejlesztése, motiválása és megtartása terén. A kkv-knak csak mintegy 40 %-a rendelkezik humánerőforrás-menedzsmentre vonatkozó írásos stratégiával és szabállyal. A külső képzésben részt vevő alkalmazottak távollétének kompenzálásával kapcsolatos nehézségeik, valamint korlátozott pénzügyi kapacitásuk miatt a kkv-k az uniós átlagnál alacsonyabb arányban veszik igénybe a személyes jelenlétet igénylő szakképzési formákat.

5.4. A kkv-k túlnyomó többsége sajátos rés piacokon és/vagy nem hagyományos gazdasági ágazatokban működik, ahol a munka jellege olyan különleges szakmai készségeket igényel, amelyeket valós gyakorlati környezetben kell elsajátítani és fejleszteni. A korlátozott humán erőforrások gyakran azt jelentik, hogy a munkahelyek szélesebb körű szakosodást és átvihető hibrid készségeket követelnek meg, amelyek összefüggenek azzal, hogy a funkcionális feladatok szélesebb skáláját kell ötvözni.

5.5. A kkv-k sajátos készségigényei elsősorban a technológiai vállalkozói készséghez, az üzleti lehetőségek felismeréséhez, a kockázatértékeléshez és -kezeléshez, a finanszírozási forrásokhoz, a vállalati stratégiák, üzleti projektek és tervek kidolgozásához, az innovatív üzleti modellek végrehajtásához, a digitális technológiák használatához, a digitális márkaépítéshez és a digitális marketinghez kapcsolódnak, összhangban a kialakult szabályozási kerettel, a személyzeti igazgatással, a zöld gazdasággal és a megújuló energiaforrások használatával, valamint a körforgásos gazdasággal.

5.6. Számos, egyedi know-how-val rendelkező kkv-nál – különösen a rés piacokon – a szakmák technikai jellegűek, ezért a munkahelyi képzés megfelelő választ ad készségigényeikre. Hasonlóképpen munkahelyi képzésre van szükség a digitális és zöld átállás kihívásainak teljesítése érdekében. Az ilyen típusú képzési eszközök megkönnyítik a kkv-k készségfejlesztését azáltal, hogy egyszerűsített lehetőséget kínálnak a vállalatban belüli képzések megszervezésére és az ismeretek vállalatban belüli átadására. Annak érdekében, hogy kezeljék azt a problémát, hogy a képzéseken részt vevő munkavállalók hiányzásakor is fenn kell tartani a termelési szintet, a munkáltatóknak megfelelő képzési formákat és ad hoc eszközöket kell igénybe venniük (például ágazati vagy területi szinten meg kell osztaniuk a képzési programokat, elősegítve a kkv-k közötti szinergiákat), és hozzáférést kell kapniuk a célzott pénzügyi támogatási intézkedésekhez.

5.7. A gazdasági szereplőknek és az érdekelt feleknek széles körben fejleszteniük kell a készségigények előrejelzését. A szociális partnerek a foglalkoztatási ágazatokban és szektorokban folytatott szociális párbeszédén keresztül e tekintetben kulcsszerepet játszanak.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁰⁾ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/63/small-and-medium-sized-enterprises>.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 576. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2023.2.22. –
2023.2.23.Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi
rendeletre a 260/2012/EU és az (EU) 2021/1230 rendeletnek az azonnali euroátutalások tekintetében
történő módosításáról

(COM(2022) 546 final – 2022/0341 (COD))

(2023/C 146/04)

Előadó: **Christophe LEFÈVRE**

Felkérés:	Európai Parlament, 2022.11.21. az Európai Unió Tanácsa, 2022.11.16.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.1.27.
A szavazás eredménye:	64/0/1
(mellette/ellene/tartózkodott)	
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.22.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	146/1/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli az azonnali euroátutalásról szóló rendeletet, mivel az elmúlt években az EGSZB véleményt dolgozott ki a lakossági pénzforgalmi stratégiáról ⁽¹⁾, valamint az európai gazdasági és pénzügyi rendszerről ⁽²⁾ azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az egységes pénzügyi piachoz, egyszerűsítse a határokon átnyúló műveleteket, továbbá biztonságossá tegye a fogyasztók, a vállalkozások és a kkv-k közötti pénzügyi műveleteket.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az azonnali fizetések sikeréhez elengedhetetlen, hogy az európai fogyasztók és vállalkozások számára elérhetőek legyenek a szolgáltatások. Minél több pénzforgalmi szolgáltató ⁽³⁾ kezdi meg az azonnali fizetések kínálatát, annál sikeresebb lesz ez a fizetési típus az EU-ban. Az azonnali fizetések az EU-ban és az EGT-országokban bankszámlával rendelkező valamennyi polgár és vállalkozás számára elérhető lesznek. A javaslat célja annak biztosítása, hogy az azonnali fizetések megfizethetők és biztonságosak legyenek, és azokat Unió-szerte akadálytalanul dolgozzák fel.

⁽¹⁾ HL C 220., 2021.6.9., 72. o.

⁽²⁾ HL C 341., 2021.8.24., 41. o.

⁽³⁾ A pénzforgalmi szolgáltató az (EU) 2015/2366 irányelv (a továbbiakban: második pénzforgalmi szolgáltatási irányelv vagy PSD2) I. mellékletében meghatározott pénzforgalmi szolgáltató, például hitelintézet, pénzforgalmi intézmény vagy elektronikuspénz-kibocsátó intézmény.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a küldő banknak nem helyénvaló díjat kérnie a nemzetközi bankszámlaszám (IBAN) és a kedvezményezett neve közötti egyezés ellenőrzéséért; azt az azonnali fizetés árában kellene szerepeltetni. Az EGSZB ajánlja annak előírását, hogy a pénzforgalmi szolgáltatók ne számítsanak fel többet az euróban denominált azonnali fizetésekért, mint az euróban történő rendszeres átutalásokért, különösen akkor, ha az IBAN ellenőrzési rendszert kiterjesztik az egységes eurofizetési térség (SEPA) valamennyi fizetésére.

1.4. Az EGSZB azt szeretné, hogy az IBAN-ellenőrzés ne korlátozódjon az azonnali fizetésekre, hanem terjedjen ki a hagyományos átutalásokra is azok pénzforgalmi szolgáltatók általi nyújtásáig.

1.5. Az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények és a pénzforgalmi intézmények jelenleg nem tartoznak e rendelet hatálya alá. Ezt a mentességet vissza kell vonni, amint ezeknek az intézményeknek az elszámolások véglegességéről szóló 98/26/EK irányelv⁽⁴⁾ módosítását követően hozzáférést biztosítanak a fizetési rendszerekhez. A nem banki pénzforgalmi szolgáltatóknak a rendelet hatálya alá kell tartozniuk, amennyiben pénzforgalmi szolgáltatásuk fizetési számla vezetését és átutalások végrehajtását is magában foglalja. Ennek időpontjáig tisztázni kell, hogy az IBAN-nal kapcsolatos ellenőrzési és felelősségi szabályok miként alkalmazhatók e harmadik felek azonnali fizetés kezdeményezésére történő igénybevételekor.

1.6. Mivel azonban ez a rendelet módosítja a 260/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet⁽⁵⁾, egyértelművé kell tenni, hogy a befektetési szolgáltatások nem tartoznak az (EU) 2015/2366 európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽⁶⁾ hatálya alá (a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló második irányelv 3. cikkének i. pontja).

1.7. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak:

- kötelezővé kell tennie olyan szolgáltatás külön díjszabástól mentes nyújtását, amely lehetővé teszi az ügyfelek értesítését a kedvezményezett neve és az IBAN közötti eltérés észlelése esetén,
- biztosítania kell, hogy amennyiben a fogadó bank az IBAN-ellenőrzés során eltérést észlel, tájékoztassa a küldő bankot a helyzetről,
- biztosítania kell, hogy amennyiben eltérés észlelése esetén a fogyasztó mégis az azonnali fizetés megerősítése mellett dönt, a küldő bank a továbbiakban ne legyen felelős, ha a kedvezményezett nem megfelelő,
- célzott intézkedéseket kell javasolnia a csalás elleni küzdelem javítása érdekében, mivel az IBAN csak az ügyfél által jóváhagyott fizetési kérésekre (APP) lesz hatással.

1.8. A szankciók alkalmazásának eltérő értelmezését elkerülendő az EGSZB azt ajánlja, hogy az uniós jog egységes alkalmazásának biztosítása érdekében a rendeletbe foglalják bele és fejtsék ki a következő kérdésekkel kapcsolatos rendelkezéseket:

- a több országban működő pénzforgalmi szolgáltatók hogyan értékeljék ezeket a helyzeteket, és milyen lépéseket tegyenek,
- hogyan történjen az információk EU-n belüli megosztása,
- hogyan kezelendő a kártérítés kérdése ilyen esetekben,
- az uniós szankciók hatálya alá tartozó személyek és szervezetek egységes listájára való hivatkozás, amelyet az EUMSZ 215. cikk szerinti tanácsi rendeletek útján fogadnak el, és amelyet a felügyeleti hatóságok haladéktalanul a pénzforgalmi szolgáltatók rendelkezésére bocsátanak. Ezeknek az információknak kell képezniük az uniós szankciók (korlátozó intézkedések) hatálya alá tartozó személyek vagy szervezetek hivatalos listájának alapját.

⁽⁴⁾ HL L 166., 1998.6.11., 45. o.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 260/2012/EU rendelete (2012. március 14.) az euroátutalások és -beszedések technikai és üzleti követelményeinek megállapításáról és a 924/2009/EK rendelet módosításáról (HL L 94., 2012.3.30., 22. o.).

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2366 irányelve (2015. november 25.) a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és a 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 337., 2015.12.23., 35. o.).

1.9. Az Európai Bizottságnak részletesen meg kell határoznia a rendelet magyarázó részét, hogy az lefedje az EU általános álláspontját, és értelmezze az árukra és szolgáltatásokra alkalmazandó szankciókat az egyes áruk behozatalára, kivitelére, szállítására, tilalmára stb. vonatkozó szankciók tekintetében.

1.10. A pénzforgalmi szolgáltatók részéről hatékonyabb lehetne a szankciók nyomon követése, ha rendelkeznének belső ellenőrzési listákkal, és jogosultak lennének más országok (Egyesült Államok, Egyesült Királyság stb.) listáira hivatkozni, ezáltal csökkentve a reputációs és a levelezőbanki kockázatokat (jelenlegi piaci gyakorlat). A konkrét intézkedések közé tartoznak a következők:

- belső nyomonkövetési listák létrehozása, amelyek általában a szankciók megsértésében vagy a szankciós kockázatokkal, a kettős felhasználású termékekkel stb. érintett szervezeteket foglalják magukban,
- az illetékes nemzeti hatóság által a pénzmosás elleni uniós jogszabályokkal összhangban rendelkezésre bocsátott lista felhasználása.

1.11. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények és a pénzforgalmi intézmények közvetlen résztvevőként működhessenek közre a fizetési rendszerekben, és úgy véli, hogy az Európai Bizottság azonnali fizetésekre vonatkozó javaslatát ki lehetne terjeszteni az EU hét euroövezeten kívüli tagállamára, amelyek az egységes európai piac részét képezik.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1. Az azonnali fizetés az átutalás olyan formája, amelynek során a fizető fél számlájáról a pénzeszközök az év bármely napján, nappal és éjszaka egyaránt, másodperceken belül átkerülnek a kedvezményezett számlájára. Ez megkülönbözteti az azonnali fizetéseket az egyéb átutalásoktól, amelyeket a pénzforgalmi szolgáltatók csak nyitvatartási időben dolgoznak fel, és a pénzeszközöket csak a következő munkanap végéig írják jóvá a kedvezményezettnek.

2.2. Az Unióban már kiépült az euróban történő azonnali fizetések architektúrája. A struktúra azonnali kiegyenlítést kínáló fizetési rendszereket és a SEPA azonnali átutalási rendszerét (SCT Inst. Scheme) foglalja magában.

2.3. 2020. szeptember 24-i közleményében ⁽⁷⁾ az Európai Bizottság bejelentette, hogy olyan jogszabályra tesz javaslatot, amely előírja az EU-ban működő pénzforgalmi szolgáltatók számára, hogy 2021 végére kínáljanak euróban történő azonnali fizetést biztosító szolgáltatást. Emellett 2021. január 20-i közleményében ⁽⁸⁾ az Európai Bizottság ismételt felhívta a figyelmet a lakossági pénzforgalmi stratégiájának és a digitális pénzügyi innovációnak a fontosságára. Ezt követően 2022. évi munkaprogramjába felvette az azonnali fizetésekre vonatkozó kezdeményezést ⁽⁹⁾.

2.4. Az EU-ban és az EGT-országokban bankszámlával rendelkező valamennyi polgár és vállalkozás számára elérhető lesz az azonnali eurofizetések javasolt lehetősége, függetlenül attól, hogy a számlát euróban vagy más uniós pénznemben vezetik-e. A javaslat célja annak biztosítása, hogy az azonnali eurofizetések megfizethetők és biztonságosak legyenek, és azokat Unió-szerte akadálytalanul dolgozzák fel. A javaslat támogatni fogja az innovációt és a versenyt az uniós fizetési piacon, teljes összhangban a szankciókra és a pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelemre vonatkozó meglévő szabályokkal. Hozzá fog járulni továbbá az Európai Bizottság digitalizációval és nyitott stratégiai autonómiával kapcsolatos általánosabb célkitűzéseéhez is. A kezdeményezés összhangban áll az Európai Bizottság azon prioritásával, hogy olyan gazdaság jöjjön létre, amely az emberek érdekeit szolgálja, és vonzóbb befektetési környezetet teremt.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB az elmúlt években véleményt dolgozott ki a lakossági pénzforgalmi stratégiáról ⁽¹⁰⁾, valamint az európai gazdasági és pénzügyi rendszerről ⁽¹¹⁾ azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az egységes pénzügyi piachoz, egyszerűsítse a határokon átnyúló műveleteket, továbbá biztonságossá tegye a fogyasztók, a vállalkozások és a kvk-k közötti pénzügyi műveleteket.

⁽⁷⁾ COM(2020) 592 final, 2020. szeptember 24.

⁽⁸⁾ COM(2020) 32 final, 2021. január 19.

⁽⁹⁾ COM(2020) 645 final, 2021. október 19.

⁽¹⁰⁾ HL C 220., 2021.6.9., 72. o.

⁽¹¹⁾ HL C 341., 2021.8.24., 41. o.

3.2. 2022 végén az euróban történő összes átutalásnak valamivel több mint 13 %-a⁽¹²⁾ volt azonnali, továbbá:

- minden harmadik uniós pénzforgalmi szolgáltató nem kínál azonnali fizetéseket euróban,
- az euroövezetben 70 millió fizetési számla nem teszi lehetővé a tulajdonosa számára, hogy azonnali eurofizetés formájában kezdeményezzenek vagy fogadjanak kifizetéseket,
- a határokon átnyúló azonnali eurofizetések akár 9,4 %-át is elutasítják a pénzforgalmi szolgáltatók a nem hatékony szankciós átvilágítás miatt.

3.3. Az Európai Bizottság elemzése azt mutatja, hogy bármely napon a pénzügyi rendszerben jelenleg zárolt akár 200 milliárd EUR hatékony felhasználásra történő felszabadítása évi 1,34–1,84 milliárd EUR gazdasági hasznot eredményez. Az értékelés nem veszi figyelembe az ukrajnai orosz háború és a Covid19-világjárvány következtében emelkedő európai inflációt, amelynek mértéke egyes országokban 10–30 %.

3.4. A fogyasztók, a vállalkozások, a kvv-k és a kiskereskedők számára az azonnali fizetés biztonságosabb tranzakciót eredményez, mivel a pénz azonnal beérkezik. A további fizetési választás, azaz a határokon átnyúló európai fizetések esetében a feleslegessé váló fizetési garanciákkal kapcsolatos költségmegtakarítások jobb pénzforgalmi gazdálkodást eredményeznek.

3.5. Az azonnali fizetés emellett növelni fogja a fizetési módok választékát a fizikai üzletekben (az ún. értékesítési pontokon). A fizikai üzletekben egyelőre csak készpénzben vagy kártyával lehet fizetni. A határokon átnyúló ügyletekhez csak nemzetközi fizetési kártya-rendszereket használnak a gyakorlatban. A javasolt jogszabály lehetővé teszi az azonnali fizetések határokon átnyúló fizetések céljára történő használatát.

3.6. Az EGSZB üdvözli az alábbiakat:

- a rendes euroátutalási szolgáltatást nyújtó pénzforgalmi szolgáltatók kötelezése arra, hogy kínáljanak azonnali eurofizetések indítására és fogadására irányuló szolgáltatást,
- a korlátozó intézkedésekhez kapcsolódó ellenőrzésre vonatkozó olyan előírás, amely alapján az összes ügylet egyenkénti ellenőrzése helyett nagyon gyakran ellenőriznék, hogy az ügyfelek szerepelnek-e az uniós szankciós listákon (összhangban a belföldi fizetések tekintetében egyes tagállamokban már jelenleg is alkalmazott gyakorlattal),
- olyan szolgáltatás nyújtásának előírása a pénzforgalmi szolgáltatók számára, amely lehetővé teszi az ügyfelek értesítését a kedvezményezett neve és a fizetésiszámla-azonosító – általában a fizető fél által megadott IBAN – közötti eltérés észlelése esetén.

3.7. Az EGSZB ajánlja annak előírását, hogy a pénzforgalmi szolgáltatók ne számítsanak fel többet az euróban denominált azonnali fizetésekért, mint az euróban történő rendszeres átutalásokért, különösen akkor, ha az IBAN ellenőrzési rendszert minden SEPA-fizetésre kiterjesztik.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Mivel ez a rendelet a 260/2012/EU rendeletet módosítja, hatálya azzal azonos. Ugyanakkor nem világos, hogy az új szabályok a befektetési szolgáltatásokra is vonatkoznak-e. E szolgáltatások nem tartoznak az (EU) 2015/2366 irányelv hatálya alá (PSD2, 3. cikk, i) pont). Hasznos lenne tisztázni ezt a kizárást. Az IBAN és a kedvezményezett neve közötti egyezés ellenőrzése a fogadó bank feladata, amelynek ezzel kapcsolatban beruházást kell végrehajtania. A bank számára azonban a fizető fél kiléte nem ismert, és nincs kapcsolata vele. Következésképpen a bank nem kérhet díjat a fizető féltől. A küldő bank ugyan felszámíthat díjat a fizető félnek, ez azonban nem lenne logikus, mivel a munkát többnyire a fogadó bank végzi. Az EGSZB úgy véli, hogy a küldő banknak nem helyénvaló díjat kérnie a szolgáltatásért; az esetleges díjat az azonnali fizetés árában kellene szerepeltetnie, viszont nem az egyes tranzakciók után felszámított díjként, mivel az hátrányosan befolyásolhatja a fizető felek hajlandóságát a szolgáltatás igénybevételére, és ezáltal a tranzakciók biztonságát a fizető felek számára.

⁽¹²⁾ <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/what-we-do/sepa-instant-credit-transfer>.

- Az EGSZB kételyének adott hangot annak kapcsán, hogy az IBAN-ellenőrzés pusztán egy választható szolgáltatás, amelynek igénybevételéről a fogyasztónak ügyletenként vagy valamennyi ügyletére vonatkozóan nyilatkoznia kell. Bizonyos helyzetekben (pl. mobilfizetés esetén) ennek kezelése igen bonyolult lehet, és a fizető fél számára a szolgáltatás kényelmét is ronthatja – a fizető fél kénytelen lenne minden átutalás kezdeményezésekor döntést hozni, és feleslegesen a szükségesnél többször kattintani.
- Az EGSZB azt szeretné, hogy az IBAN-ellenőrzés ne korlátozódjon az azonnali fizetésekre, hanem terjedjen ki a hagyományos átutalásokra is azok pénzforgalmi szolgáltatók általi nyújtásáig.
- Az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények és a pénzforgalmi intézmények jelenleg nem tartoznak e rendelet hatálya alá. Ezt a mentességet vissza kell vonni, amint ezeknek az intézményeknek az elszámolások véglegességéről szóló irányelv módosítását követően hozzáférést biztosítanak a fizetési rendszerekhez. A nem banki pénzforgalmi szolgáltatóknak a rendelet hatálya alá kell tartozniuk, amennyiben pénzforgalmi szolgáltatásuk fizetési számla vezetését és átutalások végrehajtását is magában foglalja. Ennek időpontjáig tisztázni kell, hogy az IBAN-nal kapcsolatos ellenőrzési és felelősségi szabályok miként alkalmazhatók e harmadik felek azonnali fizetés kezdeményezésére történő igénybevételekor.

4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az azonnali fizetések Unión belüli sikeréhez elengedhetetlen, hogy az európai fogyasztók és vállalkozások számára elérhető legyen a szolgáltatás. Ezért minél több pénzforgalmi szolgáltató kínálatában jelenik meg az azonnali fizetés, annál sikeresebb lesz ez a fizetési típus az EU-ban. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények és a pénzforgalmi intézmények közvetlen résztvevőként működhessenek közre a fizetési rendszerekben, és úgy véli, hogy az Európai Bizottság azonnali fizetésekre vonatkozó javaslatát ki lehetne terjeszteni az EU hét euroövezeten kívüli tagállamára, amelyek az egységes európai piac részét képezik.

4.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt rendeleten kívül az Európai Bizottságnak:

- lehetővé kell tennie az ügyfelek azonnali elektronikus értesítés útján történő értesítését, ha a kedvezményezett neve és az IBAN vagy bármely más, a fizető fél által megadott azonosító közötti eltérést észlelnek. Ennek a szolgáltatásnak kötelezőnek kell lennie, külön díj felszámolása nélkül,
- biztosítania kell, hogy amennyiben a fogadó bank az IBAN-ellenőrzés során eltérést észlel, tájékoztassa a küldő bankot a helyzetről. Így a küldő bank tájékoztatja a fogyasztót az eltérésről és a fizetési művelet felfüggesztéséről,
- biztosítania kell, hogy amennyiben eltérés észlelése esetén a fogyasztó mégis az azonnali fizetés megerősítése mellett dönt, teljesen egyértelmű legyen a fogyasztó számára, hogy amennyiben nem jelölte meg a megfelelő kedvezményezettet, a küldő bank a továbbiakban ne legyen felelős, ha a kedvezményezett nem megfelelő,
- célzott intézkedéseket kell javasolnia a csalás elleni küzdelem javítása érdekében, mivel az IBAN csak az ügyfél által jóváhagyott fizetési kérésekre (APP) lesz hatással. Ez a SEPA azonnali átutalási rendszerét is irányító Európai Pénzforgalmi Tanács által létrehozott fizetési kérelem-rendszer kifejlesztésével összehangoltan is végrehajtható.

5. Szankciók

5.1. A szankciók alkalmazásának ellenőrzésével kapcsolatos problémák miatt a pénzforgalmi szolgáltatók igen nagy arányban utasítják el indokolatlanul a határokon átnyúló, euróban történő fizetések teljesítését. A szankciók végrehajtásáért felelős hatóságok tájékoztatják a pénzforgalmi szolgáltatókat az ellenőrzés vagy tulajdonlás alapján szankciók hatálya alá tartozó vállalkozásokról. Sajnálatos módon nem ritka, hogy a különböző országok hatóságai eltérően értelmezik a kritériumokat vagy a tulajdonosváltás okait, és eltérő véleményt adnak az ilyen vállalkozásokra vonatkozó szankciók alkalmazásáról. Ennek eredményeként előfordulhat, hogy egy vállalkozást az egyik országban szankcionálnak, a másikban azonban nem. Ezért fontos lenne, hogy:

- a) az uniós jog egységes alkalmazásának biztosítása érdekében a rendelet tartalmazzon rendelkezéseket és ezek magyarázatát a következők tekintetében:
- a több országban működő pénzforgalmi szolgáltatók hogyan értékeljék ezeket a helyzeteket, és milyen lépéseket tegyenek,
 - hogyan történik az információk EU-n belüli megosztása,
 - hogyan kezelendő a kártérítés kérdése ilyen esetekben,

b) a rendelet indokolása részletesen ki legyen dolgozva, hogy lefedje az általános uniós álláspontot, és adjon értelmezést az árukra és szolgáltatásokra – például uniós felhasználás esetén – alkalmazandó szankciókról. Bizonyos áruk behozatalára, kivitelére, szállítására, tilalmára stb. vonatkozó szankciók.

5.2. A pénzforgalmi szolgáltatók részéről hatékonyabb lehetne a szankciók nyomon követése, ha rendelkeznének belső ellenőrzési listákkal, és jogosultak lennének más országok (Egyesült Államok, Egyesült Királyság stb.) listáira hivatkozni, ezáltal csökkentve a reputációs és a levelezőbanki kockázatokat (jelenlegi piaci gyakorlat). A konkrét intézkedések közé tartoznak a következők:

- belső nyomonkövetési listák létrehozása, amelyek általában a szankciók megsértésében vagy a szankciós kockázatokkal, a kettős felhasználású termékekkel stb. érintett szervezeteket foglalják magukban,
- az illetékes nemzeti hatóság által a pénzmosás elleni uniós jogszabályokkal összhangban rendelkezésre bocsátott lista felhasználása.

5.3. Az Európai Unió értelmezése a szankciók tekintetében eltérhet a nem uniós országokétól. A bel- és külpolitikának való megfelelés érdekében az EGSZB azt ajánlja, hogy a tagállamokat kötelezzék annak biztosítására, hogy a felügyeleti hatóságok haladéktalanul bocsássák a felügyeletük alatt álló pénzforgalmi szolgáltatók rendelkezésére az EUMSZ 215. cikke szerinti tanácsi rendeletek útján elfogadott uniós korlátozó intézkedésekkel kapcsolatban tervezett személyekre vagy szervezetekre vonatkozó információkat. Ezeknek az információknak kell képezniük az uniós szankciók (korlátozó intézkedések) hatálya alá tartozó személyek vagy szervezetek hivatalos listájának alapját. Ezt a listát a pénzmosás elleni uniós jogszabályokkal összhangban az illetékes nemzeti hatóságnak kell rendelkezésre bocsátania.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a rövid távú szálláshely-kiadási szolgáltatásokkal kapcsolatos adatgyűjtésről és -megosztásról, valamint az (EU) 2018/1724 rendelet módosításáról

(COM(2022) 571 final – 2022/0358 (COD))

(2023/C 146/05)

Előadó: **Marinel Dănuț MURESAN**

Felkérés:	Európai Parlament, 2022.11.21. az Európai Unió Tanácsa, 2022.12.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.1.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.22.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye (mellette/ellene/tartózkodott):	190/0/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A javasolt rendelet választ ad az összes tisztességes érdekelt fél arra irányuló kérésére, hogy szabályozzák a rövid távú bérbeadás (STR) piacát; a rendelet összhangban van a többi uniós rendelettel.

1.2. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) azt ajánlja, hogy vezessék be a rendeletben javasolt mechanizmusokat, hogy az STR-tevékenységek terén tisztességesebb versenyt lehessen teremteni, és hogy biztonságosabb és átláthatóbb kínálatot lehessen kialakítani megfelelő STR-szolgáltatásokból. Az EGSZB azt is ajánlja, hogy a nemzeti és helyi hatóságok kapjanak hatékony eszközöket ahhoz, hogy az STR-tevékenységeket az EU különböző részein a helyi körülményekhez és igényekhez igazítsák.

1.3. A rendelet nem határozza meg, hogy kit és mit kell bejelenteni, amikor regisztrálnak a nemzeti digitális nyilvántartásban, és vannak különleges helyzetek, amelyek a következőkre vonatkoznak:

- a szállásadókra vonatkozó információk (ingatlan tulajdonos, az ingatlan tulajdonos képviselője, bérlő/albérlőbe adó, közvetítőként eljáró cég, a szálláshelyeket kezelő vagy karbantartó cég),
- a szálláshelyekre vonatkozó információk (teljes egészében vagy csak részben működtetik rövid távú szálláshely-szolgáltatásként, díj ellenében elérhető szolgáltatásokkal, közös szolgáltatásokkal stb.),
- a szálláshely használatára engedélyezett személyek maximális száma (a szálláshely kapacitása túllépésének elkerülése érdekében).

1.3.1. Az nemzeti digitális nyilvántartásban történő regisztráció folyamatát – egy uniós szinten egységesített formátummal – egyszerűbbé és rugalmasabbá kell tenni annak érdekében, hogy minden helyzetben a lehető legkönnyebbé váljon a szabályok betartása, továbbá hogy biztosítsák az adatok megfelelő és hatékony feldolgozását és a szabályok betartását; ez segít majd elkerülni azt, hogy a szállásadók kibújjanak a nemzeti digitális nyilvántartásban történő regisztráció alól.

1.4. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság a rendeletben ajánlja, hogy a nemzeti és/vagy helyi hatóságoknak rendszeres időközönként végezzenek hatásvizsgálatot az STR-tevékenységekről, figyelembe véve a következőket:

- a helyi idegenforgalom tényleges potenciálja,
- a helyi lakosok életére gyakorolt hatás,
- a szociális hatás a bérbe adott szálláshelyek tekintetében,
- a helyi lakhatási piacra gyakorolt hatás,
- szociális hatás a helyi megélhetési költségek tekintetében,
- a foglalkoztatásra gyakorolt hatás,
- a szennyezésre gyakorolt hatás,
- a helyi hagyományok tiszteletben tartására gyakorolt hatás,
- a helyi szinten közvetlenül vagy közvetve érintett vállalkozásokra gyakorolt hatás.

1.4.1. Ez lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy időben intézkedjenek, és elkerüljék, hogy egy helyzet válságosra forduljon.

1.5. A rendelet nem ír elő engedélyezési kritériumokat a nemzeti és helyi hatóságok számára a nemzeti digitális nyilvántartásba történő regisztrációt követően: mozgásteret biztosít nekik, hogy ezeket a kritériumokat a helyi helyzethez igazítsák, azt viszont ajánlja, hogy az engedélyezési eljárás során kerüljék a mesterséges korlátozások bevezetését és az STR-tevékenységek rendes működésének akadályozását. Úgy véljük, hogy a szállásadók által a szálláshelyekre kötött, a STR-tevékenységekből eredő kockázatok nagy részét lefedő biztosítási kötvények rendszere kiválthatná az engedélyezési követelményeket, mivel a biztosítótársaságok a kötvények értékelésekor ellenőriznék, hogy a szállásadók betartják-e a szabályokat.

1.6. A rendelet nem túl szigorú a tekintetben, hogy a szállásadóknak milyen információkat kell megadniuk, amikor regisztrálnak a nemzeti digitális nyilvántartásban, illetve hogy a platformoknak milyen információkat kell szolgáltatniuk a hatóságoknak. Az európai intézmények által irányított, az összes STR-tevékenységhez szükséges információk körére vonatkozó egységesített megközelítés tehát segítené a nemzeti és helyi hatóságokat abban, hogy az érintett közösségek érdekeinek megfelelő döntéseket hozzanak, elősegítené a hatóságok közötti adatcserét, fokozná a szabályok betartásának szintjét, és lehetővé tenné a hatóságok számára, hogy az uniós és helyi szintű elemzések alapján megfelelő intézkedéseket hozzanak.

1.7. Mindazonáltal javasoljuk, hogy az Európai Bizottság ajánlja, hogy a nemzeti és/vagy helyi hatóságok kövessék nyomon az STR-tevékenységek hatását a következők tekintetében:

- a nem turisztikai célokra rendelkezésre álló hosszú távú bérlemények számának drasztikus csökkenése,
- az alacsony jövedelmű személyek számára rendelkezésre álló bérleti lehetőségek korlátozott száma, mivel az STR-piacon jelentkező magas kereslet felfelé hajtotta a bérleti díjakat,
- megváltoztatta a helyi lakosok életkörülményeit gyakorolt hatás a turisták által okozott zajszennyezés, a turisták nem megfelelő viselkedése, valamint az ideiglenes és állandó lakosok egymás mellett élését biztosító szabályok be nem tartása miatt (a helyi hagyományok tiszteletben tartása, a közterületek, a szemégyűjtő és -válogató helyek tisztán és rendben tartásának biztosítása),
- a történelmi, építészeti és természeti helyszínek védelme érdekében meghozandó további intézkedések,
- a munkaerőpiac egészére gyakorolt hatások.

1.7.1. A javaslat megnyitja az utat e kihívások nyílt megvitatása előtt, ami csak előnyös lehet az STR-tevékenységekben részt vevő valamennyi szereplő számára. A meghozott intézkedések nem torzítják a piacot, és nem vezetnek ahhoz, hogy sokan kibújjanak a szabályok betartása alól, a helyi közösség pedig közvetlenül javítja a rövid távú szálláshely-szolgáltatások zökkenőmentes integrációját.

1.8. Az EGSZB javasolja, hogy a rendelet írja elő az online platformok számára, hogy tájékoztassák a vendégeket a szállásadó által a nemzeti digitális nyilvántartásban elvégzett regisztrációról vagy nyújtsanak számukra általános ismertetőt a szálláshelyről, valamint tájékoztassák őket a szállásadók és a platform felelősségéről, a vendégek megfelelő egészségügyi és biztonsági feltételeinek biztosítása érdekében hozott intézkedésekről, a vendégek által a szálláshelyen és a közterületeken betartandó különleges követelményekről, valamint a különböző helyi hagyományokról, amelyek fontosak minden piaci szereplő, a közösség és a helyi hatóságok számára.

1.9. A rendelet előírja, hogy azt elfogadása után két évvel nemzeti szinten végre kell hajtani. Úgy véljük, hogy ezt követően az adatok interoperabilitásának és megosztásának köszönhetően sokkal könnyebb lesz létrehozni egy online platformot, és már nem lesz szükség manuális adatgyűjtésre. Következésképpen az EGSZB azt javasolja, hogy a vállalkozásként vagy mikro- és kisvállalkozásként működő online platformok adatkezelői számára tegyék opcionálissá a manuális adatgyűjtést. Az EGSZB javasolja azonban, hogy írják elő, hogy a nemzeti és helyi hatóságoknak figyelemmel kell kísérniük, hogy az STR-szolgáltatások közvetítőjeként működő vagy azokat támogató platformok betartják-e az adatszolgáltatási/adattovábbítási kötelezettséget, és szankciókat kell alkalmazni abban az esetben, ha az online platformok vagy az STR-szolgáltatásokat támogató más típusú platformok adatkezelői elmulasztják az adatszolgáltatást vagy pontatlan adatokat jelentenek be.

1.10. Az EGSZB azt javasolja, hogy a rendelet írja elő, hogy az uniós intézmények közvetlenül vagy a nemzeti és helyi hatóságokon keresztül tájékoztassák az STR-tevékenységekben érintett valamennyi érdekelt felet az STR-tevékenységekkel kapcsolatos minden olyan folyamatban lévő vagy várható jelentősebb fejleményről, amely hatással lehet az adott területek gazdaságára, társadalmára, környezetére vagy közbiztonságára. Ez segítene abban, hogy az illetékesek időben intézkedjenek, megelőzve súlyos és káros eseményeket (például gazdasági válságokat, súlyos társadalmi válságokat, súlyos társadalmi zavargásokat, a szegénység és a hajléktalanság növekedését, a környezetre gyakorolt jelentős hatást vagy a közegészségügyre gyakorolt hatást) vagy bármely más olyan eseményt, amely a hatóságokat STR-tevékenységeket érintő intézkedések meghozatalára kényszerítené.

2. Általános megjegyzések

2.1. A rövid távú szálláshelyek száma gyorsan növekszik az EU-ban, amit nagyrészt a platformgazdaság mozgat. Az összes idegenforgalmi szálláshely mintegy egynegyedét teszik ki az EU-ban, és az ilyen típusú ingatlanok száma Unió-szerte jelentős mértékben növekszik. Az Európai Bizottságnak ez a javaslata az „Átállási pálya az idegenforgalom számára” címen 2022 februárjában közzétett kiadvány egyik kulcsfontosságú eleme. Magát a javaslatot az Európai Bizottság 2020. márciusi kkv-stratégiájában jelentették be azzal a céllal, hogy előmozdítsa a megosztásalapú gazdaság kiegyensúlyozott és felelősségteljes fejlődését az egységes piacon.

2.2. A javasolt új keret céljai:

- a szállásadókra és a rövid távú bérbeadásra szánt ingatlanjaikra vonatkozó regisztrációs követelmények harmonizálása, amennyiben a nemzeti hatóságok ilyen követelményeket vezetnek be,
- a nyilvántartási számok megjelenítését és ellenőrzését biztosító szabályok pontosítása,
- az online platformok és a hatóságok közötti adatmegosztás egyszerűsítése,
- az adatok újrafelhasználásának engedélyezése összesített formában,
- hatékony végrehajtási keret létrehozása.

2.3. A javasolt rendelet összhangban van más jogi eszközökkel:

- a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabállyal,
- a szolgáltatási irányelvvel,

- az e-kereskedelmi irányelvvel,
- a platformok és az üzleti vállalkozások közötti kapcsolatokról szóló rendelettel,
- az adatmegosztási jogszabályra irányuló javaslattal,
- az általános adatvédelmi rendelettel,
- az egységes digitális kapuról szóló rendelettel,

és a DAC7 irányelv⁽¹⁾ szabályai alkalmazandók rá.

2.4. A rendelet célja, hogy harmonizált és egységes keretet hozzon létre a rövid távú szálláshely-kiadási szolgáltatásokkal kapcsolatos adat-előállításra és adatmegosztásra vonatkozóan, hogy elkerülhető legyen az egységes piacon az eltérő adatszolgáltatási követelmények és kérelmek elterjedése.

2.5. A javasolt rendelet emellett támogatja az online platformokat a regisztrációs és adattovábbítási eljárások egységesítése és egyszerűsítése, valamint a kicserélt adatok interoperabilitásának biztosítása terén azáltal, hogy harmonizált keretet hoz létre, és csökkenti a széttagoltságot, a félreérthetőséget és az adminisztratív terheket.

2.6. A rendelet előírja, hogy a szállásadóknak előzetesen regisztrálniuk kell egy nemzeti digitális nyilvántartásban, ami segítséget nyújt az online STR-platformok ügyfeleinek, hogy átláthatóbb és pontosabb információkat kapjanak, valamint növeli a forgalmazott szolgáltatásokkal kapcsolatban a jogbiztonságot, megkönnyíti a hasznos információk megosztását, és hozzájárul az ilyen szolgáltatások zökkenőmentes kezeléséhez a különböző területeken.

2.7. Ez a rendelet uniós szintű közös keretet biztosít a tájékoztatáshoz és az adatfeldolgozáshoz, és biztosítja a nemzeti és helyi hatóságok számára az adatok nyomomonkövethetőségét, amire szükségük van ahhoz, hogy kidolgozzák és fenntartsák az STR-szabályokat, betartsák a szabályokat, és megalapozott szakpolitikai válaszlépéseket fogadjanak el a hatályos uniós jogszabályokkal összhangban.

2.8. A rendelet figyelembe veszi azokat a pénzügyi és adminisztratív nehézségeket, amelyekkel az online platformokat működtető mikro- és kisvállalkozások szembesülhetnek, amikor ezeket a platformokat a rendeletnek az adatmegosztás automatikus interoperabilitására vonatkozó követelményeihez igazítják, és olyan alternatív megoldásokat kínálnak, amelyek nem járnak jelentős költségekkel.

3. Általános és részletes megjegyzések

3.1. A rendelet megfelel a felsorolt uniós szabályozásoknak; támogatja a tisztességesebb és kiegyensúlyozottabb verseny kialakulását ebben a fontos és dinamikus üzleti ágazatban, és a jogi (adózási) rendelkezések betartásának megfelelőbb szintjét írja elő az STR-piacon működő valamennyi szolgáltató (szállásadó) számára, miközben továbbra is ösztönzi a különböző vállalkozások fejlődését az EU-ban.

3.2. Az EU-nak és a nemzeti intézményeknek figyelemmel kell kísérniük és szabályozniuk kell ezt a folyamatosan fejlődő ágazatot annak érdekében, hogy az STR-szolgáltatási tevékenységeket zökkenőmentesen integrálják a teljes környezetbe, és ezáltal a társadalmi taxonómiával összhangban aktívan hozzájáruljanak a helyi üzleti környezet fejlődéséhez.

3.3. A rendelet nem ír elő konkrét engedélyezési kritériumokat a nemzeti és helyi hatóságok számára: mozgásteret biztosít nekik, hogy ezeket a kritériumokat a helyi helyzethez igazítsák, lehetővé téve a helyi bérleti piac, az általános szociális helyzet, a helyi lakosokhoz fűződő viszony, valamint a környezeti és üzleti kérdések figyelembevételét az érintett kerületekben. Azt viszont ajánlja, hogy az engedélyezési eljárás során kerüljék a mesterséges korlátozások bevezetését és az STR-tevékenységek rendes működésének akadályozását.

⁽¹⁾ Az adózás területén történő közigazgatási együttműködésről szóló 2011/16/EU irányelv módosításáról szóló, 2021. március 22-i (EU) 2021/514 tanácsi irányelv (HL L 104., 2021.3.25., 1. o.) kibővítette az adózás területére vonatkozó automatikus információcsere uniós keretét. A tagállamoknak ezt az irányelvet 2022. január 31-ig kellett beépíteniük nemzeti jogukba, és az új rendelkezéseket 2023. január 1-jétől kell alkalmazniuk.

3.3.1. A rendelet nem túl szigorú a tekintetben, hogy a szállásadóknak milyen információkat kell megadniuk, amikor regisztrálnak a nemzeti digitális nyilvántartásban, illetve hogy a platformoknak milyen információkat kell szolgáltatniuk. Ez azt jelenti, hogy a nemzeti és helyi hatóságoknak lehetőségei és kockázatai is vannak a tekintetben, hogy miként kezelik a szállásadóktól a regisztráció során és a működési engedély megszerzésekor, valamint a platformoktól a szükséges adatok bejelentésekor megszerzett adatmennyiséget. Ezeket az adatokat hatékonyan, az STR-szolgáltatások fejlesztésének és működésének veszélyeztetése nélkül kell felhasználni. Az Európai Bizottság azonban azt javasolja, hogy a hatóságok közötti létfontosságú információmegosztás megkönnyítése érdekében egységesítsék a megkövetelt információk szintjét.

3.4. Az európai intézményeknek a nemzeti és helyi hatóságokkal együtt szabályozniuk kell az STR-tevékenységek működésének és fejlesztésének feltételeit, elősegítve a társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi, terület- és természetvédelmi taxonómia betartását annak biztosítása érdekében, hogy az STR-tevékenységek zökkenőmentesen integrálódjanak az adott térségbe.

3.5. Mivel e platformok vendégköre turisztikaitól eltérő célokból is utazó uniós és nem uniós polgárokból áll, fontos, hogy e rendelet bevezetése előmozdítsa és fenntartsa az egyenlő versenyfeltételeket észszerű árak és a szálláshelyek kiegyensúlyozott választéka mellett (beleértve a hagyományos formákat, például a szállodákat, a szállást és reggelit biztosító szálláshelyeket és a hosteleket, valamint a nem hagyományos formákat, például a magánszálláshelyeket), anélkül, hogy csökkentené a rövid távú szálláshely-szolgáltatások kínálatát vagy drágábbá tenné ezt a szállásformát.

3.6. A rendeletnek elő kell írnia, hogy a nemzeti és helyi hatóságok által bevezetett bármely konkrét kiegészítő vagy megfelelési szabályt fokozatosan és időben kell előírni a szállásadók számára. Ez elkerülhetővé tenné, hogy csökkenjen az STR-szolgáltatások kínálat az érintett piacokon, és biztosítaná, hogy ez a kínálat ne az STR kevésbé hivatalos formái felé tolódjon el, ami hatással lenne az STR-szolgáltatások, maguk az STR-vállalkozások és az ágazat kapcsolódó vállalkozásai által létrehozott közvetlen és közvetett munkahelyek piacára, és lehetővé tenné, hogy a szállásadók önként betartsák a jogi követelményeket.

3.7. A turizmus és a speciális online platformok gyors fejlődése új lehetőségeket teremtett a szállásadók, a vendégek és a turisták számára. Az érintett közösségek számára teremtett nagyszerű üzleti lehetőségek mellett azonban számos kihívást is hozott:

- drasztikusan csökkentette a nem turisztikai célokra rendelkezésre álló hosszú távú bérlemények számát,
- korlátozta az alacsony jövedelmű személyek számára rendelkezésre álló bérleti lehetőségeket, mivel az STR-piacon jelentkező magas kereslet felfelé hajtotta a bérleti díjakat,
- megváltoztatta a helyi lakosok életkörülményeit gyakorolt hatás a turisták által okozott zajszenyezés, a turisták nem megfelelő viselkedése, valamint az ideiglenes és állandó lakosok egymás mellett élését biztosító szabályok be nem tartása miatt (a helyi hagyományok tiszteltetben tartása, a közterületek, a szemégyűjtő és -válogató helyek tisztán és rendben tartásának biztosítása),
- a történelmi, építészeti és természeti helyszínek védelme érdekében további intézkedéseket kellett hozni;
- a potenciális munkavállalói állomány, amely korlátozott és drága is.

3.7.1. Az EGSZB aggodalmának ad hangot az EU egyes részein kialakult helyzet miatt, és tudatában van annak, hogy az Európai Bizottság által javasolt rendeletnek nem ez a célja. Az EGSZB kéri, hogy ezeket a fontos polgári és szociális szempontokat vegyék figyelembe a szabályokban.

3.8. Az EGSZB rámutat arra, hogy a rendelet nem határozza meg, hogy kit és mit kell bejelenteni, amikor regisztrálnak a nemzeti digitális nyilvántartásban, és vannak különleges helyzetek, amelyek a következőkre vonatkoznak:

- a szállásadókra vonatkozó információk (ingatlan tulajdonos, az ingatlan tulajdonos képviselője, bérlő/albérlőbe adó, közvetítőként eljáró cég, a szálláshelyeket kezelő vagy karbantartó cég),
- a szálláshelyekre vonatkozó információk (teljes egészében vagy csak részben működtetik rövid távú szálláshely-szolgáltatásként, díj ellenében elérhető szolgáltatásokkal, közös szolgáltatásokkal stb.),

— a szálláshely használatára engedélyezett személyek maximális száma (a szálláshely kapacitása túllépésének elkerülése érdekében).

3.8.1. Mindezeket a pontokat előre tisztázni kell, és az információkat el kell küldeni a nemzeti digitális nyilvántartás működtetéséért és irányításáért felelős hatóságoknak. Ez biztosítani fogja az információk megfelelő és hatékony feldolgozását, a szabályok betartását, valamint azt, hogy minél következetesebb legyen az információmegosztás, és hogy EU-szerte egységes legyen a végrehajtás.

3.9. Az EGSZB azonban megjegyzi, hogy a rendelet lehetővé teszi a nemzeti és helyi hatóságok számára, hogy döntsenek az STR-szálláshelyek engedélyezésének kritériumairól. Ez eredményes lehet, és biztosíthatja, hogy a kritériumok jól illeszkedjenek az adott helyi körülményekhez, megakadályozva, hogy a hatóságok túl sok bürokráciához kössék az engedélyezési folyamatot.

3.10. A rendelet nem határoz meg konkrét követelményeket arra vonatkozóan, hogy az online platformoknak vagy a szállásadóknak milyen információkat kell szolgáltatniuk a vendégek számára a szálláshelyekről, illetve hogy a különböző feleknek milyen felelőssége van, és nem ír elő követelményeket azzal kapcsolatban sem, hogy milyen tájékoztatást kell adni a vendégeknek a szálláshely kibérlésével kapcsolatos feltételekről – a rendelet a platformra vagy a nemzeti és helyi hatóságokra bízta e kérdések eldöntését. A piaci szereplők, az adott térség és a helyi hatóságok számára egyaránt hasznos lenne az egységes megfelelés, amely biztosítja, hogy a vendégek hasznos információkat kapjanak a szálláshelyről, az egészségügyi és biztonsági követelményekről, valamint a különböző felek felelősségéről és azokról a követelményekről, amelyek a vendégekre vonatkoznak mind a szálláshelyen, mind pedig a közterületeken.

3.11. A rendelet megfelel az uniós jogszabályoknak, és nemzeti szinten további két évig nem hajtják végre. Úgy véljük, hogy ezt követően az adatok interoperabilitásának és megosztásának köszönhetően sokkal könnyebb lesz létrehozni egy online platformot, és már nem lesz szükség manuális adatgyűjtésre. Következésképpen a rendeletnek javasolnia kellene, hogy a vállalkozásként vagy mikro- és kisvállalkozásként működő online platformok adatkezelői számára tegyék opcionálissá a manuális adatgyűjtést, és hogy a nemzeti és helyi hatóságok kísérjék figyelemmel az STR-szolgáltatások közvetítőjeként működő vagy azokat támogató valamennyi platform adatszolgáltatásának/adattovábbításának betartását.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a települési szennyvíz kezeléséről(COM(2022) 541 *final* – 2022/0345 (COD))

(2023/C 146/06)

Előadó: **Stoyan TCHOUKANOV**

Felkérés:	Európai Parlament: 2023.1.19. Tanács, 2023.1.24.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.2.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.22.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	198/1/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló elképzelését, hogy a települési szennyvízre vonatkozó uniós szabályokat aktualizálják és felkészítsék a következő két évtizedre azáltal, hogy azok ne csak a szennyvíztisztítással, hanem az energiához és a körforgásos gazdasághoz kötődő szempontokkal, valamint az irányítás javításával is foglalkozzanak.

1.2. Az EGSZB elismeri, hogy a tiszta víz társadalmunk és a reziliens uniós gazdaság működésének biztosításához, valamint az egészséges környezethez és az emberi egészséghez szükséges stratégiai erőforrás, ezért úgy véli, hogy azt megfelelő gondossággal kell kezelni. Az EU vízgyűjtő kerületeinek mintegy 60 %-a határokon átnyúló terület, ezért határokon átnyúló együttműködést igényel. Az Odera folyó közelmúltbeli ökológiai katasztrófáját a sikertelen együttműködés és az átláthatóság hiányának figyelmeztető példájaként kellene felhasználni.

1.3. Az EGSZB fenntartja, hogy a szennyezést mindig a forrásnál kell kezelni. Elismeri azonban, hogy a települési szennyvíz tisztítása fontos utolsó szűrő a befogadó vizek védelme szempontjából, ami előnyös a környezet, az emberi egészség és a társadalom számára.

1.4. A mikroszennyező anyagok, például a gyógyszermaradékok egyre nagyobb aggodalomra adnak okot a vízminőség szempontjából. Az EGSZB ezért üdvözli azt a javaslatot, hogy egyes kiválasztott települési szennyvíztisztító telepek vezessenek be további kezeléseket az eltávolításukra, és hangsúlyozza, hogy jelentős erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy új, innovatív kezelési módszerek révén „szakítani” lehessen a régi normákkal.

1.5. „A szennyező fizet” elv végrehajtásának biztosítása, valamint a vízszolgáltatás megfizethetősége érdekében az EGSZB határozottan támogatja a kiterjesztett gyártói felelősségre vonatkozó javaslatot, amely arra kötelezné a gyártókat, hogy fedezzék a termékeikből származó mikroszennyező anyagok szennyvízből való eltávolításának költségeit. A mentességeket ugyanakkor szigorúan korlátozni kell a hatékonyság biztosítása érdekében.

1.6. Az irányelv 1 000 LE feletti agglomerációkra való kiterjesztése esetén lehetőséget kell biztosítani a decentralizált megoldásokra kis méretű üzemeken keresztül, különös figyelmet fordítva a funkcionalításra.

1.7. A szennyvízcsatornák túlfolyása a szennyezés egyik gócpontja, beleértve az antimikrobiális rezisztenciagéneket, a mikroműanyagokat és a mérgező vegyi anyagokat, amelyek veszélyeztetik a vízi élővilágot, az emberi egészséget és a rekreációs vizek állapotát. Az irányelvnek felső határértéket kell bevezetnie ezek előfordulására vonatkozóan, a nyilvánosság felé történő beszámolásnak pedig teljes képet kell adnia a túlfolyások jelentette szennyező anyag-terhelésről. A városi tájról, pl. utakról származó szennyezett esővíz (vagy hó) formájában megjelenő települési lefolyó vizeket a befogadó vizekbe történő kibocsátás előtt össze kell gyűjteni, és megfelelően meg kell tisztítani.

1.8. Az éghajlatváltozás hatással van a vízkörforgásra: az előrejelzések szerint a jövőben gyakoribbá válnak majd a heves esőzések és az aszályok. A megelőző intézkedések, például kék-zöld megoldások, amelyek – többek között zöldtetők vagy esőkertek révén – felfogják és megtartják az esővizet, csökkentik a szennyvízcsatornák terhelését (ezáltal csökkentik azok túlfolyásának kockázatát), emellett számos járulékos előnyt jelentenek a városi táj számára.

1.9. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a víz és a megfelelő higiénés körülmények közszolgáltatások, ugyanakkor ezeket néhányszor magánvállalkozások biztosítják. Szabályokat és rendelkezéseket kell életbe léptetni annak elérése érdekében, hogy a közszolgáltatások ne legyenek profitorientáltak, valamint hogy a bevételeket a szolgáltatások karbantartására és javítására fordítsák.

1.10. Az EGSZB kiemeli, hogy a víz létfontosságú, azonban egyre szűkösebb erőforrás. Az európai polgárok kétharmada súlyos problémának tartja, hogy országukban nincs elegendő mennyiségű vagy elég jó minőségű víz ⁽¹⁾. A 6. fenntartható fejlődési cél („A vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való hozzáférés biztosítása mindenki számára”) sikeres végrehajtása és a jövőbeli válságok elkerülése érdekében ezeket az aggodalmakat kellő sürgősséggel kell kezelni. A víz megfizethetőségének biztosítását valamennyi tagállamnak prioritásként kell kezelnie.

1.11. Az EGSZB arra is kéri az európai intézményeket, hogy kezdjék el prioritásként kezelni a vízzel kapcsolatos kérdéseket, és dolgozzanak ki egy „uniós kék megállapodást”. Ez azt jelenti, hogy egy mindenre kiterjedő, összehangolt ütemterv keretében, ambiciózus célokat és közösen rögzített mérföldkövekhez kapcsolt teendőket kitzűzve tegyenek jelentős erőfeszítéseket a szükségletek előrejelzésére, a vízforrások megőrzésére, valamint a kapcsolódó kihívások megfelelő kezelésére. Az EGSZB 2023 folyamán konkrét javaslatokat fog tenni az uniós kék megállapodásra vonatkozóan.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1. A javaslat szerint az irányelv hatályát ki kell terjeszteni az **1 000 lakosegyenérték (LE) feletti agglomerációkra**, ami azt jelenti, hogy a nagyközségek is kötelesek lesznek összegyűjteni és kezelni a települési szennyvizet, és ehhez uniós finanszírozást is igénybe vehetnek. Az Európai Bizottság új szabványokat fog kidolgozni a **decentralizált létesítményekre** vonatkozóan, a tagállamoknak pedig biztosítaniuk kell az ilyen létesítmények jobb nyomon követését és ellenőrzését.

2.2. A **szennyvízcsatornák túlfolyásai** és a **települési lefolyó vizek** továbbra is jelentős forrásai a kezeletlen települési szennyvíznek, és a tagállamoknak **integrált települési szennyvíztisztítási terveket** kell majd kidolgozniuk az e forrásokból származó szennyezés csökkentése érdekében. Elsőbbséget kell biztosítani a megelőző intézkedéseknek, például a kék-zöld megoldásoknak és a meglévő rendszerek digitális technikákat alkalmazó optimalizálásának.

2.3. A **tápanyagok** kibocsátásának csökkentése érdekében új határértékeket vezetnek be a nitrogén- és foszforeltávolításra vonatkozóan, első lépésben a 100 000 LE feletti nagyobb létesítmények, majd a 10 000 LE feletti közepes méretű létesítmények esetében azokon a területeken, ahol az eutrofizáció problémája változatlanul fennáll. Követelményként jelenik meg emellett a **mikroszennyező anyagok** eltávolítása a nagy és közepes méretű létesítményeknél minden olyan esetben, ahol a környezet vagy az emberi egészség veszélyben van. A nem kezelhető anyagok miatti terhelés csökkentése, és ezáltal a körforgásos jelleggel kapcsolatos lehetőségek növelése érdekében a tagállamok számára új kötelezettségek jelennek meg arra vonatkozóan, hogy a forrásnál kezeljék a szennyvízcsatornába jutó **nem háztartási kibocsátásokat**.

2.4. A mikroszennyező anyagok eltávolításához szükséges korszerűsítés és nyomon követés költségeinek fedezését, valamint a környezetbarátabb termékek kifejlesztésének ösztönzését szolgálja a **kiterjesztett gyártói felelősség** bevezetése, amely pénzügyi hozzájárulást ír elő a gyógyszergyártók és a kozmetikumokra vonatkozó uniós szabályok hatálya alá tartozó termékek gyártói számára.

2.5. A szennyvízágazatra vonatkozóan új, 2040-ig teljesítendő energiasemlegességi célkitűzést vezettek be, ami azt jelenti, hogy az ágazat által nemzeti szinten felhasznált energiának meg kell egyeznie az általa termelt megújuló energia mennyiségével.

2.6. A javaslat a teljeskörű megfelelés határidejeként 2040-et jelöli meg, az előrehaladás biztosítása érdekében köztes határidők kitzűzésével.

⁽¹⁾ Európai Vízsövetség (EWA), *Water Manifesto*.

3. Általános megjegyzések

3.1. A tiszta víz az egyik legértékesebb erőforrásunk, amely döntő fontosságú az ökoszisztémák és társadalmunk működése, valamint társadalmi-gazdasági tevékenységünk szempontjából. A mezőgazdaság, az energiatermelés és a turisztikai ágazat egyaránt nagymértékben függ a tiszta vízhez való hozzáféréstől. Az Egyesült Nemzetek Szervezete a fenntartható fejlődési célok között elismeri, hogy a tiszta vízhez és a megfelelő higiéniás körülményekhez való hozzáférés az egészség és a jóllét szempontjából alapvető emberi szükséglet⁽²⁾. Az édesvízre azonban számos tevékenység gyakorol nyomást, amely az éghajlatváltozásból adódóan várhatóan növekedni fog.

3.2. A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv kulcsfontosságú uniós jogszabály, amelynek célja, hogy megvédje a környezetet a kezeletlen szennyvíz káros hatásaitól. Több mint 30 éve van hatályban, és bár elfogadása óta az európai folyók, tavak és tengerek minősége javult, a felszíni vizek kétharmada továbbra sincs jó állapotban. Az uniós országok uniós finanszírozás segítségével gyűjtőrendszereket és szennyvíztisztító telepeket hoztak létre. Az irányelv jelenlegi alkalmazási körét tekintve Unió-szerte magas az irányelvnek való megfelelés szintje: a szennyvíz 98 %-át összegyűjtik, 92 %-át pedig kielégítően kezelik.

3.3. A folyamatban lévő felülvizsgálat lehetővé teszi az irányelv azáltal történő korszerűsítését, hogy az foglalkozzon a kezeletlen szennyvíz és az új szennyező anyagok fennmaradó forrásaival, valamint a zöld megállapodással és Európa digitalizációjával összhangban javítsa a szennyvíztisztítás energetikai és körforgásos gazdasági vonatkozásait. Ugyanakkor az EGSZB arra kéri az európai intézményeket, hogy a szennyvízkezelést helyezték tágabb perspektívába, és kezdjék el prioritásként kezelni a vízzel kapcsolatos kérdéseket, és dolgozzanak ki egy „uniós kék megállapodást”. Ez azt jelenti, hogy egy mindenre kiterjedő, összehangolt ütemterv keretében, ambiciózus célokat és közösen rögzített mérföldkövekhez kapcsolt teendőket kitűzve tegyenek jelentős erőfeszítéseket a szükségletek előrejelzésére, a vízforrások megőrzésére, valamint a kapcsolódó kihívások megfelelő kezelésére. Az EGSZB 2023 folyamán konkrét javaslatokat fog tenni az uniós kék megállapodásra vonatkozóan.

3.4. A vízügyi ágazatban jelentős beruházásokra van szükség. Az OECD becslése szerint Németország kivételével valamennyi tagállamnak legalább 25 %-kal növelnie kell kiadásait a hatályos irányelv követelményeinek való megfelelés érdekében⁽³⁾. Ez a becslés azonban nem veszi figyelembe a csatornakerbantartás költségeit. Az új szabályok további beruházásokat tesznek szükségessé, és alapvető fontosságú, hogy a vízdíjakból és az állami költségvetésből származó finanszírozást kiterjesszék a települési szennyvízből származó szennyezéshez hozzájáruló ágazatokra, annak érdekében, hogy a háztartások továbbra is megfizethető módon férhessenek hozzá a vízhez és a megfelelő szanitációhoz.

3.5. A szennyvíztisztítás költséggel jár, emellett erőforrás- és energiaráfordítást igényel. A szennyezést mindig elsősorban a forrásnál kell kezelni, és ezt kell előnyben részesíteni a „csővégi” megoldásokkal szemben. A szakpolitikai intézkedéseknek ezért a lehető legnagyobb mértékben korlátozniuk kell a káros anyagok környezetbe és társadalomba történő kibocsátását. A települési szennyvíz tisztítása az utolsó szűrő a befogadó vizek védelme és az uniós vízügyi jogszabályok célkitűzéseinek elérése érdekében. Az EGSZB ezért nagyobb szinergiát szorgalmaz a városfejlesztési stratégiákkal (uniós városfejlesztési menetrend, Ljubljana-i megállapodás, különböző tematikus partnerségek stb.).

3.6. Több erőfeszítést kell tenni annak érdekében, hogy előmozdítsák a polgárok szerepvállalását a települési szennyvízgyűjtéssel, -kezeléssel és gazdálkodással kapcsolatos kérdésekben. A lakosságot nemcsak a tájékoztatás, hanem a részvétel tekintetében is be kell vonni a szennyvízkezelés végrehajtásába: minden tagállamban létre kell hozni olyan mechanizmusokat, amelyek lehetővé teszik a polgárok számára, hogy beszámoljanak a települési szennyvíz gyűjtése és/vagy kezelése terén megfigyelt hiányosságokról, különös figyelmet fordítva az illegális ipari kibocsátásokra.

3.7. Európa számára nagy lehetőségeket kínál az, hogy vezető szerepet töltsön be a szennyvízkezelési ágazat megoldásainak biztosításában, a fejlett kezelési technológiáktól kezdve az energetikai megoldásokig. A szennyvízágazat fejlesztése lehetővé teszi az innovációra és a technológiafejlesztésre, csakúgy mint a tudás exportjára és a fiatal vállalkozók idevonzására.

⁽²⁾ Egyesült Nemzetek Szervezete, fenntartható fejlődési célok, 6. cél: A vízhez és szanitációhoz történő hozzáférés biztosítása mindenki számára.

⁽³⁾ OECD, *Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection* [A vízellátás, a víziközmű-szolgáltató létesítmények és az árvízvédelem finanszírozása].

4. Részletes megjegyzések

4.1. A települési szennyvíz a társadalom, valamint fogyasztási és termelési szokásaink egyik lábnyoma. Háztartási kibocsátásokat, utcákról és épületekből elfolyó vizeket, valamint ipari és egyéb nem háztartási folyékony hulladékot tartalmaz, amelyek megfelelő kezelésre szorulnak annak érdekében, hogy ne jelentsenek veszélyt az emberi egészségre és a környezetre nézve, illetve ne legyenek hatással a rekreációs vizekre. A települési szennyvízrendszerrel kapcsolatos tevékenységekben részt vevő munkavállalók munkakörülményeit, egészségét és biztonságát kiemelt prioritásként kell kezelni.

4.2. A 2040-re teljesítendő átfogó célkitűzés és az időközi célkitűzések a következő két évtizedre egyértelmű pályát jelölnek ki a szennyvíztisztítás számára. Ugyanakkor kevés ismerettel rendelkezünk arról, milyen kockázatot jelentenek a felszíni vizekben található vegyi anyagok keverékei a vízi élővilágra nézve, pedig e vegyi anyagok közül sok a saját otthonainkban használt termékekből származik. Ezenkívül a szennyvízgyűjtés és -kezelés kiépítése, karbantartása és üzemeltetése magas pénzügyi és üvegházhatásúgáz-kibocsátási költségekkel jár. A települési szennyvíz kezeléséről és a szennyvíziszapról szóló irányelvek kulcsfontosságú részeinek felülvizsgálata és értékelése lehetőséget kínál az ágazaton belüli koherencia korszerűsítésére és javítására, valamint az európai zöld megállapodás célkitűzéseinek megvalósítására.

4.3. Az antimikrobiális rezisztencia egyre nagyobb aggodalomra ad okot a társadalom számára, terjedésének pedig gócpontja a települési szennyvíz, függetlenül attól, hogy kezelt-e vagy sem ⁽⁴⁾. Az antimikrobiális rezisztenciát nemcsak a túlzott antibiotikum-használat okozza, hanem más antimikrobiális szerek, például gombaölő szerek, antivirális szerek, parazitaölő szerek, valamint egyes fertőtlenítőszeres és antibiotikumok is, amelyek mindegyikét alkalmazzák városi környezetben, különösen kórházakban. Egy ENSZ-jelentés ⁽⁵⁾ arra figyelmeztet, hogy amennyiben nem kerül sor olyan intézkedésekre, mint például az antimikrobiális szerek túlzott használatának visszaszorítása, az előrejelzések szerint 2050-re évente 10 millió ember hal meg antibiotikum-rezisztens fertőzésben.

4.4. A települési lefolyó vizek az olyan mérgező, biológiailag nem lebomló és újonnan megjelenő szennyező anyagok vízi ökoszisztémákba való bejutásának egyik fő útját jelentik, mint a műanyag hulladékok, a szénhidrogének, a mosó- és tisztítószerek, a hormonok, az oldószerek, a kórokozók, a növényvédő szerek, a nehézfémek és a mesterséges nanoanyagok ⁽⁶⁾. A szennyezettség ellenére a települési lefolyó vizekkel, ellenőrzés hiányában, gyakran tiszta esővízként bánnak, és azokat nem kezelik a befogadó vizekbe történő kibocsátás előtt. Ez komoly kockázatot jelent az ökoszisztémákra nézve: például a lazacnál akut mortalitást figyeltek meg, amely egy gumiabroncsokban található mérgező anyaghoz (6PPD-kinon) köthető ⁽⁷⁾.

4.5. A szennyvíz-túlfolyások a mikroszennyező anyagok, az antimikrobiális rezisztencia ⁽⁸⁾, a mikroműanyagok és a hulladék befogadó vizekbe jutásának egyik gócpontja. Veszélyt jelentenek a környezetre és az emberi egészségre, de a tiszta rekreációs vizektől függő idegenforgalmi ágazatra is. A szennyvízcsatornák esővízterhelése csökkenthető olyan kék-zöld megoldások bevezetésével – zöldtetők és esőkertek kialakításával, vízzáró felületek eltávolításával –, amelyek megtartják a vizet és lehetővé teszik annak talajba való beszívárgását. Nemcsak az esővíz megtartásának költséghatékony módját jelentik, hanem számos járulékos előnyt is kínálnak a városi táj számára, ideértve az árvíz kockázat csökkentését, a hőszigetek csökkentését, valamint a város biológiai sokféleségének és jólétének növelését. A hatékonyabb szennyvíztisztításra és a körforgásos gazdaságra való átállás megvalósításához nemcsak a szabályozási és intézményi megközelítéseken kell változtatni, hanem azon is, ahogyan mi, polgárok értékeljük a szennyvíztisztítással kapcsolatos egyéni és kollektív felelősségünket.

4.6. Az EGSZB támogatja a kötelező integrált települési szennyvíztisztítási tervek bevezetését, amelyek célja, hogy csökkentsék a szennyvízcsatornák túlfolyását és a települési lefolyó vizekből származó szennyezést. Azonban, bár a települési szennyvíztisztítási tervek jó szándékkal készülnek, fennáll a kiüresedésük veszélye, mivel a tartalom és a célkitűzés (a szennyvízcsatornák együttes túlfolyásának a száraz időben mért hozam 1 %-ára való csökkentése) csupán indikatív jellegű. A megfelelő esővíz-gazdálkodás nemcsak a befogadó vizek szennyezésének megelőzése érdekében, hanem

⁽⁴⁾ UNEP, *How drug-resistant pathogens in water could spark another pandemic*. [Így válhatnak ki újabb világjárványt a vízben található gyógyszerrezisztens patogének]

⁽⁵⁾ UNEP, *Environmental Dimensions of Antimicrobial Resistance* [Az antimikrobiális rezisztencia környezeti vonatkozásai].

⁽⁶⁾ Lapointe és mtsai., *Sustainable strategies to treat urban runoff needed*, *Nature Sustainability* 5, 2022, 366. o.

⁽⁷⁾ Tian és mtsai., *A ubiquitous tire rubber-derived chemical induces acute mortality in coho salmon*, *Science*, 371. évf., 2021, 185. o.

⁽⁸⁾ EAWAG, *Monitoring antibiotic resistance in wastewater* [A szennyvíz antibiotikum-rezisztenciájának nyomon követése].

abból a szempontból is alapvető fontosságú, hogy a városok alkalmazkodni tudjanak ahhoz a változó éghajlathoz, amelyben mind az intenzív esőzések, mind az elhúzódó hóhullámok normálisnak fognak számítani, mivel a szélsőséges időjárási események és más éghajlati veszélyek Európa-szerte egyre gyakoribbak és súlyosabbak.

4.7. A fejlett („kvaterner”) kezelés a káros anyagok széles körénél bizonyítottan csökkenti a befogadó vizek terhelését⁽⁹⁾. Ezért üdvözlendő a nagy és kiválasztott közepes méretű üzemek számára a mikroszennyező anyagok nyomon követésére és eltávolítására vonatkozóan megfogalmazott új követelmények. Figyelmet kell azonban fordítani a különböző technikák – például az ózon vagy az aktív szén – által elért költség- és eltávolítási hatásokra. Az új technológiák kutatásának és fejlesztésének megfelelő finanszírozása és az operatív személyzet uniós szinten harmonizált oktatási rendszerei segíteni fognak az új szennyező anyagok megelőzésében és kezelésében.

4.8. A kiterjesztett gyártói felelősség bevezetése nagy előrelépést jelent „a szennyező fizet” elv szempontjából, és üdvözlendő válasz az Európai Számvevőszék azon megállapítására, hogy a szennyezés költségeit még mindig nagyrészt az adófizetők viselik⁽¹⁰⁾. Összhangban van továbbá az elvnek a környezetvédelmi jogszabályokba való integrálásával, az uniós szintű környezetvédelmi felelősségi rendszer megerősítésével, valamint az uniós források hatékonyabb védelmével azzal szemben, hogy olyan projektekre használják fel őket, amelyeket a szennyezőnek kellene finanszíroznia.

4.9. Az eutrofizáció továbbra is problémát jelent az EU-ban: a folyók, tavak és parti vizek több mint 30 %-a, az uniós tengervizek 81 %-a érintett, és az elmúlt évtizedben kevés előrelépés történt⁽¹¹⁾. Ezért pozitív fejlemény, hogy a rendelkezéseket naprakésszé tették és összehangolták annak biztosítása érdekében, hogy 2035-ig minden nagy üzem, 2040-ig pedig az eutrofizációra érzékeny területre kibocsátó közepes üzemek számára követelménnyé váljon a tápanyagok csökkentése. Bár a határidők igen ambiciózusak a kihívások és végrehajtásuk, az ágazat beruházási kapacitása és a meglévő eszközök élettartama tekintetében, sok tagállamban már léteznek ilyen tápanyag-eltávolítási követelmények, és az EGSZB üdvözlözi az egész EU-ra kiterjedő harmonizációt.

4.10. A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv értékelése szerint a kisebb agglomerációk a kezeletlen szennyvíz fennmaradó forrásainak jelentős részét teszik ki, és nyomást gyakorolnak a víztestekre⁽¹²⁾. Bár előnyös lenne, ha több szennyvizet kezelnének, a javaslat számos kihívást vonz maga után, mivel az új szennyvízvezetékek építése jelentős költséget jelent a ritkán lakott területeken, így intenzív pénzügyi támogatást tesz szükségessé. Elő kell mozdítani a decentralizált megoldásokat és a jól működő egyéni rendszereket. A száraz (komposztáló) WC-k csökkentik az öblítéshez szükséges ivóvízfogyasztást, és elősegítik a körforgásos gazdaságot azáltal, hogy az emberi bélsárokat összetett, költséges és energiaigényes gyűjtő-, szivattyú- és kezelőrendszerek nélkül visszajuttatják a talajba. A WHO kidolgozott ilyen iránymutatásokat a szennyvíz, az ürülék és a szürkevíz biztonságos újrafelhasználására vonatkozóan⁽¹³⁾.

4.11. A szennyvízvezetésekből származó szivárgás a kezeletlen szennyvíz gyakran figyelmen kívül hagyott és nagyrészt be nem jelentett forrása, amely veszélyezteti a felszín alatti vizeket. Ez a városi rendszerek környezetszennyezési terhelésének jelentős részét teheti ki⁽¹⁴⁾. A probléma a szennyvízhálózat elöregedésével valószínűleg súlyosbodni fog. A szennyvízcsatornák szivárgásának megfelelő nyomon követésére és mennyiségi meghatározására van szükség, és ezt követelményként bele kell foglalni az irányelvbe.

4.12. A szennyvíztisztítás meglehetősen energiaigényes, és gyakran jelentős tételként szerepel az önkormányzatok villanyszámláin. Ugyanakkor a szennyvíz különböző – többek között vegyi, kinetikai és termikus – formákban energiát tartalmaz, amelyet az uniós célkitűzésekkel összhangban a fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség csökkentése érdekében hasznosítani kellene. Előremutató, hogy figyelmet kap az energiahatékonyság azzal a céllal, hogy 2040-ig megvalósuljon az ágazat energiasemlegessége.

⁽⁹⁾ Wilhelm és mtsai., *Does wastewater treatment plant upgrading with activated carbon result in an improvement of fish health?*, *Aquatic Toxicology*, 192. évf., 2017, 184. o.

⁽¹⁰⁾ Számvevőszék, 12/2021. sz. különjelentés: A „szennyező fizet” elv alkalmazása következtelen az Unió környezetvédelmi politikáiban és fellépésében.

⁽¹¹⁾ Európai Bizottság, *Jelentés a 91/676/EGK tanácsi irányelv végrehajtásáról*.

⁽¹²⁾ Európai Bizottság, *A 91/271/EGK tanácsi irányelv értékelése*.

⁽¹³⁾ WHO, *Guidelines for the safe use of wastewater, excreta and greywater* [Iránymutatás a szennyvíz, az exkrétumok és a szürkevíz biztonságos felhasználásáról].

⁽¹⁴⁾ Nguyen és Venohr, *Harmonised assessment of nutrient pollution from urban systems including losses from sewer exfiltration: a case study in Germany*, *Environmental Science and Pollution Research*, 28. évf., 2021.

4.13. A szennyvízágaztatban nagy lehetőségek rejlenek az erőforrások előállítására. Az EU-ban már vannak olyan szennyvíztisztító telepek, amelyek az energiatakarékos technológiáknak és a megújulóenergia-termelésnek köszönhetően – például a szennyvíziszap anaerob lebontása és az előállított biogáz későbbi hasznosítása révén – energiapozitívak⁽¹⁵⁾. További lehetőség a kezelési struktúra területeinek kettős felhasználása a fotovoltaiikus panelekkel való lefedés révén, amit elő kell mozdítani.

4.14. Az EU-ban 10 millió ember számára jelenleg sem biztosított a megfelelő szanitáció. Ezért üdvözlendő, hogy a javaslat előírja a tagállamok számára, hogy javítsák a megfelelő szanitációhoz való hozzáférést, különösen a kiszolgáltatott és marginalizált csoportok számára, biztosítva többek között, hogy a nyilvános illemhelyek 2027-re ingyenesek legyenek. A követelményt azonban meg kell erősíteni annak előírásával, hogy a tagállamok a településtervezés korai szakaszában mindenki számára biztosítsák a megfelelő szanitációhoz való hozzáférést, és vegyék figyelembe a vízszolgáltatások megfizethetőségét és szociális vonatkozásait. Ez magában foglalja a szennyvízgyűjtő és -kezelő eszközök hosszú élettartamát, valamint azt, hogy természetüknél fogva rugalmatlanok az alkalmazkodással vagy a korszerűsítéssel szemben.

4.15. A vízszolgáltatások megfizethetőségének biztosítása érdekében szigorúan korlátozni kell a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerek alóli mentességeket. Lehetőség szerint törölni kell az évi két tonnánál kisebb mennyiségben forgalomba hozott termékekre vonatkozó mentességet, mivel egyes anyagok még kis mennyiségben is erős hatásúak, és pontosítani kell legalább azt, hogy a két tonnás határérték az uniós piacra, nem pedig a nemzeti szintre vonatkozik. Biztosítani kell továbbá, hogy a kiterjesztett gyártói felelősség kiterjedjen az online kiskereskedőkre is.

4.16. A szennyvíztisztítás költsége a vízszámlák jelentős részét teszi ki, de sok vízhasználó nincs tudatában a szennyvíztisztítás által nyújtott szolgáltatásnak, és nem tudja, hogy a lakóhelyén milyen minőségű a szennyvíztisztítás. Ezért üdvözlendő a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó új rendelkezés, mivel biztosítaná az arra vonatkozó naprakész információk terjesztését, hogy az adott területen milyen arányban tisztítják (vagy nem tisztítják) a szennyvizet, továbbá milyen terhelést jelentenek a települési szennyvíztisztító telepek és egyedi rendszerek által, illetve a szennyvízcsatornák túlfolyása és a települési lefolyó vizek útján kibocsátott szennyező anyagok.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁵⁾ Lásd például: Marselisborg WWTP – from wastewater plant to power plant.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló 2000/60/EK irányelv, a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről szóló 2006/118/EK irányelv és a vízpolitika területén a környezetminőségi előírásokról szóló 2008/105/EK irányelv módosításáról

(COM(2022) 540 final – 2022/0344 (COD))

(2023/C 146/07)

Előadó: **Arnaud SCHWARTZ**

Felkérés:	Európai Parlament, 2023.1.19. Tanács, 2023.1.24.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.2.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.22.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	156/1/6

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) határozottan támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy a felszíni és felszín alatti vizek tekintetében elsőbbségnek minősülő anyagok jegyzékét egészítsék ki egyes kulcsfontosságú vízszennyező anyagokkal, amelyeket a víz-keretirányelv értelmében a kémiai állapot értékelésére fognak felhasználni. A tagállamoknak nyomon kell követniük ezen anyagok vízben való jelenlétét, és gondoskodniuk kell arról, hogy a minőségi előírásokat ne lépjék túl. A javaslat több éve esedékes, és üdvözlendő kísérlet a víz kémiai állapota értékelésének naprakésszé tételére.

1.2. Az EGSZB rámutat arra, hogy a tiszta víz alapvető fontosságú társadalmunk és környezetünk, valamint a társadalmi-gazdasági tevékenységek szempontjából. Egy erős vízvédelmi keret, amely a szennyezés forrásánál történő csökkentésre összpontosít, előnyökkel jár az ökoszisztémák, a szabadidős célú vízhasználat és az ipar számára, és biztosítja a tiszta és megfizethető ivóvizet.

1.3. Bár a kezdeményezés költségeket von maga után, például a szennyvíztisztítás esetében, az EGSZB hangsúlyozza, hogy a szennyező anyag-mentes vízzel kapcsolatos előnyök felülmúlják azokat, például azáltal, hogy megszűnik a káros vegyi anyagoknak való kitettség, és kevésbé lesz szükség a víz kezelésére az ivóvízre vonatkozó előírások teljesítéséhez. A káros anyagok felhasználási mintáinak megváltoztatása – a vízben való jelenlétük csökkentése céljából – járulékos előnyökkel is járhat, mint például az agrár-élelmiszeripari ágazatban dolgozók káros növényvédő szereknek való kitettségének csökkenése.

1.4. Több erőfeszítést kell tenni a munkahelyi egészségvédelem és biztonság területén. Az EGSZB kéri, hogy a termelési folyamat során különböző anyagokat tartalmazó vizet felhasználó iparágak számára külön iránymutatásokat dolgozzanak ki.

1.5. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a tagállamok tegyenek többet a vízzel kapcsolatos adatok összegyűjtése, rendszerezése és értelmezése, valamint a környezeti adatok iránti igények kiemelt prioritásként történő kezelése érdekében. Fontos, hogy a tagállamokban csökkentsék az adatok késedelmét, és specifikus mutatókat határozzanak meg.

1.6. Az európai vizek több mint 60 %-a a víz-keretirányelv⁽¹⁾ értelmében még mindig nem jó kémiai állapotú, de ez a számadat nem ad teljes képet a problémáról, mivel a jelenlegi értékelés nem veszi figyelembe a vegyianyag-keverékek hatásait, amelyek még akkor is előfordulhatnak, ha a szennyező anyagok „biztonságos” szinten vannak jelen. Többet kellene tenni annak felmérése és nyomon követése érdekében, hogy a különböző anyagok kombinációja milyen hatással van a környezetre és az emberi egészségre.

1.7. A tiltott növényvédők szerek még mindig jelen vannak az európai vizekben. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a nyomonkövetési intézkedéseknek – beleértve az illegális felhasználás megszüntetését és az eltéréseket – továbbra is érvényben kell maradniuk azokban a tagállamokban, ahol túlzott mennyiséget észlelnek, még akkor is, ha ezeket az anyagokat törölték az elsőbbséggel kezelendő anyagok uniós jegyzékéből.

1.8. A víz létfontosságú, de egyre szűkösebb erőforrás. Az európai polgárok közel kétharmada súlyos problémának tartja, hogy országukban nincs elegendő mennyiségű vagy elég jó minőségű víz⁽²⁾. Ezekkel az aggályokkal kellő sürgősséggel foglalkozni kell, ha a 6. fenntartható fejlődési célt („A vízhez és szanitációhoz történő hozzáférés biztosítása mindenki számára”) sikeresen meg akarjuk valósítani, és a jövőbeli válságokat meg akarjuk előzni. A tagállamoknak prioritásként kell kezelniük a megfelelő erőforrásokhoz, felszereléshez és emberi erőforráshoz való hozzáférés megkönnyítését, az ellenőrző intézmények megerősítésével és az ellenőrök számának növelésével együtt.

1.9. Az EGSZB arra kéri továbbá az európai intézményeket, hogy kezdjék meg a vízzel kapcsolatos kérdés prioritásként való kezelését, és dolgozzanak ki egy „uniós kék megállapodást”. Ez azt jelenti, hogy egy mindenre kiterjedő, összehangolt ütemterv keretében, ambiciózus célokat és közösen rögzített mérföldkövekhez kapcsolt teendőket kitzúve tegyenek áttörést hozó erőfeszítéseket a szükségletek előrejelzésére, a vízforrások megőrzésére, valamint a kapcsolódó kihívások megfelelő kezelésére. Az EGSZB 2023 folyamán konkrét javaslatokat fog előterjeszteni egy uniós kék megállapodásra vonatkozóan.

2. Háttér

2.1. A felszíni és felszín alatti vizeknek a víz-keretirányelv, a környezetminőségi előírásokról szóló irányelv és a felszín alatti vizekről szóló irányelv módosításáról szóló irányelvre irányuló európai bizottsági javaslatban szereplő szennyező anyagai jegyzékének felülvizsgálata két fő problémát kíván kezelni:

- Az elsőbbségi anyagok jegyzéke hiányos és elavult, és nem nyújt megfelelő védelmet az ökoszisztémák és az emberi egészség számára a vízszennyezés jelentette kockázatokkal szemben.
- A szennyező anyagok és a nemzeti szinten meghatározott minőségi előírások közötti eltérések túl nagyok. Az adatszolgáltatás terhet jelent, mivel nem igazodik napjaink technológiájához. Az elsőbbségi anyagok jegyzékének felülvizsgálatára irányuló eljárás túlságosan hosszadalmas.

2.2. A felszíni vizek tekintetében a felülvizsgálat 24 egyedi anyag (peszticidek, gyógyszerek és ipari vegyi anyagok) és egy 24 per- és polifluor-alkil-anyagból (PFA-k) álló csoport felvételét javasolja a felszíni vizek tekintetében elsőbbséginek minősülő anyagok jegyzékébe, valamint 16, már jegyzékbe vett anyag környezetminőségi előírásának módosítását és négy olyan anyag törlését, amelyek már nem jelentenek az egész EU-ra kiterjedő veszélyt. Emellett a felszín alatti vizekre vonatkozó rendelkezésekkel összhangban bevezetnek egy, a peszticidekre vonatkozó küszöbértéket.

2.3. A felszín alatti vizek esetében javasolják egy 24 PFA-ból álló csoport, két antibiotikum és egy sor növényvédőszer-metabolit felvételét az irányelv I. mellékletébe, amelyekre uniós szintű küszöbértékek vonatkoznának. Emellett bevezetik a gyógyszerekre vonatkozó küszöbértéket. A felszín alatti vizekről szóló irányelv II. melléklete egy gyógyszerrel egészül ki, ami azt jelenti, hogy a tagállamoknak mérlegelniük kell egy nemzeti szintű küszöbérték meghatározását.

2.4. Az Európai Bizottság módszertant dolgoz ki a mikroműanyagok és az antibiotikumrezisztencia-gének nyomon követésére azzal a céllal, hogy azokat a jövőben felvegye a szennyező anyagok jegyzékébe.

2.5. A felszín alatti vizek szennyező anyagai monitorozásának javítása érdekében a felszín alatti vizek ellenőrzése tekintetében kötelezővé tették a „megfigyelési listán” alapuló eljárást.

2.6. A vízgyűjtők szintjén szabályozott szennyező anyagokra vonatkozó szabványokat harmonizálták, és azok a kémiai állapot értékelésébe is bekerülnek.

(1) EEA, 7/2018. sz. jelentés, European waters – Assessment of status and pressures 2018 [Európai vizek – A vizek állapotának és terhelésének felmérése, 2018].

(2) Európai Vízszövetség (EWA), Water Manifesto.

2.7. A tagállamoknak három ösztrogénhatású anyag hagyományos kémiai ellenőrzésével párhuzamosan két éven keresztül, hatásalapú módszerekkel kell ellenőrizniük az ösztrogénhatású anyagokat. A környezetminőségi előírás víz-keretirányelvben szereplő fogalom meghatározása módosul, hogy magában foglalja a hatásalapú ellenőrzéshez használt hatásalapú küszöbértékeket.

3. Általános megjegyzések

3.1. Több mint 20 évvel a víz-keretirányelv elfogadása után a vízszennyezés továbbra is széles körben elterjedt probléma Európában, ami negatív hatással van a vízi élővilágra, a szabadidős célú vízhasználatra és az ivóvízellátásra. A mezőgazdaság és az ipar számára is aggodalomra ad okot. Európában a felszíni víztestek kétharmada és a felszín alatti víztestek egynegyede még mindig nem jó kémiai állapotú⁽³⁾, de ezt csak a szennyező anyagok egy kis részhalma alapján értékelik, ami nem tükrözi a vízszennyezés teljes mértékét.

3.2. A vízszennyezés nagy költséget jelent a társadalom számára, amely becslések szerint évente 22 milliárd eurót tesz ki, csak a tápanyagszennyezést figyelembe véve⁽⁴⁾. Habár az uniós szerződések rögzítik a „szennyező fizet” elvet, azt még mindig nem hajtják végre megfelelően, ami azt jelenti, hogy a szennyezés költségeit nagyrészt az adófizetők viselik⁽⁵⁾. Az emberek és a környezet káros anyagoknak való kitétsége nagy költségekkel jár, és a szennyezett víz szenny-nyeződésmentesítése és kezelése is költséges. Ezért minden erőfeszítésnek a szennyezés forrásánál történő megelőzésére kell irányulnia.

3.3. A vegyi anyagok együttes hatásának a vízi élővilágra és az emberi egészségre jelentett veszélye elismert probléma, és a jelenlegi monitoring- és jelentéstételi keret hiányosságainak megoldása a folyamatban lévő felülvizsgálat egyik kulcsfontosságú pontja. Figyelembe kell venni a tudományos közösség által például a SOLUTIONS és NORMAN uniós projektek keretében tett megállapításokat és ajánlásokat.

3.4. A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező anyagok jegyzékeinek felülvizsgálatát négy-, illetve hatévente kell elvégezni. A jelenlegi felülvizsgálat régóta esedékes, mivel a legutóbbi felülvizsgálatok 2013-ban, illetve 2014-ben történtek a felszíni, illetve a felszín alatti vizek szennyező anyagai tekintetében. Ez azt jelenti, hogy az új elsőbbségi anyagok csak a 4. ciklusú vízgyűjtő-gazdálkodási tervek kémiai állapotértékelésének részét képezik, 2033-as javasolt megfelelési határidővel. Tekintettel az európai vízminőség szörnyű állapotára, valamint arra, hogy a javasolt anyagok már uniós szinten aggodalomra adnak okot a víz tekintetében, az EGSZB nyomatékosan kéri, hogy haladéktalanul hozzanak intézkedéseket a szennyező anyagok és egyéb szennyező anyagok koncentrációjának valamennyi uniós vízben történő csökkentése érdekében. Az EU-nak gyorsabban kell reagálnia a vízszennyezéssel kapcsolatos tudományos ismeretekre, és azokat jogi intézkedésekre és megoldásokra kell átültetnie. Alapvetően fontos szempont a környezeti kérdésekkel kapcsolatos igazságszolgáltatáshoz való jog is, a tagállamoknak és az Európai Uniónak hatékony és gyorsabb bírósági és közigazgatási eljárásokat kell biztosítani⁽⁶⁾.

3.5. Az EGSZB támogatja, hogy új szennyező anyagokat vegyenek fel a felszíni és felszín alatti vizek tekintetében elsőbbséginek minősülő anyagok jegyzékébe. A jegyzékek nemcsak arra kötelezik a tagállamokat, hogy csökkentsék ezen anyagok környezetbe történő kibocsátását, hanem más irányelvek szerinti intézkedéseket is életbe léptetnek⁽⁷⁾. Ha azonban a jegyzékeket nem frissítik, vagy azok túlságosan szűk körűek, a környezetre vonatkozó intézkedések is korlátozottak lehetnek. Hasonlóképpen, a szennyező anyagokat nagyrészt különálló anyagokként vették fel a jegyzékekbe, a vegyi anyagok együttes hatásainak figyelembevétele nélkül.

3.6. Az EGSZB üdvözli, hogy a PFA-kat 24 anyagból álló csoportként vették fel a listába a csoportra vonatkozó küszöbérték meghatározásával, és üdvözli a felszíni vizekben található növényvédő szerekre és a felszín alatti vizekben található gyógyszerekre vonatkozó küszöbérték bevezetését. Bár e küszöbértékek némelyike túl magas lehet ahhoz, hogy védelmet nyújtson, ez összhangban van a vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági stratégia azon törekvésével, hogy csoportként szabályozza az anyagokat. Ezeket a küszöbértékeket azonban más anyagcsoportokra is ki kell dolgozni, beleértve a bisfenolokat, a piretroidokat és a neonikotinoidokat.

⁽³⁾ EEA, 9/2021. sz. jelentés, Drivers of and pressures arising from selected key water management challenges: A European overview [A kiválasztott kulcsfontosságú vízgazdálkodási kihívások okai és az ezekből eredő nyomások: Európai áttekintés].

⁽⁴⁾ Európai Bizottság, Green taxation and other economic instruments – Internalising environmental costs to make the polluter pay [Zöld adózás és más gazdasági eszközök – A környezeti költségek internalizálása a „szennyező fizet” elv érvényesítése érdekében].

⁽⁵⁾ Számvevőszék, 12/2021. sz. különjelentés: A „szennyező fizet” elv alkalmazása következtelen az Unió környezetvédelmi politikáiban és fellépésében.

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye: Az Aarhusi Egyezmény alkalmazása – Környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jog (HL C 123., 2021.4.9., 66. o.).

⁽⁷⁾ Például a növényvédő szerekről szóló rendelet szerinti engedélyeket felül kell vizsgálni, ha a víz-keretirányelv szerinti kémiai állapot veszélyben van.

3.7. Egyes növényvédő szerek, noha be vannak tiltva, jogszabályi kivételek, illegális felhasználás vagy az anyag nehezen lebomló tulajdonsága miatt továbbra is jelen lehetnek a környezetben, ahol veszélyt jelentenek a vízi élővilágra és az emberi egészségre. A vízben kimutatott növényvédő szerek túlnyomó többsége, köztük a DDT, a lindán, az atrazin és az endoszulfán, amelyeket néhány tagállamban azonosítottak, nem engedélyezett⁽⁸⁾. Alapvetően fontos, hogy a felügyelet és a jelenlétük csökkentésére irányuló erőfeszítések folytatódjanak.

3.8. A javaslat szerint törölni kell továbbá a víz-keretirányelv 16. cikkét, mivel az elavulttá vált. Ez azonban csak részben helytálló, mivel a törlés az elsőbbségi veszélyes anyagok fokozatos kivezetésére vonatkozó 20 éves határidő eltörlését eredményezné. A víz-keretirányelv egyik fő célkitűzése, a fokozatos kivezetésre vonatkozó kötelezettség csak akkor érvényesíthető, ha egyértelmű határidőhöz kapcsolódik. Már a meglévő víz-keretirányelv értelmében is széles körben figyelmen kívül hagyták a fokozatos kivezetésre vonatkozó kötelezettséget; minél kevésbé konkrét ez a kötelezettség, annál több hatóság próbálja figyelmen kívül hagyni. Ez súlyosan gyengítené az irányelvet.

3.9. A vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági stratégia szerinti „egy anyag, egy értékelés” megközelítésre hivatkozva a javaslat központi szerepet ruház az Európai Vegyianyag-ügynökségre (ECHA), ami átvinné a Környezetvédelmi Főigazgatóságtól és a Közös Kutatóközponttól a vízszennyező anyagok és az azokhoz kapcsolódó minőségi előírások azonosításával kapcsolatos feladatokat. Mivel az ECHA elsősorban a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló rendelet (REACH) hatálya alá tartozó vegyi anyagokkal foglalkozik, amelyek nem foglalják magukban a növényvédő szereket és a gyógyszereket, az EGSZB sürgeti az ECHA-t, hogy erősítse meg (jogi és technikai) kapacitását a gyógyszerek és a növényvédő szerek területén, hogy felkészült legyen ezen új feladatai ellátására. Az EGSZB azt is ajánlja, hogy az ECHA e tekintetben működjön együtt szakosodott partnerekkel, többek között regionális szinten (például egyetemekkel és laboratóriumokkal).

3.10. Többet kell tenni a munkahelyi egészségvédelem és biztonság érdekében, például az agrár-élelmiszeripari ágazatban. Ezzel kapcsolatban az EGSZB kéri, hogy dolgozzanak ki konkrét iránymutatásokat azon iparágak számára, amelyek a termelési folyamatok során különböző anyagokat tartalmazó vizet használnak fel.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözli, hogy a monitoringadatok és az ezek alapján meghatározott kémiai állapotot az Európai Környezetvédelmi Ügynökség és a nyilvánosság számára legalább évente egyszer hozzáférhetővé kell tenni, nem pedig hatévente, mint korábban. Ez naprakészebb képet nyújt majd az európai vizek állapotáról és a víz-keretirányelv céljának elérése felé tett előrehaladásról.

4.2. Az EGSZB üdvözli azt a rendelkezést, hogy hatásalapú módszereket alkalmaznak az ösztrogénhatású anyagok monitorozására. Ezzel az összes hasonló ösztrogénhatású anyag hatása meghatározható, nem csak a hagyományos kémiai technikák alkalmazásával ellenőrzött három ösztrogénhatású anyagé. Míg a küszöbértékeknek a környezetminőségi előírás fogalom meghatározásába való felvétele lehetővé teszi az együttes hatások hatásalapú monitorozásának bevezetését a kémiai állapot jövőbeli értékelése során, az Európai Bizottságot fel kell hatalmazni arra, hogy felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat terjesszen elő a hatásalapú monitorozás további alkalmazásának előírása céljából.

4.3. A glifozátra vonatkozó minőségi előírásokat az Egészségügyi, Környezeti és Újonnan Felmerülő Kockázatok Tudományos Bizottsága (SCHEER) végleges véleményének kiadása előtt határozták meg, és semmi nem utal arra, hogy azokat a végleges tudományos szakvéleményt követően felül fogják vizsgálni, ami azt jelenti, hogy nem veszik figyelembe a civil társadalomnak a SCHEER-rel folytatott konzultáció során tett észrevételeit. A SCHEER-nek figyelembe kell vennie a civil társadalom e végleges véleménnyel kapcsolatos nézeteit⁽⁹⁾ is. Ezzel nem vagyunk elkésve, mivel a glifozátra vonatkozó környezetminőségi előírások víz-keretirányelv által megkövetelt felülvizsgálata még folyamatban van. Ennek kellene majd a felszíni vizekre vonatkozó küszöbértékek megállapítására irányuló európai bizottsági javaslat alapját képeznie.

4.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a peszticidekre vonatkozó egyedi környezetminőségi előírások nem lehetnek magasabbak az „összes peszticid” tekintetében meghatározott javasolt határértéknél (0,5 µg/l)⁽¹⁰⁾. Ezért a nem ivóvíz kinyerésére használt szárazföldi felszíni vizekre vonatkozó javasolt környezetminőségi előírásokat (86,7 µg/l) nem kell alkalmazni. Ehelyett – elővigyázatossági megközelítés alapján – az EGSZB azt javasolja, hogy az ivóvízkinyerésre használt felszíni vizek vonatkozásában javasolt környezetminőségi előírások (0,1 µg/l) az összes szárazföldi felszíni vízre terjedjenek ki. Az „egyéb felszíni vizekre” vonatkozó környezetminőségi előírásokat ennek megfelelően 0,01 µg/l-re kell módosítani azon gyakorlat szerint, hogy az „egyéb felszíni vizek” esetében a „szárazföldi felszíni vizekhez” képest egy nagyságrenddel alacsonyabb küszöbértékeket alkalmaznak.

⁽⁸⁾ PAN Europe and Ecologistas en Acción, Ríos hormonados: Contamination of Spanish Rivers with Pesticides.

⁽⁹⁾ Joint NGO analysis of the Commission's proposal for a revised list of priority substances for surface and groundwater [A felszíni és felszín alatti vizek tekintetében elsőbbséginek minősülő anyagok felülvizsgált jegyzékére vonatkozó európai bizottsági javaslat közös civil társadalmi elemzése].

⁽¹⁰⁾ COM(2022)540, I. melléklet.

4.5. A felszín alatti vizekben található növényvédő szerekre vonatkozó egyedi küszöbérték azon alapul, hogy az 1990-es években mit lehetett elemzési technikákkal elemezni ⁽¹⁾. Azóta fejlődött a technológia, és most már lehetőség van az alacsonyabb koncentrációk kimutatására. A felszíni vizekbe kerülő több növényvédő szer esetében is alacsonyabb küszöbértékeket határoztak meg. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság a felszíni és felszín alatti vizek szennyező anyagainak felülvizsgálata során nem vizsgálta felül a peszticidekre vonatkozó egyedi küszöbértékeket. A felszín alatti vizekben a növényvédő szerek tekintetében önkényes, 0,1 µg/l-es küszöbértéket alkalmaznak elemzési technikák alapján. Időközben azonban olyan, hatékonyabb módszerek is léteznek, amelyek lehetővé teszik, hogy tudományos információkat nyerjenek a különböző anyagokkal kapcsolatos tényleges kockázaton alapuló küszöbértékek meghatározásához.

4.6. Továbbra sem állnak rendelkezésre mutatók a felszín alatti vizek állapotának, így például a hőmérsékletük nyomon követésére, annak ellenére, hogy a tudomány már most is stabil finanszírozást biztosít a vonatkozó kritériumok meghatározásához. Az EGSZB felteszi a kérdést, hogy az Európai Bizottság miért nem foglalt bele a javaslatába ilyen releváns kritériumokat. A felszín alatti vizekről szóló irányelv (20) preambulumbekkezdésével és 4. cikkének (5) bekezdésével összhangban ezeket a kritériumokat fel kell venni az irányelv I. mellékletébe, és meg kell felelniük a felszín alatti vizekkel kapcsolatos, a vízügyi jogszabályok végrehajtásáról szóló, 2020. december 17-i európai parlamenti állásfoglalásban szereplő kéréseknek.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ Az EMA megjegyzéseit lásd: Guideline on assessing the environmental and human health risks of veterinary medicinal products in groundwater [Iránymutatás a felszín alatti vizekben található állatgyógyászati készítmények által a környezetre és az emberi egészségre jelentett kockázat értékeléséről], az EEA megjegyzéseit pedig itt: ETC/ICM 1/2020. sz. jelentés: Pesticides in European rivers, lakes and groundwater – Data assessment [Peszticidek az európai folyókban, tavakban és felszín alatti vizekben – az adatok értékelése].

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról

(COM(2022) 542 final – 2022/0347 (COD))

(2023/C 146/08)

Előadó: **Kęstutis KUPŠYS**

Felkérés:	Európai Parlament, 2023.1.19. Tanács, 2023.1.24.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.2.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.22.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	145/9/12

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A tiszta levegő alapvető emberi jog, ezért az EGSZB határozottan üdvözli a környezeti levegő minőségéről szóló irányelvek felülvizsgálatára irányuló javaslatot. Az EGSZB azt javasolja, hogy legkésőbb 2030-ig teljes mértékben hangolják össze az uniós levegőminőségi előírásokat (beleértve az ózonnal kapcsoló vonatkozó előírásokat is, határértékek formájában) az Egészségügyi Világszervezet (WHO) aktualizált globális levegőminőségi iránymutatásaival, valamint határozzanak meg egy erős támogató keretet, amely határértéken, végrehajtási mechanizmusokon és egyértelmű irányítási szabályokon alapul. A légszennyezés csökkentése jelentős járulékos előnyökkel jár az éghajlatváltozás mérséklése, az energiabiztonság és a biológiai sokféleség szempontjából, és növeli a lakosság világhátrányokkal szembeni rezilienciáját.

1.2. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon megközelítését, hogy a költség-haszon elvre összpontosít, de sajnálja, hogy a felülvizsgálat során ezt az arányszámot tekintették a figyelembe veendő legfontosabb mutatóknak, és nem az emberi élet és egészség maximális védelmére vonatkozó mutatókat. Ez tehát előnyben részesített szakpolitikai lehetőségként inkább „szorosabb összehangolást” eredményez, mintsem „teljeskörű összehangolást”. Úgy tűnik, hogy a javaslat a nitrogén-dioxid kivételével a 2005-ös WHO-iránymutatásokhoz igyekszik igazodni, nem pedig a 2021 szeptemberében közzétett legújabb iránymutatásokhoz.

1.3. A tiszta levegőre vonatkozó előírások képezik a jogi keretet, de a kibocsátások csökkentése más jogalkotási csomagok hatáskörébe tartozik. Az EGSZB bízik abban, hogy a környezeti levegő minőségéről szóló irányelv ambiciózus módon, kellő időben meghatározott és végrehajtott határértékei és szabályai, valamint a hatékony ágazati intézkedések nemzeti és helyi szinten határozott fellépéshez fognak vezetni.

1.4. A polgároknak is cselekedniük kell, és meg kell ismerniük az életmódjuk, tevékenységeik, fogyasztási szokásaik és a szennyezési szintek közötti kapcsolatot. A tájékozottabb emberek sokkal motiváltabban cselekednek, és könnyebben el lehet érni a magatartásuk hosszú távú megváltoztatását. Ezért az EGSZB kéri, hogy a Horizont Európa program keretében növeljék a szennyezéssel kapcsolatos civil tudományos projektek finanszírozását.

1.5. Az EGSZB határozottan támogatja a légszennyezés következtében egészségkárosodást szenvedett személyek kártérítéshez való jogát, valamint a szabályokat megsértő tagállamban a természetes és jogi személyek szankcionálását.

2. Háttér

2.1. A környezeti (kültéri) légszennyezés az egészségre gyakorolt hatások első számú környezeti oka az EU-ban, becslések szerint évente több mint 300 000 korai elhalálozást okoz ⁽¹⁾. A WHO szerint a városokban és vidéken egyaránt tapasztalható légszennyezés a becslések szerint évente 4,2 millió korai elhalálozást okoz világszerte ⁽²⁾. Ez a légszennyezés népegészségügyre gyakorolt kumulatív hatásainak tudható be. Például a legfeljebb 2,5 mikron átmérőjű finomrézecskekkel (PM_{2,5}) szembeni expozíció számos egészségügyi problémát okoz, többek között szív- és érrendszeri, légzőszervi és rákos megbetegedéseket. A légszennyezés a környezetünket is károsítja, savasodást, eutrofizálódást és terményvesztést okoz.

2.2. Unió-szerte sokhelyütt túllépték a levegőminőségi határértékeket ⁽³⁾, és a koncentrációs értékek jóval meghaladják a WHO legutóbbi ajánlásait ⁽⁴⁾.

2.3. A környezeti levegő minőségéről szóló irányelvek (a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról szóló 2008/50/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽⁵⁾), valamint a környezeti levegőben található arzénről, kadmiumról, higanyról (Hg), nikkelről és policiklusos aromás szénhidrogénekről szóló 2004/107/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽⁶⁾) szabályokat állapítanak meg a levegőszennyezés kezelésére és az uniós levegőminőségi előírásokra vonatkozóan 12 légszennyező anyag tekintetében: kén-dioxid (SO₂), nitrogén-dioxid (NO₂)/nitrogén-oxidok (NO_x), részecskék (PM₁₀ és PM_{2,5}), ózon (O₃), benzol (C₆H₆), ólom (Pb), szén-monoxid (CO), arzén (As), kadmium (Cd), nikkel (Ni), és benzo[a]pirén (C₂₀H₁₂).

2.4. A célravezetőségi vizsgálat ⁽⁷⁾ megállapította, hogy a környezeti levegő minőségéről szóló jelenlegi irányelvek hozzájárultak a légszennyezés csökkentéséhez. Az 1990-es évekhez képest 70 %-kal kevesebb korai elhalálozás tulajdonítható a légszennyezésnek. A környezeti levegő azonban még mindig túl szennyezett kontinensünkön, ami károsítja az emberek egészségét és a környezetet.

2.5. Az emberi egészségre gyakorolt káros hatásukat illetően Európában a PM_{2,5}, az NO₂ és a talaj közeli ózon a legsúlyosabb szennyező anyagok. Az Európai Unió a klímasemlegességre irányuló erőfeszítésekhez csatlakozva legkésőbb 2050-re el kívánja érni a szennyező anyag-mentességet. Eközben a környezeti levegő minőségéről szóló irányelvek jelenlegi felülvizsgálata többek között a következőket kívánja elérni:

- szigorúbb levegőminőségi előírások bevezetése, amelyek szorosabban igazodnak az új WHO-iránymutatásokhoz,
- a tiszta levegőhöz való jog támogatása és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javítása,
- hatékonyabb szankciók és kártérítési rendszerek bevezetése a levegőminőségi előírások megsértése esetén,
- a levegőminőség nyomon követésére és modellezésére vonatkozó szabályok megerősítése a megelőző fellépés és a célzott intézkedések támogatása érdekében,
- a jogszerű és hatékony levegőminőségi tervek meghatározására, elfogadására és végrehajtására vonatkozó követelmények pontosítása a jogszabályok megsértésének megelőzése és orvoslása érdekében,
- a nyilvános információkhoz való hozzáférés és az információk minőségének javítása.

⁽¹⁾ Európai Környezetvédelmi Ügynökség, Health impacts of air pollution in Europe [A légszennyezés egészségügyi hatásai Európában].

⁽²⁾ WHO, Ambient (outdoor) air pollution [Környezeti (kültéri) légszennyezés].

⁽³⁾ Európai Környezetvédelmi Ügynökség, Europe's air quality status 2022 [Európa levegőminőségi állapota 2022-ben].

⁽⁴⁾ WHO, Global air quality guidelines [Globális levegőminőségi iránymutatások].

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/50/EK irányelve (2008. május 21.) a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról (HL L 152., 2008.6.11., 1. o.).

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/107/EK irányelve (2004. december 15.) a környezeti levegőben található arzénről, kadmiumról, higanyról, nikkelről és policiklusos aromás szénhidrogénekről (HL L 23., 2005.1.26., 3. o.).

⁽⁷⁾ CIRCABC, Air Policy [Levegőpolitika].

3. Általános megjegyzések

A szennyező anyag-mentességhez vezető út

3.1. A tiszta levegőhöz való jog nemzetközileg elismert alapvető emberi jog⁽⁸⁾. Az EGSZB ezért határozottan üdvözlö a környezeti levegő minőségéről szóló irányelvek felülvizsgálatára irányuló javaslatot. Az EU levegőminőségi jogszabályai kulcsfontosságú és alapvető eszköznek bizonyultak a légszennyezés csökkentésének előmozdításában az EU-ban.

3.2. Az uniós levegőminőségi előírások és a WHO legújabb iránymutatásainak összehangolása egy politikai döntés, és az állami és városi szintű törekvésektől függ. Az Európai Bizottság három forgatókönyvet (és ennek megfelelő szakpolitikai alternatívákat) vizsgált meg, amelyeket hatásvizsgálati jelentésében ismertetett⁽⁹⁾. Az ezek közötti választás nem „tisztán tudományos”, hanem politikai döntés. A három alternatívát a különböző fokú törekvések különböztetik meg: „teljeskörű összehangolás” (I-1), „szorosabb összehangolás” (I-2) és „részleges összehangolás” (I-3).

3.3. Az EGSZB üdvözlö az Európai Bizottság azon megközelítését, hogy a költség-haszon elvre összpontosít, de sajnálja, hogy a felülvizsgálat során ezt az arányszámot tekintették a figyelembe veendő legfontosabb mutatóknak, nem pedig az emberi élet és egészség maximális védelmére vonatkozó mutatókat, ami így az I-2. szakpolitikai alternatíva, azaz a „szorosabb összehangolás” előnyben részesítéséhez vezetett. A javaslat az NO₂ kivételével valóban a 2005-ös WHO-iránymutatásokhoz kíván igazodni, nem pedig a 2021-ben közzétett új iránymutatásokhoz.

3.4. Az EGSZB sürgeti, hogy a lehető leghamarabb mérjék fel az előrehaladást és vizsgálják felül a célokat, és legkésőbb 2030-ig teljes mértékben hozzák összhangba az EU levegőminőségi előírásait a WHO aktualizált iránymutatásaival. Ezt az összehangolást egy erős támogató keretnek kell kiegészítenie, amely határértékeket, végrehajtási mechanizmusokat és egyértelmű irányítási szabályokat állapít meg.

A jelenlegi javaslat korlátai

3.5. Sajnálatos módon a legtöbb tagállam még mindig nem tartja be a hatályos uniós levegőminőségi előírásokat, és nem tesz érdemi lépéseket a levegőminőség javítása érdekében, amit a folyamatban lévő jogsértési eljárások száma is bizonyít. Így a felülvizsgálattól nemcsak azt várták, hogy a tudományos eredményekkel összhangban lévő megfelelő célszintet határozzon meg, így ösztönözve a határozottabb kezdeményezéseket, hanem azt is, hogy javítsa a végrehajtási és érvényesítési szabályokat annak érdekében, hogy jobb támogatást és iránymutatást nyújtson a tagállamoknak és az illetékes hatóságoknak.

3.6. Az EGSZB kéri, hogy szüntessék meg az emberi egészség védelmével és a környezetvédelemmel kapcsolatos a lehetséges joghézagokat a jogszabályokban. A 16. és 17. cikk tartalmazza azokat a szabályokat, amelyek előírják, hogy a téli homokszórást és a téli sózást, valamint a légszennyezés természetes forrásait ki kell vonni a megfelelési kötelezettség hatálya alól. Az EGSZB szerint ez a megközelítés ellentmond a jogszabály célkitűzéseinek. A természetes és az emberi eredetű források egyesítik és felerősítik a szennyező anyagok hatását. Ha figyelmen kívül hagyjuk a természetes légszennyezési forrásokat, továbbra is veszélybe sodorjuk az emberek életét.

3.7. Hasonlóképpen a 29. cikk előírja, hogy a tagállamoknak „hatékony, arányos és visszatartó erejű” szankciókat kell megállapítaniuk „természetes és jogi személyekre” a szabályokat megsértő tagállamokban. Ez a helyes irányba tett lépés, amelyet az EGSZB határozottan támogat, mivel rendkívül fontos, hogy létezzen egy működőképes szankciórendszer a meg nem felelés kezelésére, és ugyanígy helyesli a 28. cikkben foglalt, a légszennyezés miatt (akár részben) egészségkárosodást szenvedett személyek kártérítéshez való jogáról szóló rendelkezéseket. Az EGSZB kéri, hogy hozzanak létre egyértelmű és szigorúan racionális kapcsolatot a szennyezés forrása és a szennyező között, amely tisztázza a felelőségeket és a kapcsolódó szankciókat; kéri továbbá a levegőminőségi tervekkel kapcsolatos rendelkezések és a levegőminőségi előírások határidőre történő be nem tartásához kapcsolódó korrekciós intézkedések (beleértve a pénzbüntetéseket is) további pontosítását.

⁽⁸⁾ Az ENSZ Közgyűlésének A/76/L.75. sz. határozata és NAT/824.

⁽⁹⁾ Európai Bizottság, Levegőminőség – az uniós szabályok felülvizsgálata.

3.8. Különös hangsúlyt kell fektetni az ózonnra. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség becslése szerint az ózonexpozíció évente 24 000 korai elhalálozást okoz⁽¹⁰⁾. Az ózon olyan szennyező anyag, amelyet nem közvetlenül az elsődleges források bocsátanak ki. A légkörben kialakuló összetett reakciók sorozatán keresztül jön létre, amelyeket a napsugárzásból származó fény elnyelésekor a nitrogén-dioxid molekuláknak átadott energia vált ki⁽¹¹⁾. A talaj közeli ózon („mérgező” ózon) egészségre gyakorolt hatásai jól ismertek: a legújabb epidemiológiai kutatások kimutatták, hogy az ózonnak való kitettség megnövekedett mortalitással és morbiditással⁽¹²⁾, valamint a természet és a növények súlyos károsodásával jár együtt. A globális metánkibocsátás csökkentésére vonatkozó kötelezettségvállalás keretében nemrégiben közzétett uniós metánkibocsátás-csökkentési cselekvési terv ellenére még nem születtek hatékony intézkedések az ózonprekursorok, például a metán kibocsátásának gyors csökkentésére. Az EGSZB ugyanakkor üdvözlöi, hogy a nemzeti kibocsátáscsökkentési kötelezettségvállalásokról szóló irányelv 2025-ös felülvizsgálata során meg kívánják vizsgálni azt a lehetőséget, hogy a metánt felvegyék a szabályozott szennyező anyagok közé.

3.9. A 13. cikkben az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a jelenleg „célértékek” tárgyát képező szinte összes légszennyező anyagra „határértéket” állapítsanak meg, kivéve az ózont, amelyre továbbra is csak „célértékek” vonatkoznak. Ezt a mentességet „a légköri képződésének összetett jellemzői indokolják, amelyek megnehezítik a szigorú határértékek betarthatóságának értékelését”.

3.10. Az EGSZB véleménye szerint ezek a célértékek nem ösztönzik kellőképpen a tagállamokat és az illetékes hatóságokat a talaj közeli ózon – a három legsúlyosabb szennyező anyag egyike – csökkentésére. Pedig léteznek megoldások a mérgező ózon csökkentésére. Az ózonprekursorok, például az NO₂, a nem metán illékony szerves vegyületek (VOC) és a metán kibocsátásának csökkentése hozzájárul az ózonkoncentráció csökkenéséhez. A járművek kibocsátási normáinak javítása, a magas VOC-tartalmú oldószerek, festékek vagy permetezőszerek használatának csökkentése vagy betiltása, továbbá az energiából, a hulladékból és a mezőgazdaságból (mint a legnagyobb kibocsátótól) származó metánkibocsátás tényleges csökkentése hatékony módja a talaj közeli ózon következetes visszaszorításának. Ezeket az ismert eszközöket teljes mértékben ki kell használni. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az ózonnra uniós előírásokat határértékek formájában teljes mértékben hangolják össze a WHO 2021. évi globális levegőtisztasági iránymutatásaival.

3.11. Az Európai Bizottság javaslatán túlmenően az ultrafinom részecskék, a korom és az ammónia mérésére további megfigyelési pontokat kell bevezetni. A javasolt sűrűség nem elegendő az epidemiológiai vizsgálatok kidolgozásához. A megfigyelési helyszíneket úgy kell megtervezni, hogy azok adatai elegendők legyenek ahhoz, hogy megfelelően tájékoztassák a helyi egészségügyi hatóságokat a helyi szennyezés által jelentett egészségügyi kockázatokról, beleértve az aggodalomra okot adó új szennyező anyagokat is, különös tekintettel a veszélyeztetett népességcsoportokra és a nagymértékben szennyezett területekre.

Egyedi ágazati intézkedések

3.12. A javaslat 10. cikkével kapcsolatban az EGSZB azt javasolja, hogy minden tagállam hozzon létre legalább egy megfigyelési „szuperhelyszínt” minden olyan város számára, ahol több mint 250 000 lakos él városi háttérű helyszínen. Azoknak a tagállamoknak, amelyek nem rendelkeznek 250 000 főnél nagyobb városokkal, legalább egy megfigyelési „szuperhelyszínt” kell létrehozniuk egy városi háttérű helyszínen.

3.13. A WHO a tisztán orvosi útmutatás mellett a természet védelmét, a tiszta levegő megőrzését, valamint a tiszta energiába való beruházást ajánlja a gyors és egészséges energetikai átállás biztosítása érdekében, ami az éghajlatváltozás elleni küzdelemben is előnyökkel jár. A WHO azt is ajánlja, hogy építsünk egészséges és élhető városokat: népszerűsítsük a tisztább és aktívabb mobilitást, például a tömegközlekedést, valamint a gyaloglást és a kerékpározást, továbbá hagyjunk fel azzal a gyakorlattal, hogy az adófizetők pénzéből légszennyezést okozó fosszilis tüzelőanyagokat támogassunk, és mozdítsuk elő az egészséges táplálkozást.

3.14. Ezeknek a cselekvési pontoknak kell vezérelniük az európai döntéshozatalt is. Az európai zöld megállapodást és az olyan átfogó kezdeményezéseket, mint az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag vagy a REPowerEU kezdeményezés, a népegészségügyi és környezetvédelmi szempontok figyelembevételével kell elfogadni és végrehajtani⁽¹³⁾, amellyel, hogy ezek az éghajlatváltozás hatásainak mérséklését és az ahhoz való alkalmazkodást, az energiaellátás biztonságát és geopolitikai megfontolásokat is szolgálnak.

⁽¹⁰⁾ Európai Környezetvédelmi Ügynökség, Health impacts of air pollution in Europe [A légszennyezés egészségügyi hatásai Európában].

⁽¹¹⁾ WHO, Global air quality guidelines [Globális levegőtisztasági iránymutatások].

⁽¹²⁾ EPA, Health Effects of Ozone in the General Population [Az ózon egészségre gyakorolt hatásai az általános népességben].

⁽¹³⁾ Különös figyelmet kell fordítani a járművek új, Euro 7-es kibocsátási normáira, mivel a közúti közlekedés a városi területek légszennyezésének fő okozója. Számos érdekelt fél (pl. a Transport & Environment) megfogalmazta, hogy az Euro 7 normával kapcsolatos elvárások nem teljesülnek.

3.15. Ezért az EGSZB úgy látja, hogy van még mit javítani a javaslaton. A bizottsági javaslat hiányossága egyértelműen abban rejlik, hogy nem lép túl azon, ami jelenleg technikai szempontból számszerűsíthető. A szakpolitikai intézkedések hatásait a műszakilag megvalósítható maximális csökkentésig modellezték, és az alapforgatókönyv már most alábecsüli a potenciált. A további szigorú ágazati jogszabályok (pl. a közlekedés, a háztartási fűtés és az agrár-élelmiszeripar területén) kétségtelenül hozzájárulnának a tisztább levegő eléréséhez:

- Az emberi egészséget, a környezetet és az éghajlatot károsító valamennyi szennyező anyag szabályozása.
- Szigorú kibocsátási határértékek megállapítása a kályhákra és kazánokra vonatkozóan, a környezettudatos tervezésre vonatkozó szabványok felülvizsgálatának részeként.
- Annak biztosítása, hogy az agrár-élelmiszeripar hozzájáruljon a WHO iránymutatásainak 2030-ig történő eléréséhez is, különösen az ammónia- és metánkibocsátás csökkentése révén.
- A tömegközlekedés előmozdítása és a személygépkocsik használatának visszaszorítása.
- A járművekre vonatkozó uniós kibocsátási határértékek lecsökkentése a globálisan megvalósítható legalacsonyabb szintre (és mihamarabbi cselekvés) a belső égésű motorok fokozatos kivezetése mellett.
- A járművek vizsgálatának, jóváhagyásának és tanúsításának javítása.
- A közúti kibocsátások nyomon követése, pl. távérzékelési technológiával.
- Az alacsony kibocsátású/kibocsátásmentes övezetek európai keretének ⁽¹⁴⁾ harmonizálása és az ilyen övezetekbe történő behajtás céljából a járművek ellenőrzésére és nyilvántartásba vételére szolgáló egységes uniós portál bevezetése.

3.16. A tiszta levegőre vonatkozó szabályok képezik a jogi keretet, de a kibocsátások csökkentése más jogalkotási csomagok hatáskörébe tartozik. Az EGSZB szerint az alacsony kibocsátású/kibocsátásmentes övezetek koncepciója a bevált gyakorlatok tökéletes példája. Például Brüsszelben talán nem is jött volna létre alacsony kibocsátású övezet (LEZ), ha nem lennének olyan normák, amelyek kikényszerítenék az e célok elérését szolgáló intézkedéseket. Később, ahogy egyre több város éri el a normákat, a levegőminőség folyamatos javítása érdekében a tudományos adatok alapján aktualizálni kell az irányadó célértékeket.

3.17. A fent leírt folyamat megteremti az intézkedések és a következmények pozitív körforgását. A környezeti levegő minőségéről szóló irányelv ambiciózus módon, kellő időben meghatározott és végrehajtott határértékei és szabályai, valamint a hatékony ágazati intézkedések nemzeti és helyi szinten határozott fellépéshez fognak vezetni. Megkönnyítik a tiszta levegővel kapcsolatos ambiciózus célok elérését. Az EGSZB úgy véli, hogy a hatásvizsgálat és a javaslat nem veszi teljes mértékben figyelembe a cselekvési láncolat valamennyi megvalósítható lehetőségét. Ha a javaslat eredeti tervezése során napirenden lett volna, akkor a „teljeskörű összehangolást” (I-1) választották volna, nem pedig a kevésbé ambiciózus I-2. szakpolitikai alternatívát, a „szorosabb összehangolást”.

A lakossági tudatosság fokozása

3.18. Az 1990-es évek óta bekövetkezett javulás ellenére a levegőminőség még mindig komoly aggodalomra ad okot az európai polgárok számára. Az európaiak többsége (több mint 80 %-uk) úgy véli, hogy az olyan betegségek, mint a légzőszervi megbetegedések, az asztma és a szív- és érrendszeri megbetegedések súlyos problémát jelentenek országukban, és ennek oka a légszennyezés ⁽¹⁵⁾.

3.19. Míg az európaiak többsége nem érzi magát jól tájékozottnak (60 %), a felmérés válaszadóinak közel fele véli úgy, hogy a levegőminőség az elmúlt tíz évben romlott (47 %). Annak ellenére, hogy az erős légszennyezésnek kitett személyek száma folyamatosan csökkent, az érintettek még mindig súlyos egészségügyi problémákkal küzdenek, és nem tapasztalnak kézzelfogható bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy javult volna a környezeti levegő minősége.

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB megjegyzi, hogy a fenntartható és intelligens mobilitási stratégia (COM(2020) 789 final) tartalmazza az Európai Bizottság arra vonatkozó kötelezettségvállalását, hogy a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett célzott tanulmányt készít azokról a megoldásokról, amelyek hatékonyabb és felhasználóbarátabb rendszereket tesznek lehetővé a városi járművek behajtásának korlátozására.

⁽¹⁵⁾ Eurobarométer, Attitudes of Europeans towards Air Quality [Az európaiak levegőminőséggel kapcsolatos hozzáállása]. A COM(2021) 44 sz. dokumentum figyelembe veszi a rák és a szennyezés közötti kapcsolatot. Az EGSZB szükségesnek tartja, hogy a jövőbeli Eurobarométer felméréseket kiegészítsék egy arra vonatkozó kérdéssel, hogy a rákot (valamint a cukorbetegséget és a demenciát) milyen mértékben tartják a légszennyezés lehetséges következményének.

3.20. Egyelőre nem világos, hogy a polgárok milyen mértékben lennének hajlandók proaktívan fellépni a környezeti levegő minőségének közvetlen vagy közvetett javítása érdekében. A figyelemfelhívásnak azonban kettős hatása van:

3.20.1. Először is az európaiaknak meg kell ismerniük az életmódjuk, tevékenységeik, fogyasztási szokásaik és a szennyezési szintek közötti kapcsolatot. Ennek az egyértelmű kapcsolatnak a feltárása ahhoz vezetne, hogy javulna a magatartás megváltoztatására irányuló szakpolitikai intézkedések bevezetésének társadalmi elfogadottsága.

3.20.2. Másodsor, e szakpolitikai intézkedések sokkal hatékonyabbak lennének, és kumulatív eredményeket hoznának, ha a polgárok megismernék magatartásuk megváltoztatásának eredményeit. A környezeti levegő minőségének javulása egyértelműen látható „szabad szemmel”, különösen a városi környezetben, azonban az interaktív és könnyen érthető módon bemutatott tudományos adatok egy pozitív körforgást indíthatnak el. A tájékozottabb emberek sokkal motiváltabban cselekednek, és könnyebben el lehet érni a magatartásuk hosszú távú megváltoztatását.

3.21. A civil tudomány döntő szerepet játszik abban, hogy az emberek hogyan vélekednek a szennyezéssel kapcsolatos összes kérdésről és ezeknek a polgárok életére gyakorolt hatásairól. Az EGSZB rámutat az olyan kezdeményezések sikerére, mint a „CurieuzeNeuzen”⁽¹⁶⁾, amely számos belga városban katalizátorként működött az alacsony károsanyag-kibocsátású övezetek társadalmi elfogadottsága szempontjából, és kéri, hogy a Horizont Európa program keretében növeljék a szennyezéssel kapcsolatos civil tudományos projektek finanszírozását.

4. Az egyre nagyobb aggodalomra okot adó légszennyező anyagokra vonatkozó részletes megjegyzések

Ultrafinom részecskék

4.1. Az ultrafinom részecskék 0,1 μm (100 nm) vagy annál kisebb átmérőjű részecskék. Ezek a részecskék természetes vagy emberi eredetű forrásokból, például égésből származnak. Annak ellenére, hogy egyre több bizonyíték támasztja alá az ultrafinom részecskék egészségre gyakorolt hatását, ezeket a szennyező anyagokat nem szabályozzák a környezeti levegő minőségéről szóló jelenlegi irányelvek. Az EGSZB megjegyzi, hogy egyre inkább törekednek arra, hogy az egészségre gyakorolt hatásokkal kapcsolatos meglévő ismereteket szakpolitikai ajánlásokba ültessék át, azonban további információkat kell gyűjteni erről a kérdésről.

4.2. Az EGSZB ezért további célzott fellépést sürget a Horizont Európa program keretében, hogy rendszerszerűen finanszírozzák az ultrafinom részecskékkel kapcsolatos kutatásokat. Annak ellenére, hogy az ultrafinom részecskékre vonatkozóan nincsenek konkrét mutatók, érdemes lehet nyilvános figyelemfelhívó kampányt indítani, amely tájékoztatja az európai polgárokat az ebből a nem kellően feltárt szennyező anyag-osztályból eredő „újonnan felmerülő” kockázatokról.

Korom

4.3. A korom a fosszilis tüzelőanyagok vagy biomassza elégetésekor keletkező finomrészecske. A korom káros hatást gyakorol az egészségre, szív- és tüdőbetegségeket idéz elő, de felgyorsítja az éghajlatváltozást is, mivel 1 tonna korom akár 1 500-szor erősebb globális felmelegedést okoz, mint 1 tonna CO_2 .

4.4. Az EGSZB figyelembe veszi a WHO által rendelkezésre bocsátott tanulmányokat⁽¹⁷⁾, amelyek megállapítják, hogy az 1,08–0,15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ koncentrációjú korommal szembeni expozíció statisztikailag jelentős egészségügyi hatásokat vált ki. A WHO azonban nem erősíti meg ezeket a szinteket a bevált gyakorlatokra vonatkozó ajánlásában. Az EGSZB szerint ez nem lehet ürügy arra, hogy ne lépünk fel a korommal kapcsolatban. Hasonlóképpen intézkedéseket kell hozni az ultrafinom részecskék, például a $\text{PM}_{2,5}$ és PM_{10} szintjének csökkentése érdekében. Ha újabb három vagy öt évet várunk arra, hogy az uniós finanszírozású kutatási projektek bizonyítékokat szolgáltatassanak, vagy hogy a WHO újabb iránymutató dokumentumot adjon ki, az polgárok ezreinek életébe kerül, az éghajlati válság pedig felgyorsul.

Ammónia

4.5. Az ammónia (NH_3) egy nitrogénből és hidrogénből álló szervesetlen vegyület. A magas ammóniaszint károsítja a tüdőt, és a halálozás egyik oka. Az NH_3 nagymértékben hozzájárul a másodlagos részecskék túlzott mértékű koncentrációjához. Emellett savasodás és eutrofizálódás révén is rontja környezetünket, és károsítja a biológiai sokféleséget. Az ammónia csökkentése az agrár-élelmiszeriparban, a szállítási, valamint az „oldószer- és termékfelhasználási” ágazatban valósítható meg.

⁽¹⁶⁾ CurieuzeNeuzen in Vlaanderen. Hasonló kampányokat folytattak civil társadalmi csoportok Németországban, Írországban, Olaszországban, Litvániában, Lengyelországban, Szlovákiában és számos más uniós országban.

⁽¹⁷⁾ UNEP, Health effects of black carbon [A korom egészségügyi hatásai].

4.6. A WHO az egészségre gyakorolt hatásokkal kapcsolatban nem fogalmaz meg ajánlásokat a környezeti levegő ammóniakoncentrációjára vonatkozóan. Egészségügyi és környezeti hatása azonban jól dokumentált⁽¹⁸⁾, mivel az ammóniakibocsátás hozzájárul a másodlagos PM_{2,5} kialakulásához, amelyre vonatkozóan vannak WHO levegőminőségi iránymutatások. A szakértők a vegetáció (magasabb rendű növények) esetében 3 µg/m³ hosszú távú kritikus szintet javasoltak.

4.7. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv⁽¹⁹⁾ felülvizsgálatára irányuló közelmúltbeli javaslat, valamint az ipari kibocsátások csökkentésére és az irányelv hatályának az EU legnagyobb állattenyésztő gazdaságaira való kiterjesztésére irányuló ambiciózusabb törekvés jelentősen hozzájárulhat az ammóniakibocsátás csökkentéséhez, mivel az NH₃-kibocsátás fő forrása a mezőgazdaság, és az EU-ban a kibocsátások mintegy ¾-ét az állattenyésztés trágyagazdálkodása okozza⁽²⁰⁾. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelvet azonban arányos és költséghatékony módon kell végrehajtani, hogy az agrár-élelmiszeripari ágazatban elkerülhető legyen a termelési költségek további növekedése⁽²¹⁾.

4.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az egyének egészségének és jóllétének biztosítása érdekében szilárd támogatási mechanizmusra van szükség a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek és iparágak számára is ahhoz, hogy az állattenyésztésben az NH₃-kibocsátással kapcsolatos gyakorlati megoldásokat „a helyi szinten” elérhetővé lehessen tenni. Ennek a támogatásnak ki kell terjednie az ismert technológiai fejlesztések és a további kutatások finanszírozására is. Összességében az állattenyésztő vállalkozásokat arra kell ösztönözni, hogy környezet- és egészségbarát változásokat hajtsanak végre, miközben fenntartják a lakosság számára történő termékértékesítés kritikus funkcióját⁽²²⁾.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁸⁾ ENSZ EGB, Towards Cleaner Air, Scientific Assessment Report 2016 [A tisztább levegő felé. 2016. évi tudományos értékelő jelentés].

⁽¹⁹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/75/EU irányelve (2010. november 24.) az ipari kibocsátásokról (a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése) (HL L 334., 2010.12.17., 17. o.).

⁽²⁰⁾ 76,2 százalék 2020-ban, a nemzeti légszennyezőanyag-kibocsátások eredménytáblája szerint.

⁽²¹⁾ Az EGSZB véleménye: Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv (IED) és az Európai PRTR-ről szóló rendelet felülvizsgálata (HL C 443., 2022.11.22., 130. o.).

⁽²²⁾ Az EGSZB véleménye: Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv (IED) és az Európai PRTR-ről szóló rendelet felülvizsgálata (HL C 443., 2022.11.22., 130. o.).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Közlemény az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről

(COM(2022) 583 final)

(2023/C 146/09)

Előadó: **Krister ANDERSSON**

Társelőadó: **Dominika BIEGON**

Felkérés:	Európai Bizottság: 2022.12.19.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.2.1.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.23.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	202/3/7

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) határozottan üdvözli az Európai Bizottság közleményét, amely a gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzeléseket vázolja fel.

1.2. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a tagállamok 2024. évi költségvetési folyamatait megelőzően gyors megállapodásra van szükség. Amint arra az Európai Bizottság rámutatott, sürgős szükség van egy erős költségvetési és strukturális politikai koordinációra, valamint hatékony gazdasági és költségvetési felügyeletre, amely előmozdítja az inkluzív növekedést és segíti az Európai Központi Bankot (EKB) az elfogadott célok elérésében.

1.3. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a kedvező időszakokban a tagállamok nem rendelkeztek prudens politikával⁽¹⁾, ugyanakkor egyes tagállamokban gazdasági visszaesések idején a költségvetési szabályok korlátozták a költségvetési mozgásteret.

1.4. Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottságnak a referenciaértékek fenntartására irányuló tervét. A költségvetési hiányra vonatkozó kritérium, amelyet a GDP 3 %-ában szabtak meg, politikai és piaci jelzésértékkel bír. Az EGSZB általánosságban hangsúlyozza, hogy a költségvetési strukturális terveknek azt kell biztosítaniuk, hogy a GDP-arányos államadósság csökkenő pályára álljon, vagy prudens szinten maradjon.

1.5. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy a továbbiakban mellőzzék a merev 1/20-os szabályt, mivel az túlterhelhetné a magas államadósság-állománnyal rendelkező tagállamokat, ami negatív hatással lenne a növekedésre és magára az adósság fenntarthatóságára. A költségvetési kiigazításokra vonatkozó féldős négyéves értékelési időszak, amely szükség esetén további három évvel meghosszabbítható, szintén arányosnak tűnik.

1.6. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság az új gazdasági kormányzás fő értékelési paramétereként a nettó elsődleges kiadásokra összpontosít.

1.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy a költségvetési politika a parlamenti politika klasszikus területe, mivel az állami kiadások és bevételek teljes szerkezetét befolyásolja. Ahhoz, hogy a megreformált keret sikeres legyen, kulcsfontosságú a folyamat iránti felelősségvállalás.

⁽¹⁾ COM(2022) 583 final, 3. o.

1.8. Az EGSZB továbbra is úgy véli, hogy sürgősen és alaposan meg kell reformálni az európai gazdasági kormányzást, ami az embereknek, a vállalkozásoknak és a kormányoknak is érdekében áll. Ezért fontos további lehetséges intézkedéseket kidolgozni a szabályok iránti felelősségvállalás fokozása érdekében, biztosítva ezáltal, hogy valamennyi kormány elkötelezett legyen a felülvizsgált keret mellett.

1.9. Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy a küszöbön álló jogalkotási javaslatok minimumszabályokat állapítsanak meg a középtávú költségvetési strukturális tervek kidolgozása kapcsán a nemzeti parlamentek általi felügyelet, valamint a szervezett civil társadalom bevonása tekintetében.

1.10. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy megfelelő szabályokra van szükség, amelyek biztosítják a szigorú jogérvényesítést. Azokban a kivételes esetekben, amikor szankciókat mérlegelnek, azoknak hatékonyan kell lenniük, és átlátható módon kell végrehajtani őket. A hitelesség megőrzése érdekében a szabályokat valamennyi tagállamra egyformán alkalmazni kell.

1.11. Az EGSZB üdvözli, hogy a közberuházások minőségének és mennyiségének javulását olyan tényezőként határozzák meg, amelyet figyelembe kell venni az adósság fenntarthatóságának elérése során. Az EGSZB üdvözli továbbá a kiigazítási pályák legfeljebb három évvel történő meghosszabbíthatóságát.

1.12. Az uniós éghajlat-politikai célkitűzések eléréséhez teljes mértékben át kell alakítani a tőkeállományt, és bővíteni kell a köz- és magánberuházásokat. A múltban az EGSZB intézkedéseket sürgetett a jelentős beruházási szakadék megszüntetése érdekében ⁽²⁾. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy további kezdeményezésekre lehet szükség annak biztosítása érdekében, hogy elegendő magán- és állami tőkét mozgósítsanak a zöld átálláshoz és a társadalmi kohézióhoz.

1.13. Az átláthatóság biztosítása és annak elősegítése érdekében, hogy a középtávú költségvetési-strukturális tervek végrehajtását hatékonyan nyomon lehessen követni, a tagállamoknak éves eredményjelentéseket kell benyújtaniuk, és részletesen ismertetniük kell a reformok és beruházások végrehajtásának állását. Ezeket a jelentéseket, valamint az éves felügyelet keretében az Európai Bizottság és a Tanács által végzett értékeléseket nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni.

2. Háttér-információk

2.1. Az Európai Bizottság közleménye ⁽³⁾ meghatározza a megreformált uniós gazdasági kormányzási keret általános elveit. A jelenlegi keret javítása érdekében az Európai Bizottság kezdeményezésének célja, hogy beruházások és reformok révén megerősítse az adósság fenntarthatóságát, valamint előmozdítsa a fenntartható és inkluzív növekedést.

2.2. Az Európai Bizottság által figyelembe vett fő mutatóknak a nettó elsődleges kiadások, azaz a kormányzati ellenőrzés alatt álló kiadások minősülnek. A jelenlegi szabályok egyszerűsítése céljából a nettó elsődleges kiadások képezik majd az alapját a költségvetési kiigazítási pályák meghatározásának és az éves költségvetési felügyeletnek is.

2.3. Ezen túlmenően az Európai Bizottság az adósság fenntarthatóságának elemzésére és értékelésére kidolgozott módszertan alapján négyéves időszakra vonatkozóan költségvetési kiigazítási referenciapályát fog kidolgozni minden egyes tagállam számára. A kiigazítási pályának el kell érnie, hogy a sajátos adósságproblémákkal küzdő tagállamok adósságrátája csökkenő pályára álljon, biztosítva, hogy a hiány a Szerződés szabályaiban meghatározott, a GDP 3 %-át kitevő szint alatt maradjon.

2.4. Az Európai Bizottság folyamatosan nyomon követi majd a tervek végrehajtását, és előírja a tagállamok számára, hogy a nyomonkövetési tevékenység hatékonyabbá és átláthatóbbá tétele érdekében nyújtsanak be éves eredményjelentést a terveik alkalmazásáról. A túlzott hiány esetén követendő eljárás továbbra is megmarad, az adósságalapú túlzotthiány-eljárást pedig megerősítik, és akkor indítják meg, ha egy tagállam, amelynek adóssága meghaladja a GDP 60 %-át, eltér az elfogadott kiadási pályától.

2.5. Az Európai Bizottság által elfogadott középtávú megközelítés lehetővé teszi a tagállamok közötti különbségtételt az alapján, hogy mekkora problémát jelent számukra az adósságuk fenntarthatósága. Tekintettel a magas adósságállománnyal rendelkező tagállamokra nehezedő terhekre, a jelenlegi adósságráta-csökkentési referenciaértéket (az úgynevezett 1/20-os szabályt) egy hangsúlyosabban kockázatalapú felügyelet váltja fel, hogy elkerülhető legyenek a növekedésre és magára az adósság fenntarthatóságára gyakorolt kedvezőtlen hatások.

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Az uniós költségvetési keret átalakítása a fenntartható helyreállítás és az igazságos átmenet érdekében* (HL C 105., 2022.3.4., 11. o.).

⁽³⁾ COM(2022) 583 final.

2.6. Az Európai Bizottság a kockázatalapú felügyelet szükséges velejárójaként erősíteni kívánja a jogérvényesítési mechanizmusokat. A jogérvényesítési eszközök a következőket foglalják majd magukban: i. hatékony pénzügyi szankciók, amelyek összegük csökkentésének köszönhetően már nem ütköznek korlátokba és nagyobb valószínűséggel fordulnak elő; ii. reputációs szankciók túlzottbírálati eljárás vagy egyéb eltérések esetén; iii. az uniós finanszírozás makrogazdasági feltételrendszere.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB határozottan üdvözi az Európai Bizottság közleményét, amely a gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzeléseket vázolja fel. Az EGSZB ugyanakkor megjegyzi, hogy számos részletet még meg kell határozni, így csak előzetes értékelésre van lehetőség.

3.2. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a tagállamok 2024. évi költségvetési folyamatait megelőzően gyors megállapodásra van szükség. Amint arra az Európai Bizottság rámutatott, sürgősen szükség van az erős költségvetési és strukturális politikai koordinációra, valamint a hatékony gazdasági és költségvetési felügyeletre, amely – az Európai Központi Bank által a saját elfogadott céljainak elérése érdekében tett intézményi fellépésekkel összehangolva – előmozdítja az inkluzív növekedést és csökkenti a társadalmi és gazdasági egyensúlyhiányokat.

3.3. Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság holisztikus megközelítését, amely a költségvetési, reform- és beruházási célkitűzéseket egy helyen összefogó középtávú nemzeti költségvetési-strukturális tervekre összpontosít. Ezek a tervek méltányos módon, egy középtávon értékelendő kockázatalapú kereten belül nagyobb rugalmasságot biztosítanak a tagállamoknak.

3.4. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság kezdeményezésének törekvéseit és kulcselemeit, amelyek célja a nemzeti felelősségvállalás javítása, a keret egyszerűsítése, a nagyobb középtávú összpontosítás felé való elmozdulás, valamint az erősebb és koherensebb végrehajtás⁽⁴⁾.

3.5. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a kedvező időszakokban a tagállamok nem rendelkeztek prudens politikával⁽⁵⁾, ugyanakkor egyes tagállamokban gazdasági visszaesések idején a költségvetési szabályok korlátozták a költségvetési mozgásteret. Az EGSZB megjegyzi, hogy a pozitív növekedési teljesítményt mutató években csökkennie kell a GDP-arányos államadósságnak, lehetővé téve a költségvetési rugalmasság alkalmazását a recesszió éveiben. Ugyanakkor, amikor a tagállamok stagnálással vagy mély recesszióval szembesülnek, költségvetési mozgástérre van szükség. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság javaslata a helyes irányba tett lépés, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a jövőben hiteles anticiklikus politikákat folytassanak.

3.6. Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottság azon tervét, hogy fenntartsa a referenciaértékeket, mivel az egyértelmű számszerű célok politikai és piaci jelzésértékkel bírnak. A hiányra vonatkozóan a GDP 3 %-ában meghatározott küszöbérték ugyanis a Szerződés stabil, közismert eleme, amely egységesen alkalmazandó valamennyi uniós országra. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a költségvetési strukturális terveknek azt kell biztosítaniuk, hogy a GDP-arányos államadósság csökkenő pályára álljon, vagy prudens szinten maradjon.

3.7. Az EGSZB szerint a zöld és a digitális átálláshoz jelenleg kapcsolódó jelentős beruházási igények kielégítése vagy egy, a növekedést nem veszélyeztető kiigazítási pálya lehetővé tétele érdekében esetleg szükség lehet a küszöbötől való rövid távú eltérésekre.

3.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság által bemutatott középtávú keret észszerű, és alkalmas arra, hogy különbséget tegyen a tagállamok igen eltérő adósságrátái között, lehetővé téve az olyan, heterogén nemzeti helyzetekre irányuló moduláris megközelítéseket, ahol a GDP-arányos államadósság 60 % alatti és 150 % feletti értékek között változhat. Ennek kapcsán az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy a továbbiakban mellőzzék a merev 1/20-os szabályt, mivel az túlterhelhetné a magas adósság-állománnyal rendelkező tagállamokat, ami negatív hatással lenne a növekedésre és magára az adósság fenntarthatóságára. A költségvetési kiigazításokra vonatkozó féldős négyéves értékelési időszak, amely szükség esetén további három évvel meghosszabbítható, a jelenlegi és az előrelátható gazdasági és nemzetközi feltételeket figyelembe véve szintén arányosnak tűnik.

⁽⁴⁾ COM(2022) 583 final, 1. o.

⁽⁵⁾ COM(2022) 583 final, 3. o.

3.9. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság az új gazdasági kormányzás fő értékelési paramétereiként a nettó elsődleges kiadásokra összpontosít. Ennek kapcsán az EGSZB kéri, hogy a középtávú nemzeti költségvetési-strukturális tervek az uniós prioritásokkal összhangban tartalmazzanak célzott, stratégiai és jól megtervezett közberuházásokat. Az ilyen beruházásoknak a kormányzati kiadások nagyobb részét kell képezniük, ösztönözve az inkluzív és fenntartható növekedést.

3.10. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy javítani kell a közkiadások minőségét. Nemzeti szinten előnyben kell részesíteni a növekedést ösztönző reformokat és beruházásokat, miközben a világválságot követően és a nemzetközi feszültségek idején hiteles adósságsökkentési pályát kell követni.

3.11. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, amely szerint körültekintően kialakított mentesítési rendelkezésekre van szükség az olyan kivételes helyzetek kezeléséhez, amikor a jóváhagyott kiigazítási pálya reálisan már nem megvalósítható. Az elfogadott többéves nettó elsődleges kiadási pálya szigorú betartása lehetővé tenné az anticiklikus költségvetési politikát, vagyis kedvező időszakokban a GDP-arányos államadósság csökkentését, kedvezőtlen időszakokban pedig a szükséges szakpolitikai válaszigazítások végrehajtását⁽⁶⁾, lehetővé téve a legkiszolgáltatottabbak védelmét.

3.12. Az EGSZB megjegyzi, hogy a költségvetési politika a parlamenti politika klasszikus területe, mivel az állami kiadások és bevételek teljes szerkezetét befolyásolja. Ahhoz, hogy a megreformált keret sikeres legyen, kulcsfontosságú a folyamat iránti felelősségvállalás. Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy a küszöbön álló jogalkotási javaslatok minimumszabályokat állapítsanak meg a középtávú költségvetési strukturális tervek kidolgozása kapcsán a nemzeti parlamentek általi felügyelet, valamint a szervezett civil társadalom bevonása tekintetében. A parlamenteket és a szervezett civil társadalmat, valamint a regionális és helyi önkormányzatokat érdemben be kell vonni, mivel a középtávú költségvetési-strukturális reformtervek iránti felelősségvállalás csak valamennyi érdekelt fél megfelelő szerepvállalása esetén lesz erős⁽⁷⁾. A nemzeti parlamenteknek felelőségre kell tudniuk vonni a kormányokat az általuk követett költségvetési és reformpolitikáikért.

3.13. Kormányváltás esetén lehetővé kell tenni a középtávú strukturális tervek módosítását, amennyiben az nem veszélyezteti a középtávú stabilitást. Ha a kormányok az államadósság általános fenntarthatóságának megőrzése mellett új diszkrecionális bevételi intézkedéseket vezetnek be, akkor lehetővé kell tenni a kiadási pálya nélküli kiigazítását, hogy ismét végre kelljen hajtani a strukturális-költségvetési tervek teljes validálási folyamatát.

3.14. Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság javaslatainak végrehajtása esetén maga az Európai Bizottság is nagyobb befolyást gyakorolna a tagállamok költségvetési politikájára⁽⁸⁾. Ugyanakkor az országspecifikus ajánlások nagyobb kötődéssel bírnak, mivel a végrehajtás hiánya az uniós finanszírozás csökkenéséhez és korlátozott kiigazítási pályához vezethet. Az európai szemeszter jelentősége szintén megnő. Ezért fontos a nemzeti parlamentek és a civil társadalmi szervezetek szerepvállalásának fokozása a szabályokon alapuló rendszer iránti felelősségvállalás fokozása érdekében. Az Európai Parlament felügyeleti és ellenőrzési funkciója fontos, különösen a végrehajtás és a korrekciós intézkedések tekintetében. Ugyanakkor tiszteletben kell tartani a szubszidiaritás elvét és a Szerződésekben foglalt hatáskörmegosztást.

3.15. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy eltérések esetén hatékonyabbá tegye a pénzügyi és a reputációs jogérvényesítési mechanizmusokat. Tekintettel arra, hogy a tagállamok nagyobb rugalmasságot élveznének a költségvetési, beruházási és strukturális reformjaik nemzeti költségvetési-strukturális tervek keretében történő végrehajtása során, meg nem felelés esetén az alkalmazandó szabályokat hatékonyan végre kell hajtani. Ezért ösztönöznék az államháztartás kedvező időszakokban történő konszolidációját, ami fenntarthatóbbá tenné az államadósságot.

3.16. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy megfelelő szabályokra van szükség, amelyek biztosítják a szigorú jogérvényesítést. Azokban a kivételes esetekben, amikor szankciókat mérlegelnek, azoknak hatékonyaknak kell lenniük, és átlátható módon kell végrehajtani őket. A hitelesség megőrzése érdekében a szabályokat valamennyi tagállamra egyformán alkalmazni kell. A jogérvényesítés elemzése során vizsgálni kell a lehetséges társadalmi következményeket és az adósság fenntarthatóságának alakulására gyakorolt hatásokat is.

⁽⁶⁾ COM(2022) 583 final, 16. o.

⁽⁷⁾ Az EGSZB megjegyzi, hogy bírálták a civil társadalomnak a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel kapcsolatos szabályozásba való elégtelen bevonását.

⁽⁸⁾ Az EGSZB elismeri, hogy a monetáris unió életképességéhez bizonyos költségvetési feltételekre és stabilitásra van szükség.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Mivel a javaslat szerint a nettó elsődleges kiadási tervek lennének a fő értékelési paraméterek, az EGSZB hangsúlyozza, hogy egyértelmű és átlátható szabályokra van szükség az elsődleges kiadások kiszámítására vonatkozóan. A diszkrecionális bevételi intézkedéseket és a ciklikus munkanélküliségi kiadásokat ezért objektíven és egyértelműen meg kell határozni, és azokat valamennyi tagállamnak el kell fogadnia.

4.2. Bár a konjunkturális munkanélküliséggel kapcsolatos kiadásoknak a kiadási tervekből való kizárása érthető lehet, ez nem akadályozhatja meg a tagállamokat abban, hogy a strukturális munkanélküliség csökkentése érdekében megtegyék a szükséges lépéseket a munkaerőpiac működésének javítása érdekében, mivel ezek a költségek – még ha nem zárják is ki őket – középtávon lényegesen javíthatják a növekedést és a foglalkoztatást, és ezzel az államadósság fenntarthatóságát is. Ugyanakkor elő kell mozdítani a jó középtávú munkakörülményeket. Fontos, hogy a szabályok egyértelműek és szilárdak legyenek, és biztosítsák, hogy a tagállamok semmiféle „kreatív könyvelést” ne alkalmazzanak.

4.3. Az EGSZB üdvözli, hogy a közberuházások minőségének és mennyiségének javulását olyan tényezőként határozzák meg, amelyet figyelembe kell venni az adósság fenntarthatóságának elérése során. Az EGSZB üdvözli továbbá, hogy a kiigazítási pálya legfeljebb három évvel meghosszabbítható lesz, feltéve, hogy a tagállamok a fenntartható növekedést és az adósság fenntarthatóságát támogató reformokkal és beruházásokkal támasztják alá terveiket.

4.4. Az uniós éghajlat-politikai célkitűzések eléréséhez teljes mértékben át kell alakítani a tőkeállományt, és bővíteni kell a köz- és magánberuházásokat. A múltban az EGSZB szorgalmazta a közberuházások arányszabályának bevezetését a jelentős beruházási szakadék megszüntetése érdekében. Ez az európai bizottsági javaslatban nem szerepel. Az Európai Bizottság javaslata ugyanakkor fontos elemeket tartalmaz a közberuházások megerősítése céljából. Nem igazán lehetséges azonban számszerűsíteni a létrejövő közberuházásokat, mivel sok múlik majd az Európai Bizottság és a tagállamok között a költségvetési-strukturális tervekről folytatott tárgyalásokon. Az EGSZB ezért hangsúlyozza, hogy további kezdeményezésekre lehet szükség annak biztosítása érdekében, hogy elegendő magán- és állami tőkét mozgósítsanak a zöld átálláshoz és a társadalmi kohézióhoz.

4.5. Az Európai Bizottság által javasolt kockázatalapú megközelítés miatt az adósságfenntarthatósági elemzés döntő fontosságú lesz a jövőbeli uniós gazdasági kormányzati keretben. Az EGSZB rámutat arra, hogy az adósságfenntarthatósági elemzés részleteinek kalibrálása – beleértve azt is, hogy az éghajlattal kapcsolatos kockázatok szerepeljenek-e az elemzésben – messzemenően politikai jellegű kérdés, és azt alaposan meg kell vitatni az illetékes érdekelt felekkel. Az adósságfenntarthatósági elemzés végleges paramétereit demokratikus és átlátható módon kell meghatározni. A független költségvetési intézmények fontos szerepet játszhatnak az alapul szolgáló feltételezések megfelelőségének értékelésében azért, hogy részt vesznek a vitában és tájékoztatják a nemzeti parlamenteket.

4.6. Az átláthatóság biztosítása és annak elősegítése érdekében, hogy a középtávú költségvetési-strukturális tervek végrehajtását hatékonyan nyomon lehessen követni, a tagállamoknak éves eredményjelentéseket kell benyújtaniuk, és részletesen ismertetniük kell a reformok és beruházások végrehajtásának állását. Ezeket a jelentéseket, valamint az éves felülvizsgálat keretében az Európai Bizottság és a Tanács által végzett értékeléseket nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni.

4.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a gazdasági kormányzás reformjának következő lépései során meg kell határozni és számszerűsíteni kell a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárásban a folyamatokhoz kapcsolódó változókra előírt fokozott figyelmet, hogy az eljárás szimmetrikus, működőképes és átlátható legyen.

4.8. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy megfelelő eljárást kell létrehozni és kifejleszteni az egyensúlyhiányoknak a riasztási mechanizmus keretében készült jelentésben történő első átvilágítására, valamint annak megállapítására, hogy fennállnak-e egyensúlyhiányok a részletes vizsgálatokban. Az ajánlásokat az európai növekedés mozgatórugói és azoknak a gazdasági fejlődésre gyakorolt hatása szempontjából kell értékelni. Részletesen ki kell fejteni, hogy mit jelent az, hogy a felmerülő egyensúlyhiányok gyors feltárása és kezelése érdekében jövőorientáltabb felülvizsgálatra van szükség.

4.9. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy fontos, hogy a szabályok szilárdak és a változó gazdasági feltételek mellett is működőképesek legyenek, illetve hogy a tagállamok részéről elkötelezettségre és felelősségvállalásra van szükség. A beruházások és a termelékenység szintek EU-szerte történő növelése érdekében a költségvetési keret reformját nem szabad késleltetni.

4.10. Az EGSZB továbbra is úgy véli, hogy sürgősen és alaposan meg kell reformálni az európai gazdasági kormányzást, ami az embereknek, a vállalkozásoknak és a kormányoknak is érdekében áll. Ezért fontos további lehetséges intézkedéseket kidolgozni a szabályok iránti felelősségvállalás fokozása érdekében, biztosítva ezáltal, hogy valamennyi kormány elkötelezett legyen a felülvizsgált keret mellett.

4.11. Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság javaslatában előirányzottak közül számos eljárást még részletesen ki kell dolgozni. Várakozással tekint ezért az elé, hogy 2023-ban kifejtse véleményét és tanácsot adjon egy részletesebb javaslatcsomaggal kapcsolatban.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – 2023. évi éves fenntartható növekedési jelentés

(COM(2022) 780 final)

(2023/C 146/10)

Főelőadó: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Felkérés:	Európai Bizottság: 2022.12.19.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.2.23.
Plenáris ülészak száma:	576.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	196/2/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli a 2023. évi éves fenntartható növekedési jelentés kulcsfontosságú szakpolitikai prioritásait, amelyek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenzióját valósítják meg. Egyértelmű, hogy a jelenlegi helyzetet és forgatókönyveket figyelembe véve rövid távon támogatni kell a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokat, hogy megvédjék őket az energiaválság legsúlyosabb hatásaitól, miközben az energiahatékonyságot általánosságban továbbra is elő kell mozdítani az Európai Unióban. Az EGSZB úgy véli, hogy a közép- és hosszú távú szakpolitikáknak fel kell gyorsítaniuk a digitális és zöld átállást. Úgy véli továbbá, hogy az Uniónak az energia téli időszakokra való megőrzése és a magasabb költségek elkerülése mellett egyensúlyba kell hoznia az energiaellátás iránti keresletet. Alapvető fontosságú az olyan intézkedések támogatása, amelyek minden területen növelik a hatékonyságot. Ennek során meg kell őrizni az egységes piac integritását, és biztosítani kell a makrogazdasági pénzügyi stabilitást, valamint a koherens költségvetési és monetáris politikákat.

1.2. Az EGSZB tudatában van annak, hogy 2023-ban az európai szemeszter ciklusát a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek hatékony végrehajtása fogja uralni. Ezek a tervek nagy hangsúlyt helyeznek a tagállamok szakpolitikai menetrendjeire, amelyeknek lehetőséget kell biztosítaniuk gazdaságuk fellendítésére. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy 2023 elején párbeszédet szervezzen a tagállamokkal. E párbeszéd során mélyreható megbeszélésekre kerülhet sor az Európai Bizottság és a tagállamok között az országspecifikus ajánlások befolyásolása érdekében. Ebben a tekintetben az EGSZB úgy véli, hogy ezek a párbeszéd elő fogják mozdítani a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek hatékonyabb végrehajtását, és elő fogják segíteni annak biztosítását, hogy az országspecifikus ajánlások jobban kezeljék és azonosítsák az esetleges aggályokat.

1.3. Az EGSZB az egységes piac működésének javítása érdekében tisztességes munkakörülményeket, tényleges versenyt és a civil társadalom aggályainak nagyobb mértékű figyelembevételét sürgeti. Ez a háború és az energiaválság kontextusában még fontosabb. Az EGSZB támogatja azt a felhívást, hogy tegyenek lépéseket az egységes piac megerősítése érdekében. Az EGSZB úgy véli, hogy a közelmúltbeli sokkhatások kiemelik annak fontosságát, hogy az euroövezeti tagállamok szorosan összehangolják rendezett költségvetési politikáikat, és a kedvező időszakokban felhalmozzák a visszaesés idején felhasználható költségvetési tartalékokat, ugyanakkor ezzel párhuzamosan kezeljék a szociális hiányosságokat is, mivel ezek középtávon visszavethetik a gazdasági növekedést. A költségvetési politikáknak törekedniük kell a prudens középtávú költségvetési pozíció elérésére és a költségvetési fenntarthatóságnak a fokozatos konszolidáció, valamint a fenntartható növekedést ösztönző beruházások és reformok révén történő biztosítására.

1.4. Az EGSZB a tagállamok közötti jobb koordinációt és bátor döntéseket szorgalmaz, amelyek ösztönzőket teremtenek az Unió – különösen Oroszországtól való – energiafüggőségének elkerülésére. Ez a függőség veszélyeztetheti az Unió érdekeit, és kezeléséhez bátorságra van szükség.

1.5. Az EGSZB mérsékelt, realiztikus és kiegyensúlyozott megközelítést szorgalmaz az infláció kezelése mellett annak érdekében, hogy mindenkit bevonjanak egy olyan megoldás keresésébe, amely az egész Unió javát szolgálja. A versenyhatóságoknak szigorúan fel kell lépniük az árak átláthatóságának biztosítása érdekében, és észre kell venniük az esetleges piaci hiányosságokat. A kormányoknak ügyelniük kell arra, hogy kinyilatkoztatásaik a legjobb empirikus elemzésen alapuljanak, elkerülve a kereskedelmi szereplők megalapozatlan bírálatát, mivel az konfliktushoz vezethet a polgárok, a vállalatok és a szociális partnerek között. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a probléma csak a kormányok, a vállalkozások és a szervezett civil társadalom együttműködésével oldható meg.

Az EGSZB szerint a tagállamoknak bizonyítaniuk kell, hogy fáradhatatlanul a hatékonyságra és a méltányosságra összpontosítanak a rendelkezésre álló pénzügyi és egyéb állami források felhasználása során. Ez elengedhetetlen az új és minőségi beruházások biztosításához.

1.6. Az EGSZB továbbra is amellett érvel, hogy a szervezett civil társadalommal (a szociális partnerekkel és a civil társadalmi szervezetekkel), az Európai Parlamenttel és a nemzeti parlamentekkel folytatott konzultációnak nagyobb szerepet kell játszania az európai szemeszter teljes ciklusában, a nemzeti felelősségvállalás megerősítése érdekében. Az EGSZB úgy véli, hogy mind a szemeszter folyamata, mind a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtása szempontjából előnyös lenne az EGSZB-ben képviselt szervezetek jobb és szervezettebb részvétele. A szakpolitikák végrehajtásáról beszélve „szükség van valamennyi valóságérzékre”.

1.7. Az EGSZB tudatában van annak is, hogy be kell fektetni a készségekbe és az ipari menetrendbe annak érdekében, hogy valóban kihasználhassuk a meglévő európai értékeket, nevezetesen az innovációba és a tudományba történő beruházásokat, amelyeket a polgárok érdekében kell kiaknázni.

1.8. Az EGSZB jobb kommunikációt sürget az Európai Bizottság részéről a polgárok irányában. Egy határozott, megbízható és közös narratíva megfogalmazása a kihívásokról és arról, hogy az Unió hogyan lép fel e kihívások leküzdése érdekében, alapvető fontosságú a polgárok számára, és elkerüli az európai projekttel kapcsolatos félreértéseket. A jobb kommunikációba való beruházás (és az EGSZB ez alatt nem a reklámot érti) érdekes változást hozhat az európai projekt ellen irányuló retorikában, és ezt prioritásként kell kezelni. Ebben a tekintetben az EGSZB üdvözli továbbá az Európai Bizottság kezdeményezését, amely szerint idén közleményt terjeszt elő az Unión belüli szociális párbeszéd megerősítéséről, valamint tanácsi ajánlásra irányuló javaslatot a nemzeti szintű szociális párbeszéd szerepéről. A szervezett civil társadalommal folytatott hatékonyabb kommunikáció és konzultáció alapvető fontosságú, és kéz a kézben jár.

2. Háttérinformációk

2.1. Nem titok, hogy Európa az elmúlt 70 év legnehezebb időszakán megy át. Számos összetett gazdasági és társadalmi kihívással néz szembe Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja miatt, amely továbbra is alázza az európai gazdaságot, magas energiaszámlákkal, magas inflációs rátákkal, ellátási hiányokkal, magasabb adósságzintekkel és növekvő hitelfelvételi költségekkel. Ezért itt az ideje, hogy döntéseket hozzunk a társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődést szolgáló egyik legsikeresebb globális projekt jövőjének meghatározása érdekében.

2.2. Az Európai Bizottság 2022. november 22-én elfogadta a 2023. évi európai szemeszter őszi csomagját, amelynek célja, hogy javaslatokat tegyen e kihívások közös leküzdésére és gazdaságaink hosszú távú megerősítésére a gazdasági, költségvetési, munkaügyi és szociálpolitikák összehangolása révén. A cél a megfelelő és megfizethető energiaellátás biztosítása, a gazdasági és pénzügyi stabilitás megőrzése, a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelme, a növekedés és a minőségi munkahelyek létrehozásának ösztönzése, valamint a kettős átállás megvalósítása.

2.3. A 2023. évi éves fenntartható növekedési jelentés felvázolja a következő év szakpolitikai prioritásait, és ütemtervet határoz meg e koordináció megerősítésére a negatív hatások enyhítése, a jelenlegi kihívások kezelése, valamint a társadalmi és gazdasági reziliencia növelése érdekében, a fenntartható és inkluzív növekedés előmozdítása mellett, az ENSZ fenntartható fejlődési céljaival összhangban. A versenyképes fenntarthatóság előmozdítását illetően a négy prioritás a környezeti fenntarthatóság, a termelékenység, a méltányosság és a makrogazdasági stabilitás előmozdítása.

2.4. A gazdaság- és foglalkoztatás politikai menetrendnek arra kell összpontosítania, hogy támogassa a polgárokat és a vállalkozásokat abban, hogy szembenézzenek az energiaköltségek növekedése által okozott és az ellátás terén tapasztalható kihívásokkal, ugyanakkor törekedjenek a fenntartható növekedés, a zöld és digitális átállás előmozdítására, valamint a társadalmi méltányosság és a gazdasági reziliencia fokozására.

2.5. Ezen elv alapján az országspecifikus ajánlásokra irányuló javaslatok 2023 tavaszára várhatók, és az országjelentések a következőkre összpontosítanak:

- a gazdasági és társadalmi fejlemények, valamint a tagállamok előtt álló kihívások tömör, de holisztikus áttekintése,
- a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásának áttekintése,
- az országspecifikus ajánlások tekintetében továbbra is mértékletes megközelítés alkalmazása.

2.6. Az euroövezetet illetően az Európai Bizottság öt ajánlást fogalmazott meg 2023-ra vonatkozóan:

- a) a költségvetési szakpolitikák összehangolása;
- b) az állami beruházások fenntartása;
- c) a bér- és szociálpolitikák nyomon követése;
- d) az üzleti környezet javítása;
- e) a makroszintű pénzügyi stabilitás megőrzése.

3. Részletes megjegyzések

3.1. Az európai szemeszter és a szervezett civil társadalom bevonása

3.1.1. Az európai szemeszter továbbra is a tagállamok közötti hatékonyabb politikai koordináció legfontosabb, jól bevált kerete. Ez a koordináció kifizetődő volt, mivel a háborút követő fellendülés óta a Covid19 utáni uniós helyreállítás számít a leggyorsabbnak, és munkaerőpiacaink ellenállónak bizonyultak, rekordszintű foglalkoztatással. Az európai szemeszter és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (beleértve annak további REPowerEU ágát is) végrehajtása részeként az EGSZB továbbra is a versenyképes fenntarthatóság elérését célzó átalakulási folyamat középpontjában fog állni. Ezzel összhangban az EGSZB továbbra is támogatja, hogy a szervezett civil társadalommal folytatott konzultáció nagyobb szerepet kapjon az európai szemeszter teljes ciklusában annak érdekében, hogy figyelembe vegyék a különböző társadalmi érdekeket, és megerősítsék a nemzeti felelősségvállalást.

3.1.2. Az EGSZB jelenleg konzultációt folytat a tagállamokban működő szervezett civil társadalmi szervezetekkel annak érdekében, hogy e tekintetben ajánlásokat fogalmazzon meg⁽¹⁾. Az EGSZB ezért üdvözlöi az Európai Bizottság 2022 júliusában bejelentett kezdeményezését⁽²⁾, amely szerint idén közleményt terjeszt elő az Unión belüli szociális párbeszéd megerősítéséről, valamint tanácsi ajánlásra irányuló javaslatot a nemzeti szintű szociális párbeszéd szerepéről.

3.1.3. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy bővítse ki és biztosítson egyértelmű keretet az európai szemeszter keretében meglévő fórumok számára a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek tájékoztatása és bevonása érdekében a szemeszter teljes ciklusa során, hogy azok valóban fontos szereplőkké váljanak a költségvetési, gazdasági, szociális és foglalkoztatási politikák uniós szintű összehangolásában.

3.2. Geopolitikai válság – háború Ukrajnában

3.2.1. Az Ukrajna elleni orosz invázió következményei számos új gazdasági nehézséggel sújtják az Unió gazdaságát és társadalmát, ami kihat az ország általános gazdasági és társadalmi stabilitására és energiaellátására. Az Uniónak továbbra is egyaránt törekednie kell a versenyképes fenntarthatóságra, valamint a társadalmi és gazdasági rezilienciára. Legsürgősebb feladatként támogató intézkedésekkel enyhíteni kell az Ukrajna elleni orosz agresszió európai polgárokra és uniós vállalkozásokra, különösen a kis- és középvállalkozásokra (kkv-kra) gyakorolt hatását.

⁽¹⁾ Az eredmények összefoglalására és egyértelmű ajánlások megfogalmazására egy 2023 áprilisában a plenáris ülés elé terjesztendő saját kezdeményezései véleményben kerül sor.
Az EGSZB saját kezdeményezései véleménye – *The EESC's recommendations for a solid reform of the European Semester (ECO/600)*, elfogadás céljából előterjesztendő: 2023. április.

⁽²⁾ Review report on the implementation of the Recovery and Resilience Facility – 2022.7.29.

3.2.2. A legrelevánsabb tényező elsősorban az energiaválság, amely az igen magas inflációval együtt hosszú távon jelentős hatást fog gyakorolni. E tekintetben az EGSZB hangsúlyozza, hogy azonnali fellépésre van szükség a helyzet rövid és középtávú további romlásának megelőzése érdekében, ugyanakkor méltányosan kell kezelni a zöld átállást is. Sok országban az energiatermelés nem éri el az energiafogyasztás szintjét.

3.2.3. Az EGSZB úgy véli, hogy azoknak a kormányoknak, amelyek még nem dolgoztak ki tervet a saját forrásaikból történő energiatermelésre, még meg kell vizsgálniuk a termelés növelésének és az egyes országokban rendelkezésre álló adott feltételek és erőforrások – például a nap-, hullám- és szélenergia – kihasználásának lehetőségét. Ennek az elmaradásának az egyik oka az, hogy számos tagállamban még mindig túl bonyolult vagy rosszul megfogalmazott jogszabályok vannak érvényben, és túlzott mértékű a bürokrácia. Ez a hatalmas potenciál ellenére sem könnyíti meg a zöld energia előállítását. Arra kell törekednünk, hogy megtegyük a szükséges kollektív erőfeszítéseket. Ehhez beruházásokra van szükség, különösen a magánszektor részéről. A közberuházások azonban továbbra is fontos szerepet fognak játszani a zöld megállapodás céljainak elérésében, jövőbeli jólétünk és versenyképességünk megőrzésében, valamint az Unió stratégiai autonómiájának növelésében. Ennek tükröződnie kell a kohéziós politikában is.

3.3. Infláció

3.3.1. A különösen a meredeken emelkedő energiaárak által kiváltott magas infláció rendkívül negatív hatással van a munkavállalókra és a vállalkozásokra, a pénzügyi stabilitásra, a vásárlóerő-paritásra, valamint a gazdasági és társadalmi stabilitásra. A globálisan és az EU-ban tapasztalt infláció összetett jelenség, mind eredetét, mind megoldásait tekintve. Legsürgetőbb és legfontosabb tényezői a világjárvány okozta recesszióból való gyors kilábalás folyamatában az ellátási oldalon jelentkező szűk keresztmetszetek, mindez egy expanzív monetáris politika kontextusában, amihez hozzájön az Ukrajna orosz inváziója által kiváltott energiaválság. Az infláció valamennyi gazdasági szereplőt és társadalmi csoportot érinti, különösen a leggyengébbeket és a leghátrányosabb helyzetűeket. A munkavállalók és a fogyasztók vásárlóereje visszaesik, és sok vállalat esetében csökken a haszonkulcs. Csak a spekulánsok és egyes gazdasági ágazatok – például az energiaágazat – nyeresége növekszik jelentős mértékben. Annak érdekében, hogy megbirkózzanak az inflációval, a tagállamok különböző megközelítéseket fogadtak el az infláció megfékezésére, ezek közé tartoznak például a következők: az élelmiszer-ágazatban az áremelkedések elkerüléséhez nyújtott támogatás, a bérek egyensúlyának fenntartására irányuló erőfeszítések, gazdaságpolitikákkal kombinálva. Még mindig messze vagyunk a céljaink elérésétől és egy olyan megoldástól, amely biztosítaná a gazdasági és társadalmi jólétet.

3.3.2. A versenyhatóságoknak szigorúan fel kell lépniük az árak átláthatóságának biztosítása érdekében, és észre kell venniük az esetleges piaci hiányosságokat. A kormányoknak ügyelniük kell arra, hogy kinyilatkoztatásaik a legjobb empirikus elemzésen alapuljanak, elkerülve a kereskedelmi szereplők megalapozatlan bírálatát, mivel az konfliktushoz vezethet a polgárok, a vállalatok és a szociális partnerek között.

3.3.3. Az infláció elleni küzdelem az uniós intézmények és a nemzeti kormányok közötti összehangolt európai gazdaságpolitika elsődleges prioritása kell, hogy legyen. Az Európai Központi Banknak (EKB) és a nemzeti központi bankoknak a monetáris politikák szigorításakor figyelembe kell venniük, hogy az inflációs folyamatot nem a túlzott kereslet okozza, és meg kell akadályozniuk, hogy döntéseik újabb recesszióhoz vezessenek. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az EKB az EU gazdasági fellendülésének veszélyeztetése nélkül csökkentse a maginflációt. A fent említett kockázatok miatt az EKB-nak óvatosan kell eljárnia a monetáris politika normalizálása során⁽³⁾. Az EU-nak és a nemzeti kormányoknak intézkedéseket kell hozniuk a lakosság leghátrányosabb helyzetű rétegeinek és a legsúlyosabban érintett vállalkozásoknak a megsegítésére. A háromoldalú konzultációnak, a szociális párbeszédnek és a kollektív tárgyalásoknak kulcsfontosságú eszközökké kell válniuk az inflációs válság méltányos tehermegosztás révén történő kezelése, valamint a gazdaság különböző ágazataiban a válság leküzdésére irányuló intézkedések kidolgozása érdekében. Az EGSZB ezért támogatja az olyan intézkedéseket, mint például az energiaárak megfékezése az inflációs tendenciák mérséklése érdekében.

3.4. Az Unió környezetvédelmi célkitűzései/energiaválság

3.4.1. Az EGSZB továbbra is azt szorgalmazza, amit az elmúlt hónapokban: az új válságok ellenére nem téveszthetjük szem elől az uniós szinten kitűzött célokat: a dekarbonizációt és környezeti fenntarthatóságot. Meg kell erősítenünk a vállalkozásokat és a munkavállalókat, és minden polgár számára lehetővé kell tennünk, hogy hosszú távú környezetvédelmi célkitűzéseink megvalósítása érdekében szembe tudjanak nézni a nehézségekkel.

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye: Kiegészítő megfontolások az euroövezet gazdaságpolitikájával kapcsolatban (2022) (HL C 75., 2023.2.28., 43. o.).

3.4.2. Az EGSZB ezért támogatja az energiaárak összehangolását célzó intézkedéseket az inflációs tendenciák mérséklése érdekében. Az alacsonyabb energiaáraknak az uniós gazdaságpolitika egyik prioritását kell képezniük. Az EGSZB támogatja a villamos energia és a gáz árának maximalizálását, és rámutat arra, hogy korábbi véleményeiben és állásfoglalásaiban a villamos energia nagykereskedelmi piacán a marginális aukciós rendszer sürgős reformját sürgette, mivel az természetéből adódóan inflációs jellegű. A zöld energiába való beruházás alapvető fontosságú az említett cél eléréséhez.

3.4.3. Az Európai Bizottság ismertette a REPowerEU tervet, vagyis azt, hogy az Unió függetlenné váljon az orosz gáz- és olajszállítástól, és az EGSZB üdvözölte ezt, valamint egyetért azzal a négy pilléres megközelítéssel, amelynek középpontjában az energiatakarékosság, a gázimport diverzifikálása, valamint a fosszilis tüzelőanyagoknak a megújuló energiaforrásokra történő átállás felgyorsításával és különféle finanszírozási megoldásokkal történő kiváltása áll (*). Az EGSZB ugyanakkor azt kéri, hogy az ellátás biztonságát úgy garantálják, hogy az „minél megfizethetőbb” költségekkel járjon mind a fogyasztók, mind az ipar számára. Az EGSZB rámutat arra, hogy a tagállamok nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveinek egy külön REPowerEU-fejezet benyújtása céljából történő módosítása további lehetőséget kínál számukra arra, hogy konzultáljanak a szervezett civil társadalommal, és figyelembe vegyék annak véleményét.

3.4.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy további kezdeményezésekre lehet szükség annak biztosítása érdekében, hogy elegendő magán- és állami tőkét mozgósítsanak a zöld átálláshoz. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy a meglévő pénzügyi alapok felhasználásának jobb koordinációját prioritásként kell kezelni. Az erre a kérdésre vonatkozó kommunikációs folyamat nagyon hasznos lenne a polgárok közös cél elérése érdekében történő mozgósítását illetően.

3.5. Társadalmi és gazdasági válság/készségek és képzett emberek hiánya

3.5.1. Bár az Unióban a munkanélküliségi ráta mindössze 6 %, továbbra is nehéz olyan embereket találni, akik rendelkeznek a gazdaság újjáépítéséhez és rezilienciájának erősítéséhez, valamint a kettős átállással kapcsolatos célkitűzéseink eléréséhez szükséges készségekkel. Néhány országban számos kulcsfontosságú munkakörben a szakképzett munkaerő jelentős hiánya tapasztalható, nem utolsósorban azért, mert sok fiatal elhagyja országát, hogy máshol dolgozzon. Az elősegítendő kulcsfontosságú képzések mellett a képzett munkavállalók jelentős hányadát veszítjük el a képzésüket követően. Az Unió autonóm stratégiájának megerősítése érdekében vissza akarjuk nyerni az európai gyártósorok egy részét, de nem rendelkezünk olyan képzett emberekkel, akik ezekben a gyárakban dolgozhatnak Európában. A helyzet megoldása érdekében folyamatos lépésekre lesz szükség.

3.5.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a magas szintű képzettséggel rendelkező emberek vonzásának egyik legjobb módja, ha magas színvonalú munkahelyeket biztosítunk. Emellett a tisztességes megélhetést biztosító bérek biztosítása, a bizonytalan munkakörülmények elkerülését célzó hivatalos munkakapcsolatok biztosítása, a kiterjedt továbbképzési programok, a kiváló egészségügyi és biztonsági feltételek biztosítása és a nemek közötti egyensúlyra való törekvés, valamint a megfelelő nemzeti szintű szociális védelem nemcsak önmagukban vett célok, hanem a kedvező gazdasági és politikai fejlődés alapját is képezik. Az EGSZB kéri továbbá, hogy a képzés és a továbbképzés keretében felelősségteljesen alkalmazzák a kiegyensúlyozott és kombinált politikákat (az állami és magán képzési rendszerek között a rendelkezésre álló pénzügyi források jobb kihasználása érdekében).

3.6. Az állami és magánszektor adóssága, állami és magánberuházások

3.6.1. Az EU-nak sürgősen és egyre nagyobb szüksége van köz- és magánberuházásokra a zöld megállapodás és a digitális átállás célkitűzéseinek elérése, az energetikai átállás felgyorsítása és a stratégiai autonómia új kihívásainak való megfelelés érdekében. Egyfelől az Uniónak orvosolnia kell az elmúlt évtizedben kialakult beruházási hiányt, másfelől a tagállamok többségének csökkentenie kell államháztartási hiányát és adósságát. Ennek nagyon kiegyensúlyozott, de határozott módon kell történnie.

3.6.2. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy a közberuházásokra és a magánberuházások előmozdítására szánt uniós források rendkívüli növelése előtt alapvető fontosságú, hogy a különböző programok – strukturális és kohéziós alapok, Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, InvestEU stb. – valamennyi meglévő forrását teljes mértékben felhasználják. E célból – mind a célkitűzések, mind a végrehajtási határidők tekintetében – a lehető legnagyobb rugalmasságot kell biztosítani használatuk során, mindig a megfelelő végrehajtás szigorú ellenőrzésével összeegyeztethető módon. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamok közötti közös projektek elképzelése érdekes ötlet lehetne a beruházások és a strukturális reformok ösztönzése tekintetében.

3.6.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy előrelépésre van szükség a tőkepiaci és bankunió kiteljesítése terén a jól működő pénzügyi ágazat és piacok garantálása érdekében, amelyek elengedhetetlenek a zöld és digitális átálláshoz szükséges nagyon nagy beruházások finanszírozásához. A tőkepiaci unió és a bankunió elmélyítése, valamint a fenntartható finanszírozási menetrend kialakítása megszilárdítaná a finanszírozási csatornákat, előmozdítaná a beruházási erőfeszítéseket és növelné a rezilienciát.

(*) EGSZB-vélemény – REPowerEU terv, elfogadva: 2022.9.21. (HL C 486., 2022.12.21., 185. o.).

3.6.4. Mind a Covid19-válság, mind az orosz invázió jelentős negatív hatást gyakorolt a külső egyenlegre. Az EGSZB kéri a beruházások növelését, ami az Unió versenyképességének fő hajtóereje.

3.6.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak hatékonyabban kell felhasználniuk a már rendelkezésre álló forrásokat, mielőtt újakat kérnek. Az EGSZB továbbá nagyobb rugalmasságot kér az uniós pénzügyi alapok felhasználása terén annak érdekében, hogy átirányítsák azokat, ha nem használhatók fel eredeti rendeltetésüknek megfelelő célokra, vagy ha társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi vagy védelmi kihívások miatt kiigazításra van szükség. Szükség esetén az EU-nak meg kell teremtenie a megfelelő feltételeket és eszközöket a közberuházások növeléséhez és a magánberuházások nagyobb mértékű mozgósításának elősegítéséhez is. Ezt közös stratégiai és autonómiával kapcsolatos célok elérése érdekében kell megtenni, anélkül, hogy aláásnák az uniós egységes piac működését vagy megzavarnák annak egyensúlyát. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy az elkülönített pénzügyi források felhasználása terén nagyobb hatékonyságra van szükség: a tagállamoknak kötelezettséget kell vállalniuk arra, hogy beszámoljanak arról, hol és hogyan költik el ezeket a pénzügyi forrásokat. Az EGSZB rámutat a bevételek hatékony beszedésének jelentőségére is a költségvetési fenntarthatósággal összefüggésben. Például az agresszív adótervezés és az adócsalás is súlyos károkat okoz az állami költségvetéseknek. Mindent egybevetve a fenntartható és inkluzív növekedés a költségvetési stabilitás legjobb alapja. A fentiekől függetlenül a zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv befejezése, valamint a stratégiai energia- és ipari autonómia elérésének célkitűzése – az egységes piac alapelveinek tiszteletben tartása mellett – további európai finanszírozást igényel, amint azt az EGSZB egy 2022 májusában elfogadott állásfoglalásában ⁽⁵⁾ javasolta.

Kelt Brüsszelben, 2023. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁵⁾ HL C 323., 2022.8.26., 1. o.

HELYESBÍTÉSEK

Helyesbítés a következőhöz: AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 575. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2022.12.14.–2022.12.15. I. (Állásfoglalások, ajánlások és vélemények), Vélemények, az EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG sor alatt

(Az Európai Unió Hivatalos Lapja C 140., 2023. április 21.)

(2023/C 146/11)

A címlapon és az 1. oldalon a cím felett:

a következő szövegrész: „AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 575. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2022. 12. 14. – 2022. 12. 15.”

helyesen: „AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 575. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2023.1.24.–2023.1.25.”

Helyesbítés a következőhöz: AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 575. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2022.12.14.-2022.12.15., a III. (Előkészítő jogi aktusok), az EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG SOR ALATT

(Az Európai Unió Hivatalos Lapja C 140., 2023. április 21.)

(2023/C 146/12)

A címlapon és az 28. oldalon a cím felett:

a következő szövegrész: „AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 575. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2022. 12. 14. – 2022. 12. 15.”

helyesen: „AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 575. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2023.1.24.–2023.1.25.”

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU